

BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

SAYI 14 | HAZİRAN 2009

3 AYLIK

ISSN 1307-0347

FİNANSAL PİYASALAR RAPORU

- Ekonomik Çerçeve ve Gelişmeler
- Finansal Sektör Görünümü
- Risk, Sermaye ve Kârlılık Değerlendirmesi

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

FİNANSAL PİYASALAR RAPORU

HAZİRAN 2009 – SAYI 14

Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Bu rapor kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgilere dayanarak alınacak kararların sonuçlarından BDDK sorumlu tutulamaz. Rapordan kaynak gösterilmek suretiyle kısmen alıntı yapılabilir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Adına

Sahibi: TEVFIK BİLGİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: FARUK DEMİR

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

Atatürk Bulvarı No: 191 06680 Kavaklıdere Ankara-Türkiye

STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞI

Tel: (312) 455 65 29, Faks: (312) 424 08 74

İnternet Sitesi: www.bddk.org.tr , e-posta: fpr@bddk.org.tr

Bu yayın tüm içeriği ile BDDK internet sayfasında yer almaktadır.

BDDK OFİSTEKNİK Doküman Merkezinde 100 adet basılmıştır.

Basım Tarihi: 14 Eylül 2009

ISSN (Basılı) : 1307-0347

ISSN (Online) : 1307-0355

AÇIKLAMA

- Temel amaçlarından biri **finansal piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak** olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, finansal sektörde yaşanan önemli gelişmelere, bankalar ve finansal holding şirketleri ile finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin performanslarına dair değerlendirmeleri içeren bu süreli **Raporu**, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 97 nci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre; yayımlamaktadır.
- Finansal Piyasalar Raporunun bu sayısı, uluslararası ve ulusal ekonomik gelişmeler, bankalar ile finansal kiralama, faktoring ve tüketici finansman kuruluşlarının sektör bazında performans analizi ile risklilik düzeyine, sermaye yeterliliğine ve kârlılık analizine dair değerlendirmeler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.
- Finansal Piyasalar Raporunda yer alan bankalara ilişkin veriler aksi belirtilmedikçe, bankaların yurt içi şubelerinin yanı sıra yurt dışı şubelerini de kapsamakta olup toplulaştırılarak sunulmaktadır.
- BDDK, Finansal Piyasalar Raporunda yayımlanan tablo ve grafiklerden dolayı hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir.
- Finansal Piyasalar Raporunun herhangi bir sayısında yer alan dönemsel bir bilgi, takip eden sayılarda çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.
- Rapor, BDDK Veritabanından 7 Eylül 2009 tarihi itibarıyla alınmış olan verilere dayalı olarak hazırlanmıştır. Bu tarihten sonraki güncellemeler raporun kapsamı dışındadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Küresel ekonomik aktivitenin 2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yavaş da olsa krizden çıkma eğilimine girdiği görülmektedir. Nitekim uluslararası kuruluşlar 2009 yılına ilişkin büyüme tahminlerini korurlarken, 2010 yılına ilişkin öngörülerini yükseltmektedirler. IMF 2009 yılı Temmuz ayı raporunda 2009 yılında küresel hasıladaki daralmanın %1,4 düzeyinde olacağını, 2010 yılında da büyümenin %2,5'e yükseleceğini tahmin etmektedir. Temel olarak geçici verilerdeki olumlu görünüme rağmen, küresel ticaret hacmindeki daralma ile belirsizliklerdeki azalmaya bağlı olarak, küresel krizden çıkış sürecinin zaman alacağı ifade edilmektedir. 2009 yılının ikinci çeyreği finansal piyasalarda normale dönüş için önemli bir dönem olmuştur. Özellikle gelişmekte olan ülke borsaları yeniden yükselişe geçmiş ve önemli değer kazançları yaşanmıştır. Bu gelişmeler küresel sermaye hareketlerine ilişkin tahminlerin de revize edilmesine neden olmuş ve uluslararası özel sermaye hareketlerinin 2009 yılından itibaren yeniden güçleneceği yönündeki beklentiler artmıştır. Bu olumlu gelişmelere rağmen küresel krize yönelik tedbirlerin ve uluslararası düzeyde sağlanan mutabakatın devam etmesi önemini korumaktadır. Nitekim bu alanlardaki olası gevşemeler en önemli risk unsurları olarak değerlendirilmektedir.

Küresel ekonomide görülen durgunluğun Türkiye'nin dış talebine yönelik olumsuz etkisi, küresel kriz ortamında kredi kanallarının etkin çalışmaması ve reel kesim ile hanehalkının borçluluk düzeyinin yarattığı kredi riski varlığını sürdüren gelişmelerdir. Küresel krizin etkisini kaybettiği yönünde sinyaller bulunmakla birlikte, toparlanmanın zamana yayılacağı konusunda önemli işaretler bulunmaktadır. Hanehalkı ve şirketler kesiminin mevcut risklerini asgariye indirmeye yönelik olarak vergi indirimlerini de kapsayan önlemler, makro ekonomik dengelerin izin verdiği ölçüde uygulanmıştır. Şirketlerin üretimini, hanehalkının tüketimini teşvik eden bu önlemler 2009'un ikinci çeyreği itibarıyla ekonomik ortamın düzelmesine ve güvenin yeniden tesis edilmesine katkıda bulunmuştur. Ancak, zayıf seyreden iç ve dış talep nedeniyle, ekonomik toparlanmanın yavaş ve kademeli olacağı tahmin edilmektedir.

Mevcut iktisadi konjonktürün yarattığı dışsal şokların yansımaları Türkiye ekonomisini etkilemektedir. 2008 yılı itibarıyla belirgin bir yavaşlama görülen büyüme eğilimi, 2009 yılının ilk çeyreğinde %13,8'lik yüksek hızlı bir küçülmeye dönüşmüştür. Ancak, Nisan-Haziran 2009 dönemine ait sanayi üretim endeksi, kapasite kullanım oranı, tüketici güven endeksi, reel kesim güven endeksi gibi öncü göstergelerdeki gelişmeler ve Nisan 2009 itibarıyla aylık işsizlik oranında görülen ılımlı düşüş, nispi bir iyileşmeye işaret etmektedir. Vergi indirimi de içeren krize yönelik tedbirler, ikinci çeyrekteki nispeten olumlu olan sinyallerin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla, 2009'un ikinci çeyreğine ilişkin büyüme verilerinin yılın ilk çeyreğinden daha iyi olabileceğine dair işaretler bulunmaktadır. Önlemlere rağmen zayıf seyreden iç ve dış talep enflasyon riskini azaltmaktadır. Haziran 2009 hariç düşme eğilimini devam ettiren enflasyon ve yavaşlayan iktisadi faaliyetler faiz oranlarının aşağıya inmesine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, krize yönelik alınan tedbirlerin kamuya olan maliyeti nedeniyle mali disiplinin sağlanması dönemsel olarak güçleşmektedir. Mali disiplinin devam etmesi ve daha da güçlenmesine yönelik tedbirlerin alınması, makro ekonomik istikrar açısından önemlidir. Ocak-Haziran 2009'da cari açık 2008'in aynı dönemiyle kıyaslandığında %75,7 azalarak 6,7 milyar dolara inmiştir. Makro ekonomik istikrar açısından son yıllarda bir risk unsuru olan cari açık, dış ticaret gelişmelerine paralel olarak hız kesmekte ve temel risk faktörü olarak taşıdığı önem azalmaktadır. Ayrıca, küresel kriz ortamında kırılganlık yaratan riskleri asgariye indirmeye yönelik olarak uygulanan sektörel ve bölgesel tedbirlere rağmen ekonomik toparlanmanın yavaş ve kademeli olacağına dair birçok işaret bulunmakta, durgunluğun devam ettiği bir ortamda risklerin yönetiminde daha dikkatli olunması gerekmektedir.

Bankacılık sektörü yurt içi ve yurt dışı piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak 2009 yılında daha yavaş bir organik büyüme göstermektedir. Alternatif dağıtım kanallarında eski teknolojiler, yenileriyle değiştirilerek pazar büyümesi devam etmiştir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde sektörün mevduat, katılım ve kredi müşteri sayıları artmıştır. Takibe düşen kredi kartı müşterisinin toplam kredi kartı müşterisine oranı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde %8'e ulaşmıştır.

Haziran ayı itibarıyla bankacılık sektöründe toplam aktifler 768 milyar TL'ye ulaşmıştır. İç talepteki daralma ve beklentilerin küresel krizden olumsuz etkilenmesi, toplam aktiflerin en büyük bileşeni durumundaki kredilerin artış hızını yavaşlatmıştır. Sektörün toplam kredileri, Haziran ayında geçen yılın aynı dönemine göre %7,4 artarak 368 milyar TL olmuştur. Kredilerdeki yavaşlamaya bağlı olarak, bankaların son dönemde menkul kıymetlere yaptıkları plasmanlarını artırma yönündeki eğilimleri devam etmiştir. Sektörün en önemli yabancı kaynağı olan mevduat, 468 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sektörün güçlü özkaynak yapısı devam etmekte olup, Haziran ayında toplam özkaynaklar 98 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Sektörün finansal sağlamlık göstergeleri genel olarak, krizin sektör üzerindeki etkilerinin sınırlı kaldığını teyit eder niteliktedir. Sektörün SYR'si yasal sınır olan %8'in ve hedef rasyo olan %12'nin oldukça üstünde, %19 düzeyinde seyretmektedir. YPNGP'nin özkaynaklara oranı, %1'in altında kontrollü bir görünüm arz etmektedir. Kredi ödeyebilirlik kapasitesindeki gerilemeye bağlı olarak, kredilerin takibe dönüşüm oranı artış eğiliminde olup, Haziran ayında %4,9 düzeyindedir. Sektörün kârlılık performansı güçlü bir yapıda olup, sektörün toplam kârı 11 milyar TL'ye ulaşmıştır. Yılın ilk yarısında özkaynak kârlılığı %18, aktif kârlılığı %2,2 olarak gerçekleşmiştir.

Son 6 aydır azalma eğiliminde olan bireysel krediler, Haziran ayı itibarıyla artış göstermiştir. Son dönemde faiz oranlarında yaşanan gerileme, bireysel kredileri olumlu etkilemiştir. Bir önceki çeyreğe göre, tüketici kredileri %3,7, kredi kartları %6 artmış olup, bireysel krediler dışındaki kredi gruplarında, genel olarak azalma yaşanmıştır.

Ortalama kredi faiz oranı ve 1 aylık mevduat faiz oranı kullanılarak hesaplanan faiz marjı küresel krizle birlikte TL ve YP para cinsinden yükselmiştir. Faiz marjlarının açılması bankalarca verilen kredileri olumsuz etkilemektedir.

Mevduatın toplam kaynaklar içindeki payı, Haziran ayında önceki çeyreğe göre 1,1 puan azalırken, özkaynakların payı söz konusu dönemde 0,9 puan artmıştır. Bir önceki çeyreğe göre tasarruf hesapları %1,1 artarken, DTH %9,1 azalmıştır. DTH'daki azalmada, söz konusu dönemde TL'nin dolar karşısında değer kazanmasından kaynaklanan kur etkisi belirleyici olmuştur. Geçen çeyrekte azalma gösteren ticari ve diğer kuruluşlar mevduatı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde önceki çeyreğe göre %4,4 artarak 2008 yılsonu değerini yakalamıştır. Özel cari ve katılım hesapları, istikrarlı artış seyrini devam ettirmiştir.

Bankacılık sektörünün toplam kârında, Haziran ayında geçen yılın aynı dönemine göre %32,6 oranında yüksek bir artış gerçekleşmiştir. Sektörün yüksek kârlılığını muhafaza etmesinde, net faiz gelirlerindeki artış etkili olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde bireysel kredilerde artış yaşanması, kredilerden alınan ücret ve komisyonların geçen yılın aynı dönemine göre %29,7 artmasını sağlamıştır. Faiz dışı giderlerin rasyonelize edilmesi yönündeki politikaların sürdürülmesi sonucu, net faiz dışı giderler geçen yılın aynı döneminde göre %1,3'lük sınırlı bir artış göstermiştir.

Toplam bilanço dışı işlemler, Haziran ayında bir önceki çeyreğe göre %1,9 azalarak 518 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bilanço dışı işlemlerin toplam bilanço büyüklüğüne oranı söz konusu dönemde 2,7 puan azalarak %67,5 olmuştur. Bilanço dışı işlemlerin bileşenleri

değerlendirildiğinde türev işlemlerin, gayri nakdi kredi ve taahhütlerin geçen çeyreğe göre azaldığı görülmektedir.

Bankacılık dışı finansal sektörün aktif toplamı, 2009 yılı ikinci çeyreğinde 28,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sektörün aktif toplamı geçen yılın aynı dönemine göre belirgin bir artış göstermemiştir. Sektörün özkaynakları ise geçen yılın aynı dönemine göre %8 oranında büyümüştür. Haziran 2009 itibarıyla sektörün, piyasadan, özkaynaklarının yaklaşık dört katı alacağı bulunmaktadır. Bu alacakların takibe dönüşüm oranı ise, bu dönemde %10,5 olarak gerçekleşmiştir. Bankacılık dışı finansal sektörün özkaynak kârlılığında ise belirgin bir azalma yaşanmıştır.

Haziran 2009 itibarıyla bankacılık dışı finansal sektörde, 75 faktoring şirketi, 38 finansal kiralama şirketi, 10 tüketici finansman şirketi ve 6 varlık yönetim şirketi olmak üzere toplam 129 adet şirket faaliyet göstermektedir. Aynı dönemde, sektörde istihdam edilen personel sayısı (varlık yönetim şirketleri hariç), geçen yılın aynı dönemine göre %13 azalarak, 4.543 kişiye gerilemiştir. Bu dönemde, sektörde faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve tüketici finansman şirketlerinin hizmetlerinden yararlanan müşteri sayısı ve söz konusu şirketlerin bu müşterilerle yapmış olduğu sözleşme sayısı, %26 oranında azalmıştır.

Bankacılık sektörünün maruz kaldığı kredi riskinde 2008 yılının son çeyreği ile başlayan yükseliş 2009 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmektedir. Bankaların kullandıkları kredilere ilişkin TGA tutarındaki artış, hızı yavaşlasa da devam etmektedir. Bankacılık sektörü tahsili gecikmiş alacakları 2009 yılının ikinci çeyreğinde, ilk çeyreğe göre %9,6 oranında artarak 18,8 milyar TL'ye yükselmiştir. TGA'daki artışa bağlı olarak, 2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla özel karşılık tutarı da yükselmiştir. Önceki çeyreğe göre özel karşılık tutarında meydana gelen artış oranı %12,6 düzeyindedir. Bu gelişme paralelinde, ayrılan karşılıkların brüt TGA'ya oranı bu dönemde %79,6'ya yükselmiştir. Kredilerin takibe dönüşüm oranı yılın ikinci çeyreğinde 0,39 puanlık bir artışla %4,86 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı ikinci çeyreğinde ilk çeyreğe göre KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranı %5,9'dan %6,6'ya, bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı ise %4,8'den %5,3'e yükselmiştir. Benzer şekilde sanayi, hizmetler ve tarım sektörlerine kullanılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarındaki artış trendi sürmektedir. TGA'nın teminatlandırma yapısı incelendiğinde, 2009 yılı Haziran ayında teminatı olmayan TGA'nın, toplam TGA içindeki payının 2009 yılı Mart ayına göre 1,4 puanlık bir artış göstererek %46,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Haziran 2009 senaryo analizi sonuçları, nakdi ve gayri nakdi kredilerin %1 veya %5 oranında zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında bir önceki döneme göre artış yaşandığını göstermektedir. Bununla birlikte özkaynaklardaki hızlı artış, meydana gelebilecek zararların özkaynaklara oranının tüm senaryolar için azalmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, güçlü bir sermaye yapısına sahip olan Türk bankacılık sektörünün, yaşanması muhtemel olumsuz gelişmelere karşı dayanıklı görünümünün devam ettiği görülmektedir.

Ticari menkul değerler portföyü, 2009 yılının ikinci çeyreğinde, önceki çeyreğe göre %9,4 oranında artarak 104,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kriz sonrası dönemde artan kredi riskinden korunmak amacıyla, bankacılık sektörünün, menkul kıymetlere daha yoğun plasman yaptığı görülmektedir. Haziran 2009 dönemi için piyasa riskinin etkisini ölçmek amacıyla kullanılan senaryo analizlerinin sonuçları incelendiğinde ticari portföyde görülen artışın özkaynaklardaki artıştan daha hızlı olmasının genel itibarıyla sektörün piyasa riskine açık pozisyonunun artmasına yol açtığı görülmektedir.

Bankacılık sektörü bilânço içi ve bilânço dışı döviz pozisyon tutarları 2009 yılının ikinci çeyreğinde mutlak değer olarak artış göstermiştir. Mart 2009 itibarıyla mutlak değer olarak sırasıyla 1,9 ve 2,2 milyar TL'ye gerileyen söz konusu değerler Haziran 2009'da tekrar artış

göstermiş ve mutlak değer olarak sırasıyla 7,4 ve 7,8 milyar TL'ye yükselmiştir. Sektör genelinde, BİP'in mutlak değer olarak özkaynaklara (USD cinsinden) göre daha hızlı bir şekilde artış göstermesi Haziran 2009 döneminde önceki döneme göre kurlardaki olası değişimlerin sermayeye olan etkisinin artmasına sebep olmuştur.

Merkez Bankasının faiz indirimlerine paralel olarak bankaların mevduata verilen faiz oranlarını düşürmesi, faiz maliyetlerinin azalmasına yol açarken kredi faizlerindeki düşüşün mevduat faizlerine oranla daha sınırlı kalması Haziran 2009 dönemi itibarıyla faiz marjının önceki döneme göre artmasına neden olmuştur.

2009 yılının ikinci çeyreğinde sektörün bilanço büyümesi, ağırlıklı olarak repo işlemlerinden sağlanan fonlarla finanse edilmiştir. Sağlanan bu kaynağın likit ve likide benzer alanlara plase edilmesi likidite yeterlilik oranlarının artmasında etkili olmuştur. Önümüzdeki dönemlerde banka bilançolarındaki büyümenin kısa vadeli repo işlemlerinden sağlanan fonlar yerine daha uzun vadeli kaynaklarla sağlanamaması ve bu fonların uzun vadeli krediler gibi yatırımlarda kullanılması halinde likidite yeterlilik oranlarında azalma olacağı beklenmektedir.

Türk bankacılık sektörünün Mart 2009'da %18,5 olan sermaye yeterlilik oranı, Haziran 2009 itibarıyla %19,2 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde özkaynaklarda meydana gelen %5,5'lik değişim karşısında sektörün risk ağırlıklı varlıklarının %1,3 oranında artması, sermaye yeterlilik oranının artmasında etkili olmuştur. Sektörün güçlü sermaye yapısını muhafaza eden ihtiyatlı yaklaşımını sürdürdüğü gözlenmektedir.

2009 yılı ikinci çeyreğinde, bankacılık sektörünün dönem net kârı, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %33 oranında artarak 11 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. İkinci çeyrekte, bir önceki çeyreğe göre dönem net kârında meydana gelen artış ise, %92 düzeyindedir.

Sektörün net faiz gelirleri, önceki yılın aynı dönemine göre 5,3 milyar TL düzeyinde, ikinci çeyrekte ise 10,5 milyar TL düzeyinde artmıştır. Türk bankacılık sektöründe ağırlıklı olarak kısa vadeli fonların, uzun vadeli varlıklara plase edilmesinin bir sonucu olarak, yükümlülüklerin yeniden fiyatlandırma dönemleri, varlıkların yeniden fiyatlandırma dönemlerinden kısa olmakta ve faiz oranlarındaki değişiklikler, yükümlülük fiyatlarına kısa sürede yansıtılırken; değişikliklerin, varlık fiyatlarına yansıtılması daha uzun süreleri almaktadır. Dolayısıyla, faiz oranlarındaki indirim sonucunda bankaların finansman maliyetleri eşanlı olarak azaltılabilmekte, ancak uzun vadeli kredilerden alınan faizler, bu paralelde bir azalış göstermemektedir. Aktif-pasif vade uyumsuzluğu şeklinde değerlendirilebilecek bu mekanizmanın sonucu olarak, faiz oranları düştüğünde, bankaların net faiz gelirleri artmaktadır. Nitekim, sektörün net faiz gelirleri, geçen yılın aynı dönemine göre %35; bir önceki çeyreğe göre de %106 oranında artmıştır.

Sektörün kârlılığını etkileyen bir diğer unsur, faiz oranlarındaki değişimin, sektörün menkul değerler portföyü üzerindeki etkisidir. Menkul değerler portföyünün değeri, faiz indirimleri ile birlikte yükselmekte, buna bağlı olarak sektörün menkul değerlerden alınan faizler kalemi büyümektedir. Menkul değerlerden alınan faizler, geçen yılın aynı dönemine göre %13,4 oranında artış göstermiştir.

Haziran 2009 itibarıyla kredilerden alınan faizlerin, toplam gelirlerin %49'unu oluşturduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde, kredilerden alınan faizler, önceki yılın aynı dönemine göre 4,2 milyar TL artarak 27,7 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Menkul değerlerden alınan faizler ise, toplam gelirlerin %25,6'sını oluşturmaktadır. Gider kalemlerinin toplam giderler içindeki ağırlıkları incelendiğinde, sektörde mevduat ağırlıklı finansman yapısının devam ettiği görülmektedir. Nitekim mevduata verilen faizler, toplam giderlerin %52,5'ini oluşturmakta; buna karşılık mali piyasalara ödenen faizlerin payı %11,1 düzeyinde bulunmaktadır.

Bankacılık sektörünün aktif ve özkaynak kârlılığında, 2008 yılında büyük oranlarda olmamakla beraber görülen düşme eğilimi, sektörün dönem net kârındaki artışla birlikte 2009 yılı ilk çeyreğinden itibaren artış eğilimine girmiştir. Söz konusu oranlar, Haziran 2009 itibarıyla sırasıyla %2,2 ve %18,2 düzeyindedir.

İÇİNDEKİLER

1	EKONOMİK ÇERÇEVE ve GELİŞMELER	1
1.1	Küresel Görünüm	1
1.1.1	Makroekonomik Gelişmeler	1
1.1.2	Finansal Piyasalardaki Gelişmeler	7
1.2	Ulusal Ekonomik Görünüm	10
2	FİNANSAL SEKTÖR GÖRÜNÜMÜ	17
2.1	Finansal Sektörün Genel Görünümü	17
2.1.1	Finansal Sektörün Aktif Gelişimi	17
2.1.2	Yurt İçi ve Yurt Dışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri	17
2.2	Bankacılık Sektörü Görünümü	19
2.2.1	Piyasa Yapısı Görünümü	19
2.2.2	Performans Göstergelerinin Değişimi	19
2.2.3	Bankacılık Sektörü Bilânço Analizi	23
2.2.4	Bankacılık Sektörü Gelir Tablosu Analizi	29
2.2.5	Bilânço Dışı İşlemler	29
2.3	Bankacılık Sektörü Dışındaki Finansal Sektörler	30
2.3.1	Finansal Kiralama Sektörü Faaliyetleri	30
2.3.2	Faktoring Sektörü Faaliyetleri	32
2.3.3	Tüketici Finansman Sektörü Faaliyetleri	35
2.3.4	Varlık Yönetim Sektörü Faaliyetleri	36
3	RİSK, SERMAYE ve KÂRLILIK DEĞERLENDİRMESİ	38
3.1	Kredi Riski	38
3.2	Piyasa Riski	44
3.3	Yapısal Faiz Oranı Riski	47
3.4	Likidite Riski	48
3.5	Sermaye Yeterliliği	51
3.6	Kârlılık Analizi	53

KUTULAR

Kutu 1: Merkez Bankaları ve Politika Faiz Oranları.....	6
Kutu 2: Reel Ekonomideki Gelişmeler ve Takipteki Alacaklar	16
Kutu 3: Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yapısının Analizi	22
Kutu 4: Bankacılık Sektöründe Faiz Marjları ve Kredi Talebinin Gelişimi.....	25

TABLolar

Tablo 1.1-1: Yükselen Ekonomilere Yönelik Sermaye Hareketleri	4
Tablo 1.1-2: Bölgeler İtibarıyla Net Sermaye Akımları	5
Tablo 1.1-3: Bazı Borsalarda 2009 Ağustos İtibarıyla Değişimler	8
Tablo 1.1-4: Seçilmiş Gelişmekte Olan Ülkeler İtibarıyla 5 Yıllık CDS Spreadleri.....	9
Tablo 1.1-5: Seçilmiş Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülke Kurları	10
Tablo 1.2-1: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri	13
Tablo 1.2-2: Seçilmiş Ödemeler Dengesi Kalemleri	14
Tablo 1.2-3: Finansal Kesim Dışındaki Şirketlerin Döviz Varlık ve Yükümlülükleri.....	14
Tablo 1.2-4: Brüt Dış Borç Stoku Göstergeleri	15
Tablo 2.1-1: Finans Sektörünün Aktif Büyüklüğü	17
Tablo 2.1-2: Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri	18
Tablo 2.2-1: Bankacılığın Operasyonel Göstergeleri.....	19
Tablo 2.2-2: Bankacılık Sektörünün Finansal Sağlamlık Göstergeleri	20
Tablo 2.2-3: Bankacılık Sektörü Performans Endeksi	21
Tablo 2.2-4: Aracılık Maliyetlerindeki Gelişmeler	21
Tablo 2.2-5: Bankacılık Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	23
Tablo 2.2-6: Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi	24
Tablo 2.2-7: Sektörlere Göre Krediler.....	24
Tablo 2.2-8: Türlerine Göre Krediler	24
Tablo 2.2-9: Bireysel Kredilerin Dağılımı	27
Tablo 2.2-10: Mevduat ve Cari Hesapların Gelişimi	28
Tablo 2.2-11: Dış Piyasalardan Sağlanan Kaynakların Gelişimi	28
Tablo 2.2-12: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Gelişimi	29
Tablo 2.2-13: Bilanço Dışı İşlemlerin Gelişimi.....	29
Tablo 2.2-14: İşlemin Niteliğine Göre Türev İşlemler	30
Tablo 2.3-1: Finansal Kiralama Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	31
Tablo 2.3-2: Finansal Kiralama Alacakları	31
Tablo 2.3-3: Finansal Kiralama Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri.....	32
Tablo 2.3-4: Finansal Kiralama Sektörü Sağlamlık Göstergeleri.....	32
Tablo 2.3-5: Finansal Kiralama Sektörü Operasyonel Göstergeleri.....	32
Tablo 2.3-6: Faktoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	33
Tablo 2.3-7: Faktoring Alacakları.....	33
Tablo 2.3-8: Faktoring Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri	34
Tablo 2.3-9: Faktoring Sektörü Sağlamlık Göstergeleri.....	34
Tablo 2.3-10: Faktoring Sektörü Operasyonel Göstergeleri.....	34
Tablo 2.3-11: Tüketici Finansman Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	35
Tablo 2.3-12: Tüketici Finansman Şirketleri Kredileri	35
Tablo 2.3-13: Tüketici Finansman Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri.....	36
Tablo 2.3-14: Tüketici Finansman Sektörü Sağlamlık Göstergeleri	36
Tablo 2.3-15: Tüketici Finansman Sektörü Operasyonel Göstergeleri	36
Tablo 2.3-16: Varlık Yönetim Şirketleri Temel Bilanço Büyüklükleri	37
Tablo 2.3-17: Varlık Yönetim Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri.....	37
Tablo 2.3-18: Varlık Yönetim Sektörü Performans Göstergeleri	37
Tablo 3.1-1: Kredilerin Vade ve Para Cinsi Dağılımı	38
Tablo 3.1-2: Bankaların Kullandığı Büyük Kredilerin Dağılımı	39
Tablo 3.1-3: Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı Açısından Dağılımı	39
Tablo 3.1-4: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi.....	39
Tablo 3.1-5: Hanehalkı Varlık ve Yükümlülükler	40
Tablo 3.1-6: Özel Sektörün (Bankalar Hariç) Yurtdışı Kısa Vadeli Borcunun Vade Dağılımı	40
Tablo 3.1-7: Kredi Kartı Kullanımı Göstergeleri	42
Tablo 3.1-8: Taksitli Kredi Kartı Tutarının Vade Dağılımı	42
Tablo 3.1-9: Kurumsal ve Ticari Kredilerin Sektörel Dağılımı	42
Tablo 3.1-10: TGA İçerisinde En Yüksek Paya Sahip Alt Sektörler.....	43

Tablo 3.1-11: Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı.....	43
Tablo 3.1-12: TGA Teminat ve Garanti Bilgileri	44
Tablo 3.1-13: Kredi Riski Senaryo Analizleri Sonuçları	44
Tablo 3.2-1: Ticari Portföyün Menkul Kıymet Türleri İtibarıyla Dağılımı.....	45
Tablo 3.2-2: İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri	45
Tablo 3.2-3: Eurobond Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri.....	46
Tablo 3.2-4: Hisse Senedi ve Yatırım Fonu Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkisi	46
Tablo 3.2-5: Kurlardaki Olası Değişimlerin Etkileri	47
Tablo 3.3-1: Yapısal Faiz Oranı Riskine İlişkin Senaryolar ve Sonuçları.....	48
Tablo 3.4-1: İkinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranı Bileşenleri	49
Tablo 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu.....	51
Tablo 3.5-2: Özkaynak Bileşenleri	52
Tablo 3.5-3: Sermaye Benzeri Borçlar.....	52
Tablo 3.5-4: Riske Esas Tutarlar ve Risk Ağırlıklı Varlıklar	52
Tablo 3.5-5: Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı	53
Tablo 3.5-6: Piyasa Riski Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı	53
Tablo 3.5-7: Olası Kur ve Faiz Değişimlerinin Sermaye Yeterliliği Rasyosuna Etkisi.....	53
Tablo 3.6-1: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Görünümü	55
Tablo 3.6-2: Aktif ve Özkaynak Getiri Oranları	56
Tablo 3.6-3: Karlılık Göstergelerine İlişkin Rasyolar.....	56

GRAFİKLER

Grafik 1.1-1: Küresel Büyüme Eğilimleri.....	1
Grafik 1.1-2: Küresel Büyüme Oranları Volatilitesi ve JPPI Üretim Endeksleri	1
Grafik 1.1-3: Küresel TÜFE Değişimleri ve Eğilimler	2
Grafik 1.1-4: Dünya Ticaret Hacmi	2
Grafik 1.1-5: Çıktı Açığı ve NAIRU	3
Grafik 1.1-6: Hanehalkı Net Varlıkları ve Tasarruf Oranı	3
Grafik 1.1-7: Kamu Borç Stokunun GSYH'ye Oranı ve IMF Kredilendirmeleri	4
Grafik 1.1-8: Yükselen Ekonomilere Net Özel Sermaye Girişleri ve Bankaların Dış Varlıkları	5
Grafik 1.1-9: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Faiz Oranları	7
Grafik 1.1-10: Bloomberg Finansal Durum Endeksi ve LIBOR-OIS Spreadleri.....	7
Grafik 1.1-11: iTraxx Endeksleri ve CDSler.....	8
Grafik 1.1-12: EMBI Genel ve Seçilmiş Ülkeler	9
Grafik 1.1-13: Emtia Fiyatları ve Endeksleri.....	10
Grafik 1.2-1: GSYH ve Başlıca Bileşenlerinin Reel Büyüme Hızları	11
Grafik 1.2-2: Sanayi Üretimi ile Aylık Sanayi Sipariş ve Ciro Endeksleri.....	11
Grafik 1.2-3: Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksleri.....	12
Grafik 1.2-4: İşgücü Göstergeleri ve Açılan/Kapanan Şirket Sayısı.....	12
Grafik 1.2-5: Enflasyon ve Faiz Oranları.....	13
Grafik 1.2-6: Borç Stokları, İç Borç Stoku Reel Faizi ve Ortalama Vadesi	15
Grafik 1.2-7: İMKB Endeksleri	15
Grafik 2.1-1: Yatırım Araçlarının Reel Getiri Oranları	18
Grafik 2.2-1: Kredilerin Gruplar İtibarıyla Toplam Aktif ve Mevduat İçindeki Payı	23
Grafik 2.2-2: Kredi Kartları Bakiyesi ve Müşteri Sayılarının Gelişimi.....	27
Grafik 2.2-3: Bankaların Plasman Alanları (Sektör Geneli).....	27
Grafik 2.2-4: Mevduatın Büyüklük ve Vade Dağılımı	28
Grafik 2.2-5: Türev İşlemler ve Türev İşlemlerden Kar-Zarar	30
Grafik 3.1-1: Bireysel ve KOBİ Kredilerinin Takibe Dönüşüm Oranları, TGA'larının Gelişimi	41
Grafik 3.1-2: Bireysel ve KOBİ Kredileri Takipteki Müşteri Sayısı ve Toplam Müşteri İçindeki Payı	41
Grafik 3.2-1: İMKB-100 Endeksi ve İMKB-100 Endeksi Günlük Getiri Oynaklığı	46
Grafik 3.2-2: BİP, YPNGP ve Kur Riski Sermaye Yükümlülüğü	47
Grafik 3.3-1: Faiz Açıkları, Faiz Marjı ve Bileşenlerinin Gelişimi	47
Grafik 3.4-1: Birinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranlarının Gelişimi.....	49
Grafik 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu Endeksi	51
Grafik 3.6-1: Kredilerden Alınan Faizler-Mevduata Ödenen Faizler Değişim Endeksi	54
Grafik 3.6-2: Gelir-Gider Kalemlerinin Toplam Gelir-Gider İçindeki Payları.....	55

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BFCIUS	Bloomberg Finansal Durum Endeksi
BİP	Bilanço İçi Açık Pozisyon
BKM	Bankalararası Kart Merkezi
BÖMB	Büyük Ölçekli Mevduat Bankaları
BRS	Bankalar Raporlama Sistemi
BTOM	Bankalararası Takas Odaları Merkezi
BVSP	Ibovespa-Bovespa Endeksi
DB	Dünya Bankası
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senetleri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTH	Döviz Tevdiat Hesabı
EA	Euro Alanı
ECB	Avrupa Merkez Bankası
AEİP	Amerika Ekonomik İyileşme Planı
EMBI	Gelişmekte Olan Ülkeler Tahvil Endeksi
EUR	Euro
FED	Amerika Merkez Bankası
FPR	Finansal Piyasalar Raporu
FRB	Federal Merkez Bankası
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülkeler
GS	Goldman Sachs
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HH	Herfindahl Hirschman
HCIP	EA Harmonize Tüketici Fiyat Endeksi
HM	Hazine Müsteşarlığı
IFS	Uluslararası Finansal İstatistikler
IMF	Uluslararası Para Fonu
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
IPE	Uluslararası Petrol Borsası
JPMI-INDU	JP Morgan Sanayi Endeksi
JPMI-GLOB	JP Morgan Küresel Endeks
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KÖMB	Küçük Ölçekli Mevduat Bankaları
KYB	Kalkınma ve Yatırım Bankası
LIBOR	Londra Bankalararası Faiz Oranı
MB	Maliye Bakanlığı
MDP	Menkul Değerler Portföyü
MKK	Merkezi Kayıt Kuruluşu
MSCI	Morgan Stanley Sermaye Endeksi
MXX	MXSE IPC
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OIS	Gecelik Endeks Swapları
OÖMB	Orta Ölçekli Mevduat Bankaları
OSD	Otomotiv Sanayi Derneği
PE	Performans Endeksi
PMI	Küresel Tüm Endüstriler Çıktı Endeksi
POS	Point of Sale
RAV	Risk Ağırlıklı Varlıklar
ROA	Aktif Karlılığı
ROE	Özkaynak Karlılığı
S&P	Standard and Poors
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SYR	Sermaye Yeterliliği Rasyosu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TL	Türk Lirası
TMSF	Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu
TP	Türk Parası
TSPAKB	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
TSRŞB	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
USD	Amerikan Doları
ÜFE	Üretici Fiyatları Endeksi
VKET	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler
VOB	Vadeli İşlemler Borsası
YP	Yabancı Para
YPNGP	Yabancı Para Net Genel Pozisyonu

1 EKONOMİK ÇERÇEVE ve GELİŞMELER

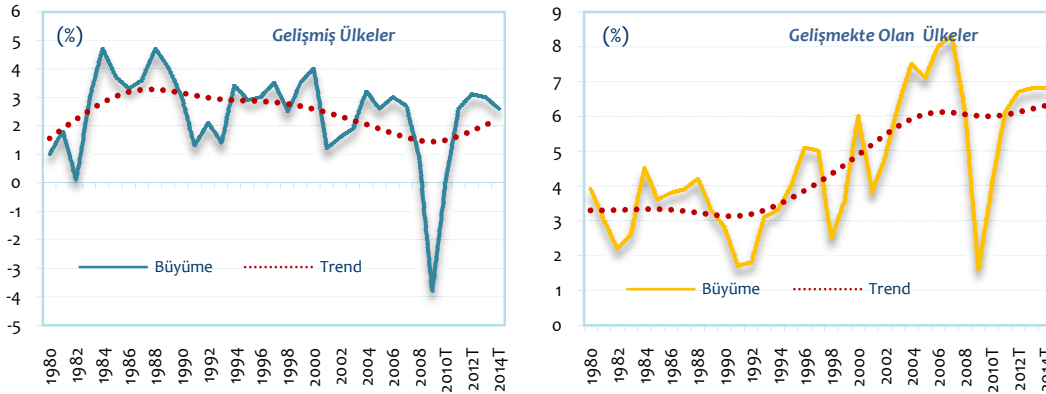
1.1 Küresel Görünüm

1.1.1 Makroekonomik Gelişmeler

2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla, küresel ekonomik krizin etkilerinin azaldığına yönelik işaretler gözlenmekle birlikte, başta gelişmiş ekonomiler olmak üzere küresel durgunluk devam etmektedir. Özellikle 2008 yılının son çeyreğinden bu yana uygulamaya konulan makroekonomik destek programları ve 2009 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen G-20 zirvesi sonrası alınan kararların ekonomik aktivite üzerinde olumlu etkileri, 2010 yılına ilişkin büyüme tahminlerinin yukarı doğru revize edilmesini sağlamıştır. IMF'nin en son küresel hasıla büyüme tahminleri 2009 yılı için %-1,4 ve 2010 yılı için %2,5 olarak açıklanmıştır.

IMF, küresel ekonomik aktivitedeki iyileşmenin, gözlenen olumlu işaretlere rağmen, yavaş bir biçimde olacağını öngörmektedir. Ayrıca, büyüme tahminleri ekonomiler itibarıyla farklılık arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerde öngörülen toparlanmanın, gelişmekte olan ülkelere göre daha yavaş olması beklenmektedir.

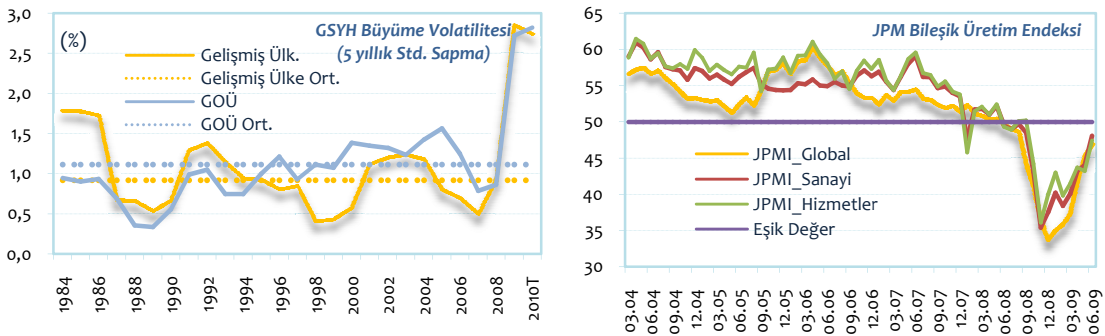
Grafik 1.1-1: Küresel Büyüme Eğilimleri

Kaynak: IMF ve BDDK

Küresel ekonomide üretimin görece toparlanma eğilimi dünya ölçeğinde aylık sanayi üretiminin izlenmesinde kullanılan JPMI endeksinden de izlenebilmektedir. JPMI 2008 yılsonundan bu yana halâ eşik değerinin altında olmakla birlikte sürekli bir artış içerisindedir. Haziran 2009 itibarıyla hizmetler ve sanayi bileşik üretim endeksi 46,9'a yükselmiştir. JPMI Sanayi endeksi ise 48,1 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, endeksin hala 50 eşik değerinin altında olması, toparlanmanın zaman alabileceği görüşünü desteklemektedir.

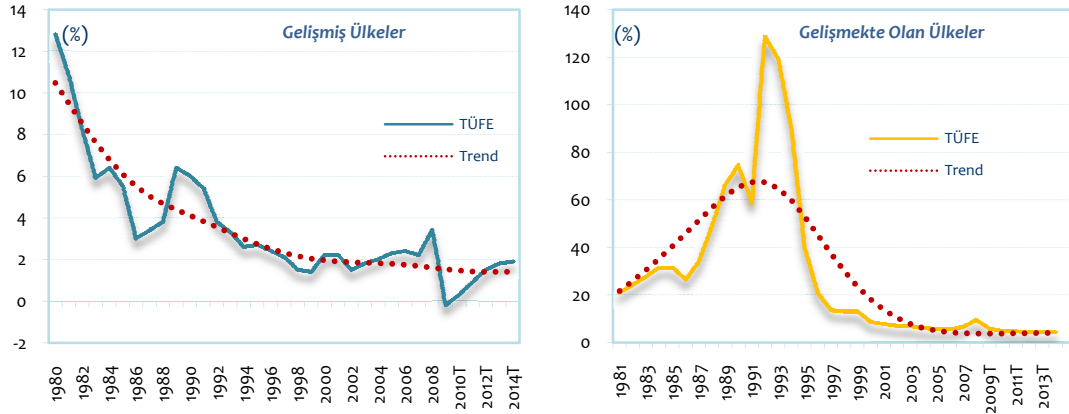
Grafik 1.1-2: Küresel Büyüme Oranları Volatilitesi ve JPMI Üretim Endeksleri

Kaynak: IMF, BDDK ve Bloomberg

Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere merkez bankalarının uygulananmakta olan gevşek para politikasına rağmen, küresel düzeydeki zayıf toplam talep, enflasyonist baskı oluşmasını engellemektedir. Nitekim gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tüketici fiyatları enflasyonunun 2009 yılında düşük düzeyde seyretmesi beklenmektedir. Ancak, 2010 yılında talepte beklenen artış ve 2009 yılında ürün fiyatlarının nispi yükselmesi, fiyatlar genel seviyesi üzerinde baskı yaratabilecektir. IMF 2009 yılı için gelişmiş ekonomilerde TÜFE enflasyonunu %0,1, gelişmekte olan ülkeler için ise %5,3 olarak öngörmektedir. 2010 yılında ise söz konusu oranlar, sırasıyla, %0,9 ve %4,6 olarak tahmin edilmektedir.

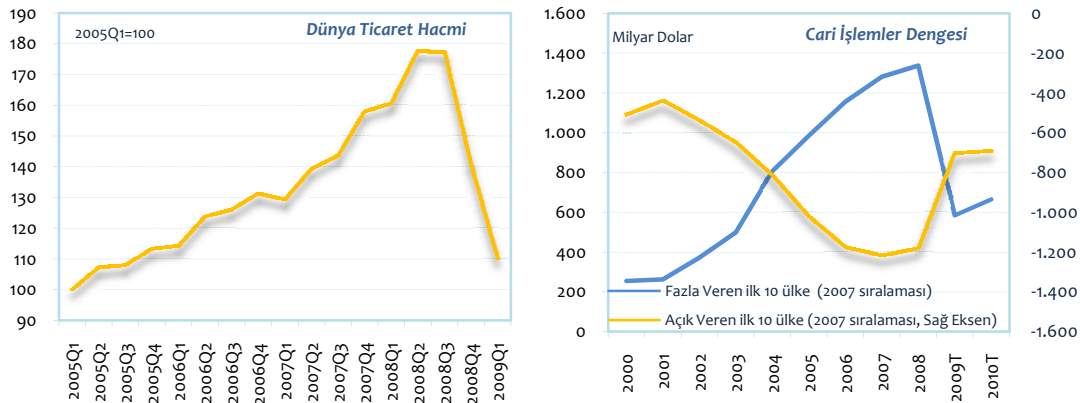
Grafik 1.1-3: Küresel TÜFE Değişimleri ve Eğilimler

Kaynak: IMF ve BDDK

Küresel kriz, dünya ticaretini olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Dünya Ticaret Örgütü'nün en son verilerden oluşturulan küresel ihracat hacmi endeksi 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla 2005 yılı son çeyreği seviyelerine gerilemiştir. Bu durum bir yandan küresel krizin yaygınlığına ve toparlanmanın görece zaman alıcı bir süreç olduğuna işaret ederken, diğer taraftan da küresel makro dengesizliklerin azalmasına yardımcı olmaktadır.

Grafik 1.1-4: Dünya Ticaret Hacmi

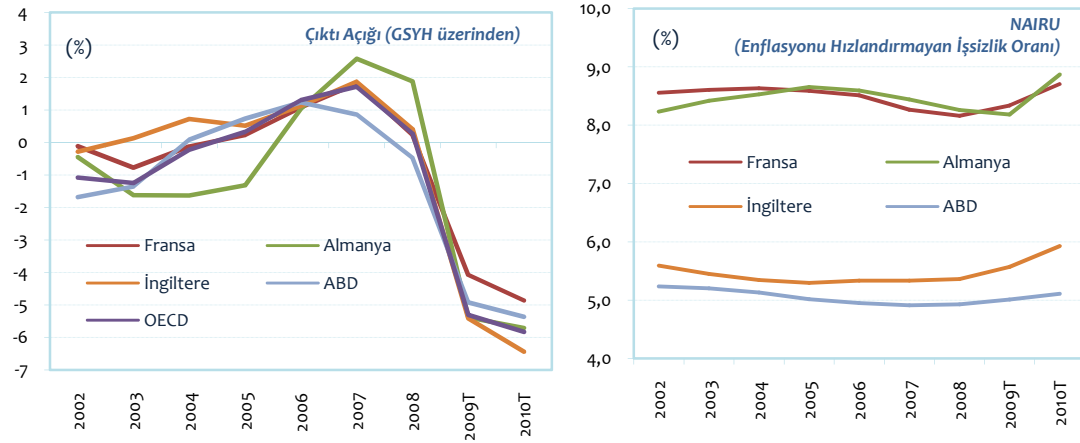

Kaynak: WTO ve IMF

Küresel ticaretin 2007 itibarıyla keskin bir biçimde daralması, en yüksek cari işlemler açığı veren 10 ülkenin toplam açığının 1,2 trilyon dolardan 2009 yılı itibarıyla tahmini olarak 0,7 trilyon dolara gerilemesine neden olmuştur. Benzer biçimde söz konusu dönemde en yüksek cari işlemler fazlası veren 10 ülkenin toplam fazla tutarı da aynı dönemlerde 1,3 trilyon dolardan 0,7 trilyon dolara gerilemektedir.

Küresel ölçekte alınan tedbirler neticesinde, yaşanan finansal dalgalanmanın, küresel sistemik bir krize dönüşmesinin önüne geçilmiştir. Ancak, özellikle gelişmiş ekonomilerde hanehalkı ve şirketler kesimi bilançolarındaki bozulma ve güven kaybı, iktisadi faaliyetin keskin bir biçimde yavaşlamasına yol açmıştır. OECD'nin küresel çıktı açığı tahminleri incelendiğinde küresel krizin ekonomik aktivite üzerindeki etkileri daha açık görülmektedir. Çıktı açığı aynı zamanda uzun dönemli işsizlik oranlarında da (NAIRU) artışlara neden olmaktadır. Bu ve benzeri gelişmeler, krizden çıkışın ekonomik ve sosyal maliyetini artırmaktadır.

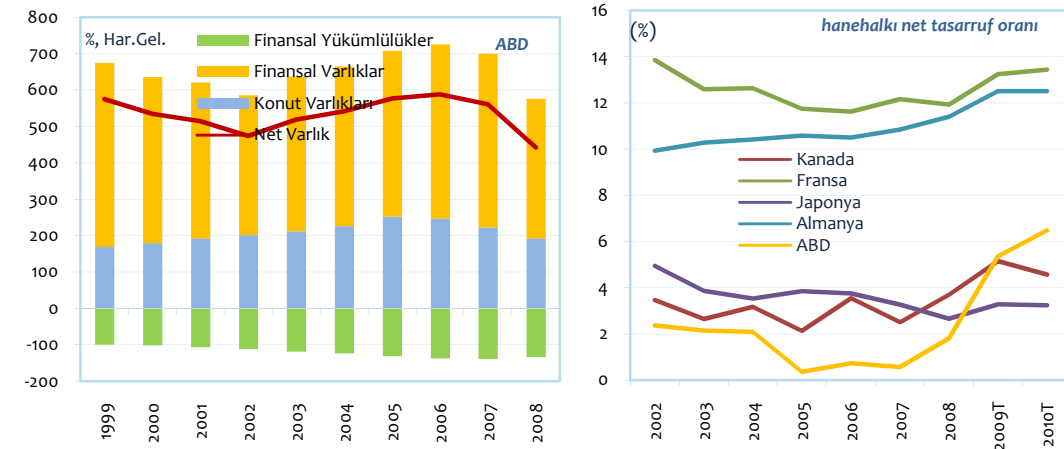
Grafik 1.1-5: Çıktı Açığı ve NAIRU

Kaynak: OECD. Not: Çıktı Açığı ve NAIRU tanımlamaları için www.oecd.stat.org

Küresel krizin, özellikle gelişmiş ülkelerin hanehalkı net varlıkları üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Bu durum, toplam talebin gerilemesine ve krizin derinleşmesine yol açmaktadır. IMF tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ABD'de kriz sonrası net varlıkların toplam harcanabilir gelire oranında keskin bir azalma tespit edilmektedir. Benzer gelişmeler İngiltere, Japonya ve Euro Alanı için de geçerlidir. Ayrıca, OECD tarafından derlenen hanehalkı net tasarruf oranlarına bakıldığında (net tasarruf/harcanabilir gelir) gelişmiş ülkelerde, kriz sonrası dönemde tasarruf eğiliminin artacağı öngörülmektedir. Bu durum, hanehalkının servet stokunu yeniden güçlendirme eğiliminde olduğu ve görece olarak tüketimden kaçınacağı biçiminde değerlendirilebilir.

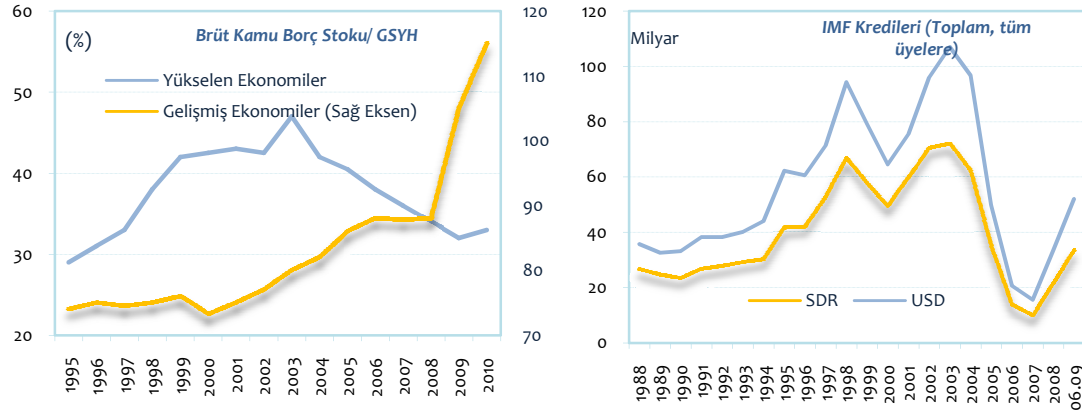
Grafik 1.1-6: Hanehalkı Net Varlıkları ve Tasarruf Oranı

Kaynak: IMF WEO Nisan 2009 ve OECD

Kriz ile mücadele için ilk etapta kullanılan para politikası araçlarına ek olarak, ülkelerin yaygın olarak genişlemeci maliye politika uygulamalarına yöneldikleri de gözlenmektedir. Bu kapsamda özellikle gelişmiş ekonomilerin kamu borç stoklarında 2009 ve 2010 yıllarında yüksek oranlı artışlar beklenmektedir. Nitekim bu alan özellikle kriz sonrası dönem için en önemli risk alanlarından birini oluşturmaktadır. Tüm uluslararası kuruluşlar (IMF, DB ve OECD) kriz sonrası kamu maliyesinde oluşan dengesizliklerin düzeltilmesinin, küresel istikrar için önem taşıdığını ifade etmektedir.

Grafik 1.1-7: Kamu Borç Stokunun GSYH'ye Oranı ve IMF Kredilendirmeleri

Kaynak: IIF ve IMF

Finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmanın bir diğer olumsuz etkisi de uluslararası sermaye hareketleri üzerinde yaşanmaktadır. İlk başlangıçtaki krizin gelişmiş ülkelere sınırlı kalacağı ve gelişmekte olan ülkelere yansımalarının görece az olacağı beklentilerinin tam olarak gerçekleşmemesi, bu ekonomilere yönelik özel sermaye hareketlerinin hızlı bir biçimde yavaşlamasına neden olmuştur. Küresel özel sermaye hareketlerinde gözlenen yavaşlama eğilimi, resmi sermaye hareketlerinin önemini artırmıştır. Bu çerçevede, IMF'nin tüm üye ülkelere açtığı toplam kredi miktarında da belirgin artışlar gerçekleşmiştir. 2007 yılında net 9,8 milyar SDR olan (15,6 milyar dolar) toplam kredi, 2008 yılında 21,5 milyar SDR'ye (33,4 milyar dolar), 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla ise 33,4 milyar SDR'ye (52 milyar dolar) yükselmiştir.

Tablo 1.1-1: Yükselen Ekonomilere Yönelik Sermaye Hareketleri

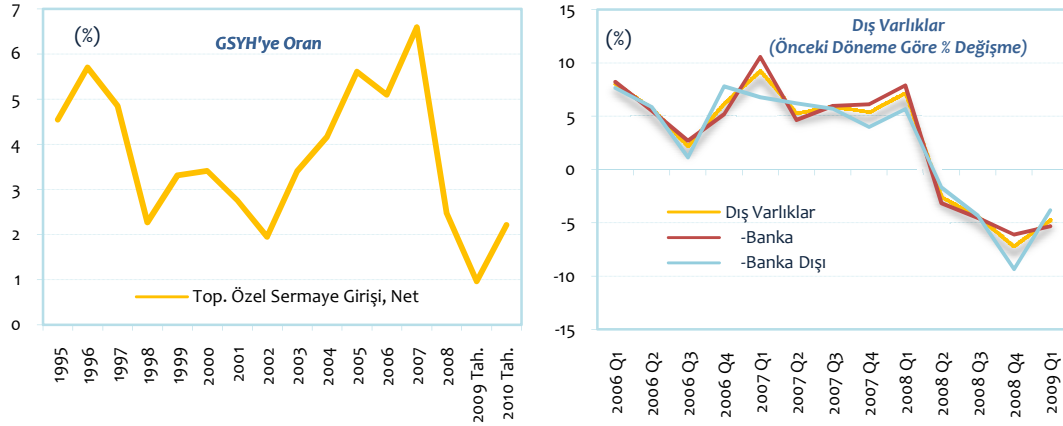
	2006	2007	2008	2009T	2010T
Özel Sermaye Girişleri	561,8	887,8	392,2	140,5	373,2
Varlık Yatırımı	223,8	296,9	185,6	240,9	250,0
Doğrudan Yatırım	172,1	304,8	277,9	215,4	225,1
Portföy Yatırım	51,7	-8,0	-92,3	25,5	24,9
Özel Kredi	338,0	590,9	206,7	-100,5	123,1
Ticari Banka	223,4	398,1	91,5	-91,9	57,5
Diğer	114,6	192,8	115,2	-8,5	65,6
Resmi	-54,4	38,7	49,9	51,3	50,3
Uluslararası Fin. Kur.	-29,7	3,2	22,8	47,9	42,5
Diğer İkili Anlaşma.	-24,7	35,6	27,1	3,4	7,8
Yerleşikler Net Borç	-320,4	-372,7	-358,5	-344,0	-332,0
Rezervler (- artış)	-545,4	-948,3	-389,9	-161,4	-441,6

Kaynak: IIF

Yükselen ekonomilere yönelik sermaye hareketleri incelendiğinde, 2008 yılının son çeyreği ve 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla oluşan olumsuz görünümün nispi olarak azaldığı görülmektedir. Özellikle küresel ekonomik aktivitedeki bozulmanın durması ve az da olsa toparlanma

işaretlerinin izlenmesi, yükselen ekonomilerin finansman olanaklarının güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Bu çerçevede IIF, 2009 yılında 140,5 milyar dolara gerilemesi öngörülen özel sermaye girişlerinin, 2010 yılında yeniden artışa geçerek 373,2 milyar dolara ulaşacağını tahmin etmektedir. Bu iyileşmedeki temel unsur ise, net portföy yatırımlarının 2008 yılında, negatif 92,3 milyar dolardan, 2009 yılı sonrası pozitif 25 milyar dolara yükseleceği beklentisidir.

Grafik 1.1-8: Yükselen Ekonomilere Net Özel Sermaye Girişleri ve Bankaların Dış Varlıkları

Kaynak: IIF ve BIS

2009 yılı ilk çeyrek geçici verilerinde, IIF tahminlerini destekler çerçevede, BIS'e raporlama yapan bankaların sınır ötesi alacaklarında ve dış varlıklarında azalma görülmektedir. Ancak, azalma 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla hız kaybetmiştir.

Tablo 1.1-2: Bölgeler İtibarıyla Net Sermaye Akımları

Milyar Dolar	2007	2008	2009T	2010T
Özel Sermaye Akımları	887,8	392,2	140,5	373,2
Latin Amerika	173,7	88,5	62,6	103,1
Yükselen Avrupa	382,6	213,9	-32,8	121,6
Afrika ve Orta Doğu	35,6	31,0	23,0	28,4
Yükselen Asya	295,9	58,8	87,7	120,1
Resmi Sermaye Akımları	38,7	49,9	51,3	50,3
Latin Amerika	3,8	11,4	8,9	7,4
Yükselen Avrupa	3,3	16,5	38,2	35,2
Afrika ve Orta Doğu	1,5	0,6	1,0	2,8
Yükselen Asya	30,2	21,5	3,2	5,0

Kaynak: IIF

Mevcut konjonktürde gelişmekte olan ülkelerin doğrudan yatırım çekebilme potansiyelleri, tasarruf açıklarının giderilmesi ve büyüme performansının sürdürülmesi bakımından önemini korumaktadır. IIF'nin özel sermaye akımlarına yönelik bölgesel tahminleri incelendiğinde, Türkiye'nin de içinde bulunduğu "Yükselen Avrupa" ülke grubuna yönelik özel sermaye akımlarının ancak 2010 yılı itibarıyla nete pozitif döneceği öngörülmektedir. Bu durum, resmi sermaye hareketlerinin önemini daha da artırmaktadır.

Kutu 1: Merkez Bankaları ve Politika Faiz Oranları

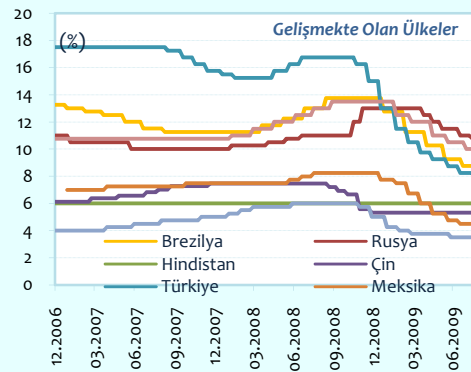
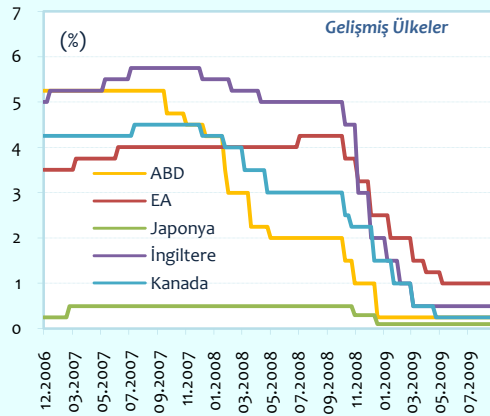
Küresel ekonomik krize yönelik ilk tedbirler, özellikle finansal piyasalardaki sistemik risk olasılığını azaltmak üzere parasal genişleme yönünde alınmıştır. Başta gelişmiş ülke merkez bankaları olmak üzere likidite desteklenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, küresel ekonomik aktivitedeki gerileme, politika hedeflerinin “büyüme” odaklı bir perspektifte şekillenmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede de merkez bankaları temel politika araçlarından olan kısa vadeli faiz oranlarını daha etkin bir biçimde kullanmaya başlamışlardır. 2007 yılının ikinci yarısından itibaren, gelişmiş ekonomiler içinde İngiltere, 5,25 puanlık indirim ile en büyük indirimi yapan ülke olurken, gelişmekte olan ülkeler arasında da Türkiye ve Çin'deki indirimler dikkat çekmektedir.

Seçilmiş Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülke Politika Faiz Oranları ve Değişimi

Ülke	Faiz Oranı (%)		Son Değişim		2007 Haziran	
	En son	Bir önceki	Tarih	Puan	Düzye	Cari Düzeyden Değişim
Gelişmiş Ülkeler						
Kanada	0,25	0,50	21.04.2009	-0,25	4,50	-4,25
ECB	1,00	1,25	13.05.2009	-0,25	4,00	-3,00
Japonya	0,10	0,30	19.12.2009	-0,20	0,50	-0,40
İngiltere	0,50	1,00	05.03.2009	-0,50	5,75	-5,25
ABD	0,25	1,00	16.12.2008	-0,75	5,25	-5,00
Gelişmekte Olan Ülkeler						
Brezilya	8,75	9,25	22.07.2009	-0,50	11,50	-2,75
Rusya	10,75	11,00	10.08.2009	-0,25	10,00	0,75
Hindistan	6,00	6,00	-	0,00	6,00	0,00
Çin	0,25	1,00	19.12.2009	-0,75	6,84	-6,59
Türkiye	7,75	8,25	19.08.2009	-0,50	17,50	-9,75
Meksika	4,50	4,75	16.07.2009	-0,25	7,25	-2,75
Polonya	3,50	3,75	25.06.2009	-0,25	4,50	-1,00
Mısır	10,00	10,50	02.08.2009	-0,50	10,75	-0,75

Kaynak: Bloomberg ve Ülke Merkez Bankaları

Seçilmiş Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülke Politika Faiz Oranları

Kaynak: Bloomberg ve Merkez Bankaları

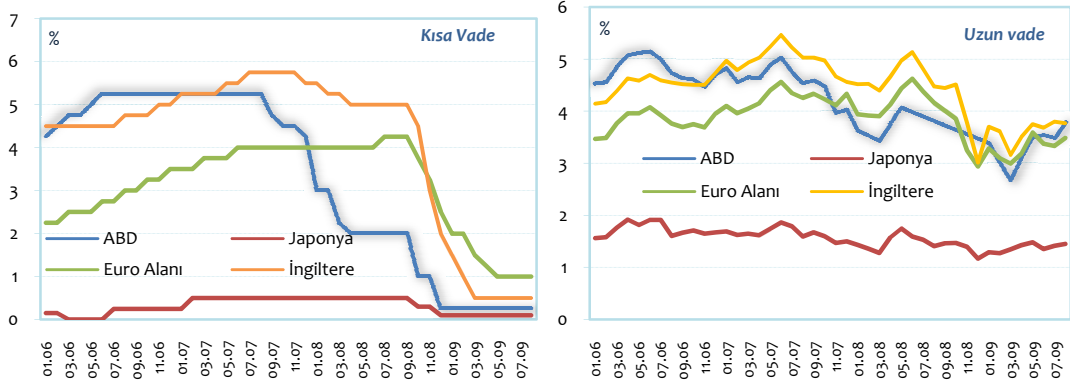
Gelişmiş ekonomiler ABD'nin öncülüğünde faiz oranlarını istikrarlı bir biçimde 2007 yılının ikinci yarısından itibaren indirmişler ve faiz oranları toplu olarak tarihsel düşük düzeylere gerilemiştir. Gelişmekte olan ekonomiler ise küresel talep eksikliğinin etkilerini hissettikçe, gelişmekte olan ekonomilere paralel bir biçimde büyüme kaygısıyla faiz oranlarında indirim eğilimini takip etmişlerdir. Bloomberg tarafından derlenen özel yatırım kuruluşları ülke tahminleri incelendiğinde ise, kısa vadeli faiz oranlarındaki indirim eğiliminin 2010 yılı itibarıyla tersine döneceği beklentisi tespit edilmektedir.

Seçilmiş Gelişmiş Ülke Politika Faiz Oranı Tahminleri

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009T	2010T
ABD	1,75	1,25	1,00	2,25	4,25	5,25	4,25	0,25	0,25	1,00
EA	3,25	2,75	2,00	2,00	2,25	3,50	4,00	2,50	1,00	1,25
Japonya	0,15	--	--	--	--	0,25	0,50	0,10	0,10	0,10
Kanada	2,25	2,75	2,75	2,50	3,25	4,25	4,25	1,50	0,25	1,50
İngiltere	4,00	4,00	3,75	4,75	4,50	5,00	5,50	2,00	0,50	1,75

Kaynak: Bloomberg

Grafik 1.1-9: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Faiz Oranları

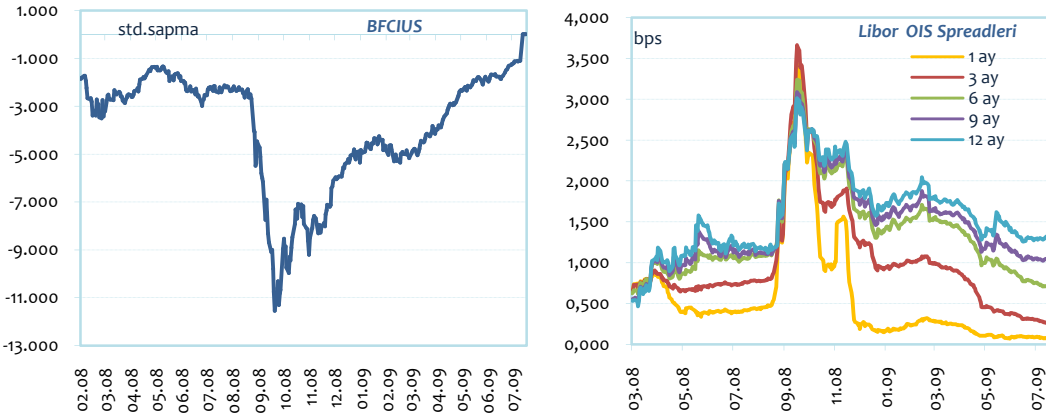
Kaynak: Reuters

2008 yılının ikinci yarısında küresel finansal krize yönelik ilk politika değişiklikleri para politikasında olmuş ve gelişmiş ülke merkez bankaları likidite enjeksiyonlarının yanı sıra kısa vadeli faiz oranlarında indirimle gitmişlerdir. Kısa vadeli faiz oranlarındaki indirimler uzun vadeli faiz oranlarına kısmen yansırken, 2009 yılının ikinci yarısı itibarıyla politika faiz oranı indirimlerine gelişmiş ülke merkez bankaları ara vermiştir.

1.1.2 Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

2008 yılı itibarıyla küresel bir ekonomik durgunluğa dönüşen uluslararası finansal piyasalardaki kriz, 2009 yılı Şubat ayından itibaren hızla bir normalleşme sürecine girmiştir. Küresel krizin merkez ülkesi konumundaki ABD'nin finansal durumuna ilişkin olarak Bloomberg tarafından hazırlanan ABD Finansal Durum Endeksi (BFCIUS) 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde, 2008 yılı başındaki seviyelerine geri dönmüş ve hatta Temmuz ve Ağustos 2009 aylarında daha da belirgin bir iyileşme arz etmiştir. Ayrıca, yılın ikinci çeyreğinde tüm borsalarda değer kazançları izlenmiştir. 2009 Nisan ayında İngiltere'de gerçekleştirilen G-20 toplantısı sonucu alınan ve esas olarak krizle mücadelede işbirliği ve uyum konusunda piyasalara güven veren kararlar, finansal piyasaların normalleşmesine katkı sağlamıştır. Bu dönemde LIBOR-OIS spreadlerine farklı vadelerde bakıldığı zaman görünümün görece bir düzelmeye içine girdiği ve özellikle 1 aylık ve 3 aylık spreadlerin azaldığı görülmektedir. Daha uzun vadede ise LIBOR-OIS spreadleri 2008 yılsonuna göre azalmakla birlikte nispi yüksek seviyelerini korumaktadırlar. Bu durum da ekonomik aktivitedeki toparlanma eğiliminin daha uzun bir sürece yayılacağı beklentilerinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Grafik 1.1-10: Bloomberg Finansal Durum Endeksi ve LIBOR-OIS Spreadleri

Kaynak: Bloomberg

2008 yılını büyük kayıplarla kapatan borsalar, 2009 yılının ilk aylarında görece bir toparlanma eğimine girmiş ve yılın ikinci çeyreği itibarıyla bu eğilim güçlenerek devam etmiştir. Bu gelişimde ülkelerin aldıkları para ve maliye politikası tedbirleri etkili olmuştur. Ayrıca krizle mücadeleye yönelik uluslararası mutabakatın yükselen piyasa ekonomileri de içeren bir görünüm arz etmesi sonucu, 2009 yılının ikinci çeyreğinde yükselen piyasa ekonomilerinin borsaları hızlı bir biçimde yükselmiştir. Nitekim MSCI bölgesel endeksleri incelendiğinde 2008 yılında %37,9 değer kaybeden MSCI-Yükselen Piyasa ekonomileri endeksinin, 2009 yılının ilk yarısında %34,3 oranında değer kazandığı ve en son Temmuz-Haziran 2009 döneminde de %10,9 arttığı görülmektedir. Bu gelişme, 2009 yılının Ocak-Temmuz döneminde %48,8 oranında bir artışı ifade etmektedir. Söz konusu dönemde, ülkeler itibarıyla bakıldığında, Çin, Brezilya, Türkiye ve Rusya borsa endekslerinin dolar bazında, sırasıyla, %87,4, %79,4, %74,5, ve %52,6 oranında arttığı görülmektedir.

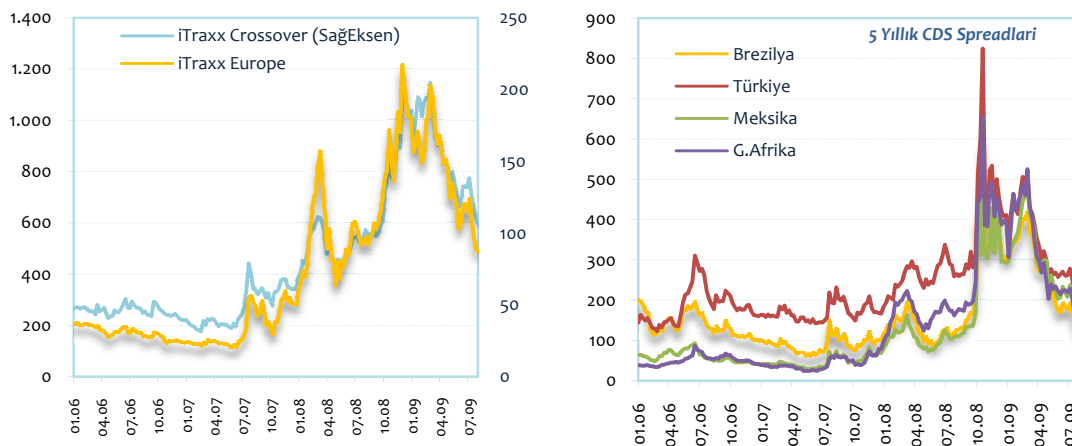
Tablo 1.1-3: Bazı Borsalarda 2009 Ağustos İtibarıyla Değişimler

(%)	Ulusal Para Birimi Cinsinden			ABD Doları Cinsinden		
	2008/2007	06.2009/ 12.2008	07.2009/ 06.2009	2008/2007	06.2009/ 12.2008	07.2009 /06.2009
MSCI-Dünya	-38,8	4,8	8,4	-38,8	4,8	8,4
MSCI-Avrupa	-45,4	4,3	10,4	-47,1	4,3	10,4
MSCI-Yükselen Piy.	-37,9	34,3	10,9	-37,9	34,3	10,9
DJI	-35,9	0,3	9,9	-35,9	0,3	9,9
Nikkei	-37,8	16,2	4,0	-26,6	8,7	5,1
DAX	-38,8	5,7	10,6	-41,2	7,4	12,5
Bolsa (Mek.)	-60,7	10,6	12,9	-62,0	12,0	12,8
Bovespa (Brezilya)	-17,6	28,8	8,8	-31,7	54,0	16,5
İrlanda	-16,7	13,4	6,5	-24,9	15,2	8,3
RTS (Rusya)	-52,5	39,7	9,2	-52,5	39,7	9,2
İMKB100	-37,0	40,6	19,8	-51,9	39,3	25,3
Çin Shenzen	-50,0	52,2	15,1	-46,5	52,2	15,1

Kaynak: Bloomberg

Bu gelişmelere paralel bir biçimde iTraxx endeksleri de gerilemeye devam etmiştir. Bu durum genel itibarıyla küresel ölçekte risk algılamasının azaldığına işaret etmektedir. Nitekim ülkeler itibarıyla CDS spreadlerinde de gerilemeler hızlı bir biçimde yaşanmaktadır. Spreadlerdeki bu azalma ve risk algılamasındaki iyileşmenin önümüzdeki dönemlerde, krizle mücadele konusunda bir gevşekliğe neden olma olasılığı, uluslararası otoriteler tarafından önemli bir tehlike olarak ifade edilmektedir.

Grafik 1.1-11: iTraxx Endeksleri ve CDS'ler

Kaynak: Bloomberg

Yükselen piyasa ekonomilerinde 5 yıllık CDS spreadleri incelendiğinde, Aralık 2008'e göre belirgin bir azalma görülmektedir. Ayrıca, Arjantin ve İzlanda haricinde en düşük spreadler ile en yüksek spreadler arasındaki puan farkının da azaldığı görülmektedir. Nitekim, Ağustos 2009 itibarıyla en yüksek gelişmekte olan ülke spread düzeyleri, 2008 yıl sonunun en dar spreadleri düzeyine yaklaşmıştır.

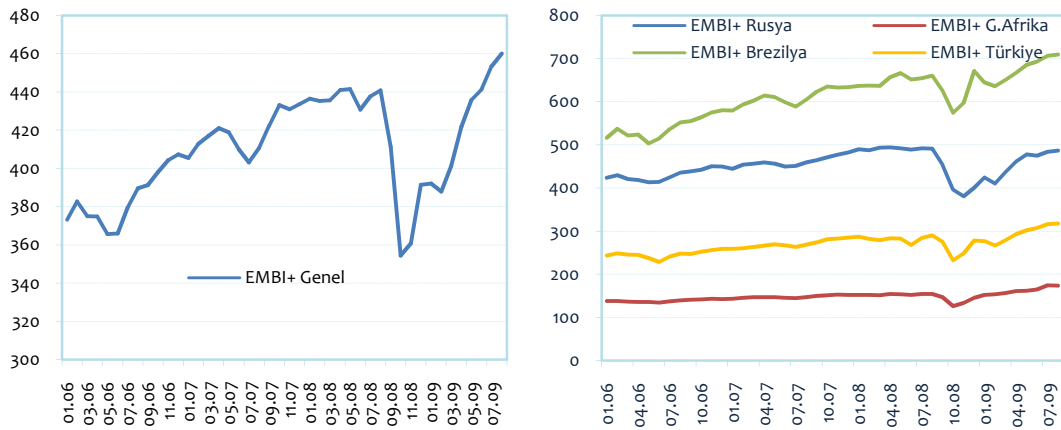
Tablo 1.1-4: Seçilmiş Gelişmekte Olan Ülkeler İtibarıyla 5 Yıllık CDS Spreadleri

Ülke	bps	10 Ağustos 2009	Ülke	bps	Haziran 2009	Ülke	bps	Aralık 2008
En Düşük CDS Spreadi (bps)								
Slovakya	61,25		Slovakya	80,00		Slovakya	155,00	
Çin	67,40		Çin	76,99		Çin	188,40	
Şili	70,00		Şili	121,90		Şili	203,00	
Çek Cum.	82,11		Çek Cum.	108,46		Çek Cum.	174,30	
Malezya	85,45		Malezya	107,00		Malezya	225,10	
Tayland	88,90		Tayland	110,16		Tayland	255,80	
Brezilya	117,49		Brezilya	174,52		Brezilya	298,50	
Polonya	117,79		Polonya	168,88		Polonya	244,70	
Peru	126,50		Peru	177,45		Peru	302,50	
En Yüksek CDS Spreadi (bps)								
G. Afrika	155,04		G. Afrika	214,88		G. Afrika	395,70	
Filipinler	185,82		Filipinler	214,17		Filipinler	383,60	
Türkiye	196,87		Türkiye	260,57		Türkiye	411,10	
Endonezya	208,77		Endonezya	315,17		Endonezya	638,30	
Macaristan	224,67		Macaristan	355,46		Macaristan	419,10	
Bulgaristan	255,49		Bulgaristan	388,78		Bulgaristan	499,40	
Rusya	257,99		Rusya	335,82		Rusya	743,50	
İzlanda	504,76		İzlanda	658,15		İzlanda	976,80	
Arjantin	1.616,27		Arjantin	1.948,07		Arjantin	3.905,00	

Kaynak: Bloomberg

2008 yılının sonundan itibaren EMBI+ Genel endeksinde istikrarlı bir yükselme gözlenmiştir. Bono getirilerinde hem genel düzeyde hem de ülke düzeyinde izlenen bu artışta, küresel anlamda 2009 yılında, özel sermaye hareketlerindeki öngörülen yavaşlama etkili olmaktadır. Ek olarak, ülkelerin küresel krizin yurtiçi etkilerini bertaraf etme yönünde maliye politikasını araçlarını kullanmaları ve bunun kamu finansman dengesi üzerinde yarattığı baskının borçlanma faizlerine yansması da etkili olmaktadır.

Grafik 1.1-12: EMBI Genel ve Seçilmiş Ülkeler

Kaynak: Bloomberg

Seçilmiş Ülkeler çerçevesinde nominal döviz kuru gelişmelerine bakıldığında, piyasalarda oynaklığın devam ettiği görülmektedir. ABD doları, euro ve İngiliz sterlini karşısında yılbaşında değer kazanmış, ardından yeniden değer kaybetmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde, Brezilya

haricinde, seçilmiş gelişmekte olan ekonomilerde, ulusal para birimleri değer kazanmıştır. Gelişmiş ekonomilerdeki faiz oranlarının mevcut seviyesi dikkate alındığında, döviz kuru piyasalarındaki oynaklığın sürmesine rağmen carry-trade olanaklarının arttığı görülmektedir.

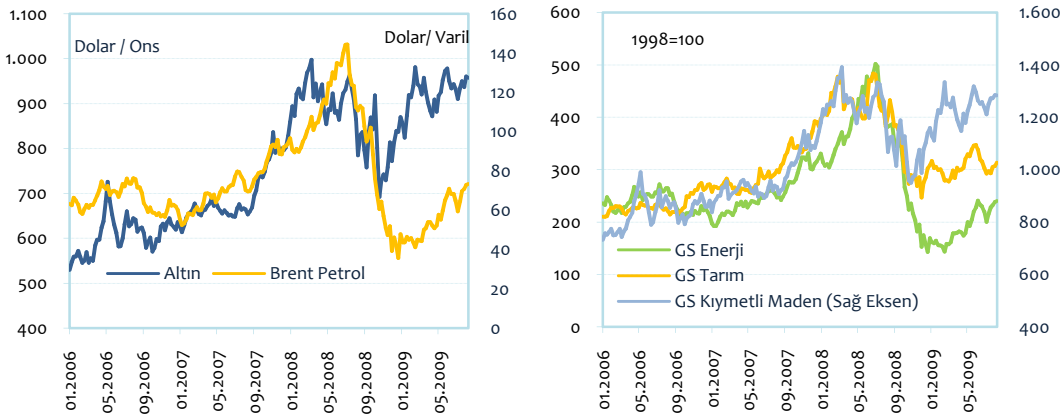
Tablo 1.1-5: Seçilmiş Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülke Kurları

Gelişmiş Ülke Nominal Kurları						
Ülke	Ara.07	86 Hafta (Cuma itibarıyla)	Ara.08	Haz.09	En Yüksek	En Düşük
Euro	1,47		1,41	1,41	1,59	1,25
Japonya	112,79		90,71	95,12	112,79	88,83
İngiltere	1,99		1,47	1,65	2,03	1,37
Gelişmekte Olan Ülke nominal Kurları						
Ülke	Ara.07	86 Hafta (Cuma itibarıyla)	Ara.08	Haz.09	En Yüksek	En Düşük
Türkiye	1,17		1,51	1,54	1,79	1,15
Brezilya	1,78		2,37	1,94	2,47	1,56
Rusya	24,45		29,01	31,13	36,20	23,22
Macaristan	172,66		189,01	196,36	247,69	144,26
G.Afrika	6,83		9,72	7,88	11,10	6,76
Çin	7,30		6,84	6,83	7,30	6,82
Hindistan	39,44		48,44	48,10	51,69	39,30

Kaynak: Bloomberg

Ürün ve enerji fiyatları ise, küresel krizin talep üzerindeki etkilerinin tam olarak öngörülemediği 2008 yılının son aylarında ve 2009 yılının ilk aylarında, en düşük seviyelerine gerilemiştir. Ancak, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren krize karşı alınan tedbirlerin etkilerinin hissedilmeye başlaması ve talepteki azalmanın tahmin edilenden daha ılımlı bir düzeyde olması, enerji fiyatlarının yeniden artmasına yol açmıştır. Ayrıca küresel ekonomik aktiviteye ilişkin olarak 2010 tahminlerinin yukarıya çekilmesi, tarımsal ürün fiyatların da artmasına neden olmuştur. Bu dönemde altın ve diğer kıymetli maden fiyatları da yükselme eğilimine girmişlerdir. Söz konusu gelişme üzerinde özellikle küresel kurlardaki belirsizlik önemli rol oynamıştır.

Grafik 1.1-13: Emtia Fiyatları ve Endeksleri

Kaynak: Bloomberg

1.2 Ulusal Ekonomik Görünüm

Küresel kredi krizinin tüm dünyaya yansmasıyla birlikte, Türkiye ekonomisi 2008 yılında %1,1 ile önceki dönemlere göre daha yavaş büyüdü. 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla ise, küresel dalgalanmalar Türkiye ekonomisi açısından iyice belirginleşmiş ve söz konusu dönemde %13,8'lik bir küçülme meydana gelmiştir. Toptan ve perakende ticaret, sanayi ve inşaat

sektörlerinde görülen yüksek hızlardaki faaliyet düşüşü, 2009 yılının birinci çeyreğinde yaşanan küçülmede etkili olmuştur. Bankacılık hizmetlerinin de yer aldığı mali aracı kuruluşlar faaliyetlerinin %10,8 büyüme hızı kaydetmesine ve pozitif büyüme gerçekleşen diğer sektörlerdeki gelişmelere rağmen, bu çeyrekteki küçülme tarihsel olarak yüksek gerçekleşmiştir.

Grafik 1.2-1: GSYH ve Başlıca Bileşenlerinin Reel Büyüme Hızları

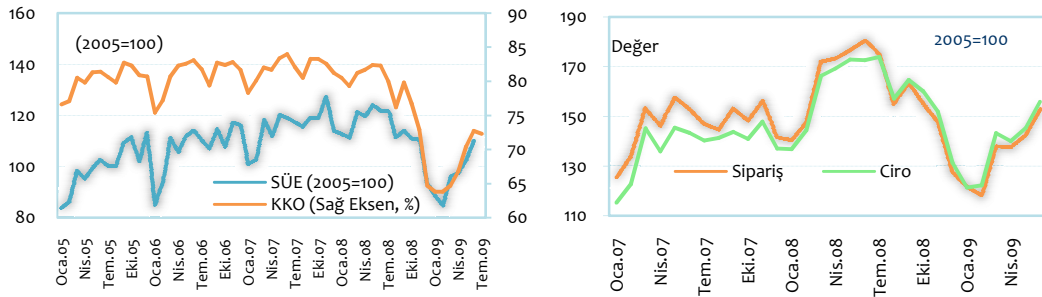
%	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009-1.ç.
GSYH	5,3	9,4	8,4	6,9	4,7	1,1	13,8
Tarım	2,2	2,7	6,6	1,3	7,0	4,1	3,0
İmalat Sanayi	8,4	11,9	8,2	8,4	5,6	0,8	18,5
İnşaat	7,8	14,1	9,3	18,5	5,7	7,6	18,9
Top. ve Per. Ticaret	11,4	13,8	9,5	6,3	5,7	0,9	25,4
Mali A. Krlş. faaliyetleri	5,1	14,0	13,6	14,0	9,8	9,1	10,8

Not: Kırmızı renkli veriler negatif büyüklüklerdir.

Kaynak: TÜİK

Benzer şekilde, 2009 yılının ikinci çeyreğinde ekonomik faaliyetlerde küçülme ihtimali bulunmaktadır. Özellikle sanayi üretimine ilişkin 2009 yılının ikinci çeyreğinde ortaya çıkan veriler yılın ilk çeyreğine göre daha olumlu olsa bile, bir önceki yılın aynı dönemine göre üretim düşüşü devam etmektedir. Söz konusu dönemde, büyümenin temel belirleyicilerinden olan toplam sanayi üretim endeksi ve cari dönem üretimi hakkında önemli bir gösterge olan imalat sanayi kapasite kullanım oranına bakıldığında, yıllık bazda sanayide üretim düşüşü görülmektedir.

Grafik 1.2-2: Sanayi Üretimi ile Aylık Sanayi Sipariş ve Ciro Endeksleri

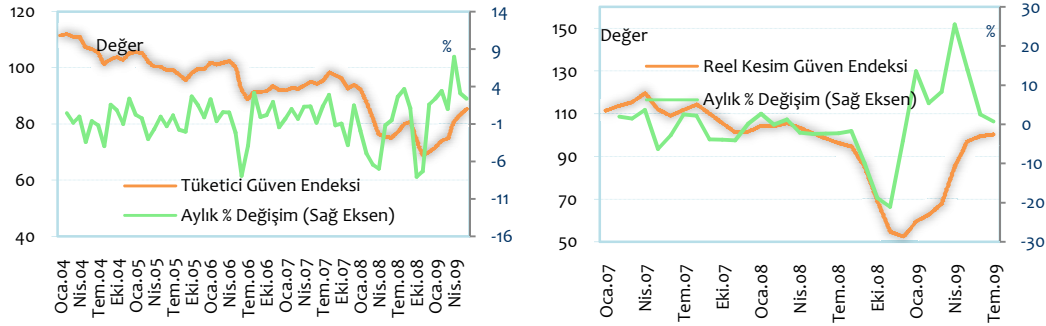

Kaynak: TÜİK

Diğer taraftan, bir önceki aya göre toplam sanayi üretim endeksi Haziran 2009'da %7,3 artmış, ancak kapasite kullanım oranı Temmuz 2009'da 0,4 puan azalmıştır. Ayrıca, toplam sanayi sipariş ve ciro endeksinde Şubat 2009'dan itibaren başlayan aylık artış eğilimi Haziran 2009 itibarıyla devam etmektedir. Bu göstergeler, ekonomik daralmanın dip noktasına ulaşmış olabileceğine ve olumlu seyrin başladığına yönelik işaretler olarak kabul edilmektedir.

Olumluya gidiş yönündeki sinyaller, hanehalkı ve şirketler kesiminin eğilimlerinde de mevcuttur. Hanehalkı kesiminin cari ve gelecek dönem hakkındaki eğilimlerini ve reel kesimin ekonomi hakkındaki görüşlerini yansıtan güven endekslerindeki kötümser trend devam etmekle birlikte (her iki endeks 100 puanın altındadır), 2009'un ilk yarısında nispi bir iyileşme görülmektedir. Söz konusu endeksler, Ocak 2009'dan itibaren yükseliş eğilimine girmiştir. Özellikle yılın ikinci yarısında uygulamaya konulan ekonomik tedbir ve teşviklerin tüketici ve üreticilerin beklentileri üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmektedir.

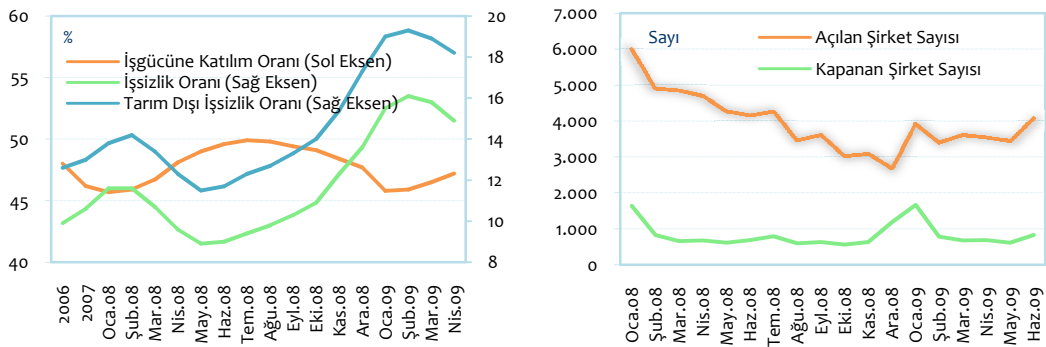
Grafik 1.2-3: Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksleri

Kaynak: TÜİK, TCMB

Sanayi üretimi ve hanehalkı ile reel kesim beklentilerindeki nispi iyileşme, 2009 yılının ikinci çeyreğinde işgücü piyasasına sınırlı bir şekilde yansımıştır. Ekonomik aktivitenin görece canlı olduğu dönemlerde katılan işsizlik oranı, kriz sürecinde daha da negatif bir görünüm arz etmiştir. Mayıs 2008'den başlayarak sürekli artan işsizlik oranı, Şubat 2009'da %16,1 ile zirve yapmış, Mart ve Nisan 2009'da ise ılımlı bir şekilde düşmüştür. Nitekim Nisan 2009'da %14,9 olarak gerçekleşen Türkiye genelinde işsizlik oranı, bir önceki aya göre 0,9 puan azalmış, ancak bir önceki yılın aynı dönemine göre 5,3 puan yükselmiştir. Katılan işsizlik oranı, hanehalkı kesiminin gelir yaratma kapasitesi açısından olumsuz bir gelişme olup, borçlu hanehalkının yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri açısından risk teşkil etmekte, dolayısıyla bankacılık sektörünün taşıdığı kredi riskinin bir bileşeni olmaya devam etmektedir. Ekonomik aktivitenin göstergelerinden olan açılan ve kapanan şirket sayısına bakıldığında, Haziran 2009'da açılan ve kapanan şirket sayısında bir artış olduğu gözlenmektedir. Kapanan şirket sayısındaki aylık değişim hızının, açılan şirket sayısına göre yüksek olması, olumsuz bir öncü gösterge niteliği taşımaktadır.

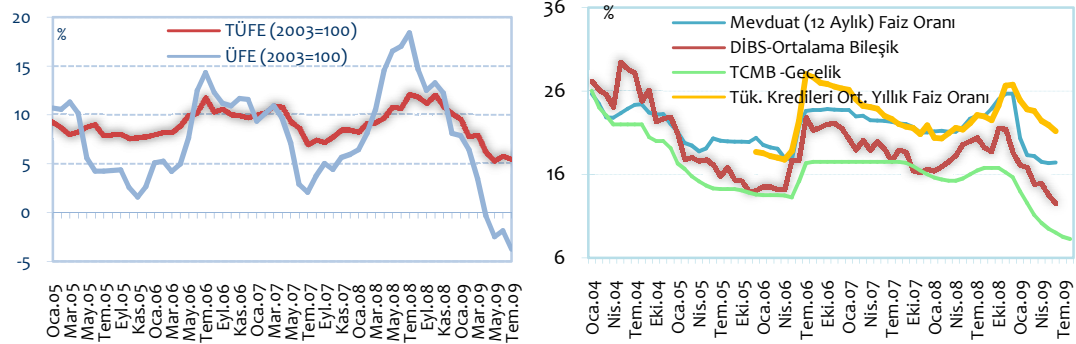
Grafik 1.2-4: İşgücü Göstergeleri ve Açılan/Kapanan Şirket Sayısı

Kaynak: TCMB, TÜİK

İktisadi faaliyetlerdeki yavaşlama, enerji fiyatlarının gerilemesi, iç talepteki daralma ve ÖTV ile KDV indirimlerinin dayanıklı tüketim mallarının fiyatlarını aşağıya çekmesine bağlı olarak enflasyon bir süredir düşüş eğilimi içindedir. İşlenmemiş gıda fiyatlarının baz etkisi ve vergi indirimlerinin geri alınması etkenlerine bağlı olarak Haziran 2009'da artış kayıt eden tüketici fiyatları, söz konusu etkilerden arındırıldığında, devam eden zayıf iç ve dış talebe bağlı olarak aşağı yönlü seyrini Temmuz 2009 itibarıyla da korumuştur. Bununla birlikte, devam eden küresel sorunların yarattığı talep belirsizliklerine bağlı olarak toplam talebin düşük seyretmesi, enflasyonun bir süre daha düşük düzeylerde kalabileceğine işaret etmektedir.

Grafik 1.2-5: Enflasyon ve Faiz Oranları

Yaşanan küresel ve yerel ekonomik gelişmelerin piyasalar üzerindeki etkileri devam etmektedir. 2008 yılında yapılan artırımlarla %16,75'e kadar yükseltilen Merkez Bankası politika faiz oranı, iktisadi faaliyetteki yavaşlamanın derinleşmesi ve fiyatlar üzerindeki baskının azalmasıyla Temmuz 2009 itibarıyla %8,25'e kadar düşürülmüştür. Üretim, iç ve dış talep, enflasyon ile işgücü verileri, iktisadi faaliyetteki toparlanmanın yavaş ve kademeli olacağı yönünde önemli sinyaller vermektedir. Ayrıca, küresel finans piyasalarındaki sorunların ve belirsizliklerin devam etmesi kısa vadede ölçülü faiz indirimlerinin devam edebileceğini göstermektedir. Mevcut ekonomik konjonktür, politika faiz oranının yanı sıra DİBS ve mevduat faizlerinde de ılımlı düşüşler gözlenmesine olanak sağlarken, belirsizliklerin devam etmesi nedeniyle tüketici faiz oranlarında görülen düşüş daha sınırlı kalmaktadır.

Tablo 1.2-1: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Milyon TL	2008 (Gerç.)	Ocak-Haziran 2008 (Gerç.)	2009 (Hedef)	Ocak-Haz. (2009 Ger.)	Ocak-Haz. 09 Hedef/Gerç. (%)	Oca.-Haz. 09/08 % Değişim
Bütçe Giderleri	227.031	100.589	259.156	124.841	48,2	24,1
Faiz Hariç Giderler	176.369	79.849	201.656	97.589	48,4	22,2
Personel Giderleri	48.856	24.506	57.211	28.469	49,8	16,2
Mal ve Hizmet Alımı	24.412	9.161	25.454	10.699	42,0	16,8
Cari Transferler	70.360	35.226	87.956	46.097	52,4	30,9
Diğer Kalemler	32.741	10.956	31.035	12.324	39,7	12,5
Faiz Giderleri	50.661	20.740	57.500	27.242	47,4	31,4
Bütçe Gelirleri	209.598	102.506	248.758	101.626	40,9	-0,9
Genel Bütçe Gelirleri	203.027	99.456	242.957	98.287	40,5	-1,2
Vergi Gelirleri	168.109	82.752	202.090	79.083	39,1	-4,4
Gelir+Kurumlar	54.933	26.628	65.401	25.917	39,6	-2,7
KDV (Dahilde Alınan)	16.805	8.142	19.974	9.517	47,6	16,9
KDV (İthalde Alınan)	29.972	15.590	38.500	11.661	30,3	-25,2
ÖTV	41.832	19.775	49.376	19.305	39,1	-2,4
BSMV	3.695	1.796	4.100	2.158	52,6	20,2
Diğer	20.872	10.821	24.739	10.525	-170	-11
Vergi Dışı Gelirler	34.918	16.705	40.867	19.203	47,0	15,0
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	4.825	1.847	3.878	2.016	52,0	9,1
Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	1.742	1.203	1.924	1.323	68,8	10,0
Bütçe Dengesi	-17.432	1.917	-10.398	-23.205	223,2	1.310,5
Faiz Dışı Denge	33.229	22.657	47.102	4.038	8,6	-82,2

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Küresel kredi krizinin reel ve hanehalkı kesimine olan etkileri kadar önemli olan bir diğer husus, kamunun mali dengesinde meydana gelen gelişmelerdir. İktisadi faaliyetin yavaşlaması ve küresel krizin olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik olarak alınan tedbirler, özellikle ikinci çeyrekte mali dengeyi etkilemiştir. Nitekim dahilde alınan KDV ve ÖTV'de ikinci çeyreğe ait vergi gelirleri yılın ilk çeyreğine göre daha olumludur. Buna rağmen, Ocak-Haziran 2009 döneminde, bütçe giderleri %24,1 artarken bütçe gelirleri %0,9 azalmış, bütçe açığı ise 23,2 milyar TL'ye çıkmıştır. Ayrıca, önceki yılın aynı dönemine göre, bütçe giderleri içerisinde cari transferler ve borç verme kalemleri hızlı büyürken, daralan ithalat hacmine bağlı olarak vergi gelirleri içerisinde ithalde alınan KDV'de %25,2'lik azalma gözlenmektedir.

2009 yılının ilk yarısında iç ve dış pazarlardaki talep düşüşünün etkileri dış ticaret verilerinde de gözlenmektedir. Ocak-Haziran 2009 itibarıyla bir önceki yıla göre ihracat %30,6, ithalat ise %41,1 azalmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %76,6 oranında gerçekleşmiştir. Eylül 2008-Haziran 2009 döneminde Türk lirasının reel olarak değer kaybetmesinden kaynaklanan görece avantajın olumlu etkileri, dış talep düşüklüğü nedeniyle ihracat rakamlarına yeterince yansımamaktadır. Nitekim söz konusu dönemde AB ülkelerine yapılan ihracat %40,1 azalmıştır. Zayıf dış taleple birlikte, Temmuz 2009 itibarıyla reel olarak tekrar değerlendirme eğilimi gösteren Türk lirası, Türkiye'nin ihracat performansını olumsuz etkilemektedir.

Tablo 1.2-2: Seçilmiş Ödemeler Dengesi Kalemleri

Milyon Dolar	2006	2007	2008	Ocak Haz.2008	Ocak Haz.2009	Ocak-Haz.08-09 % Değ.
Cari İşlemler Hesabı	-32.051	-38.219	-41.289	-27.690	-6.726	-75,7
Dış Ticaret Dengesi	-40.962	-46.677	-52.844	-28.765	-7.946	-72,4
Sermaye ve Finans Hesabı	32.064	36.622	36.143	29.361	-1.772	-106,0
Doğrudan Yatırımlar (net)	19.261	19.940	15.414	7.999	3.409	-57,4
Yurtdışında	-924	-2.106	-2.549	-1.736	-768	-55,8
Yurtiçinde	20.185	22.046	17.963	9.735	4.177	-57,1
Portföy Yatırımları (net)	7.373	717	-5.046	1.650	-318	-119,3
Hisse Senetleri	1.939	5.138	716	2.772	1.224	-55,8
Borç Senetleri	9.463	-2.358	-4.486	-777	-715	-8,0
Diğer Yatırımlar (net)	11.544	23.997	24.718	20.074	-9.293	-146,3
Ticari Krediler (Yük.)	674	4.231	1.567	4.625	-1.606	-134,7
Krediler (Yükümlülükler)	19.403	27.595	30.242	23.778	-9.850	-141,4
Genel Hükümet	-5.223	-3.901	3.424	3.031	-724	-123,9
Bankalar	5.814	5.608	3.047	3.105	-5.094	-264,1
Diğer Sektörler	18.812	25.888	23.771	17.642	-4.032	-122,9
Rezerv Varlıklar	-6.114	-8.032	1.057	-362	4.430	-1.323,8
Net Hata Noksan	-13	1.597	5.146	-1.671	8.498	-608,6
Cari Açık/GSYH (%)	6,1	5,9	5,6	-	-	-

Kaynak: TCMB

Diğer taraftan, Ocak-Haziran 2009'da cari açık 2008'in aynı dönemiyle kıyaslandığında %75,7 azalarak 6,7 milyar dolara inmiştir. Makro ekonomik istikrar açısından son yıllarda bir risk unsuru teşkil eden cari açık, dış ticaret gelişmelerine paralel olarak 2008 yılı son çeyreğinden itibaren küçülmekte ve temel risk faktörü olarak taşıdığı önem azalmaktadır. Enerji fiyatlarındaki nispi azalış eğilimi ve zayıf seyreden talep cari açığın artışı sınırlamaktadır. Buna ilaveten, analiz edilen dönemde, yurtdışı yerleşiklerin yurt içinde yaptıkları net yatırımlar, %57,1 azalışla 4,2 milyar dolar olmuştur. Portföy yatırımlarında ise net 318 milyon dolar çıkış yaşanmıştır. Ocak-Haziran 2009 döneminde, yurtdışı yerleşik kişiler, hisse senedi piyasasında net alıcı ve devlet iç borçlanma senedi piyasalarında net satıcı olarak pozisyon almışlardır.

Küresel kredi krizi sürecinde finansal kesim dışındaki şirketler kesiminin döviz pozisyonu, ekonomik istikrar açısından yakından takip edilmektedir. Mart 2009 itibarıyla finansal kesim dışındaki şirketler net döviz pozisyonu açık vermeye devam etmektedir. Yurtdışından sağlanan toplam 94,9 milyar dolar tutarındaki kredinin 1,4 milyar doları kısa vadeli. Mart 2009 itibarıyla söz konusu firmaların döviz varlıklarının yükümlülüklerine oranı %51,2'dir. Söz konusu finansal kesim dışındaki şirketlerin varlıkları arasında önemli bir yer tutan mevduatın nakdi kredilere oranı %41,2'dir.

Tablo 1.2-3: Finansal Kesim Dışındaki Şirketlerin Döviz Varlık ve Yükümlülükleri

Milyar Dolar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar.09
Varlıklar	30,2	37,7	45,4	62,7	76,2	81,4	77,8
Mevduat	20,0	24,6	30,9	45,5	54,8	60,4	57,1
Menkul Kıymetler	0,9	1,3	1,0	0,9	0,8	0,7	0,6
İhracat Alacakları	4,4	6,0	6,4	8,8	10,3	8,6	8,3
Yurtdışına Doğrudan Sermaye Yatırımları	4,9	5,8	7,1	7,5	10,2	11,7	11,8
Yükümlülükler	50,7	58,8	72,2	100,4	139,5	161,1	151,9
Nakdi Krediler	44,2	49,4	61,2	88,6	124,9	146,4	138,5
Yurtiçinden Sağlanan Krediler	18,2	20,5	26,4	34,8	46,3	48,1	43,5
Kısa Vadeli Döviz Kredileri	0	0	0	0	14,4	15,9	14,9
Yurtdışından Sağlanan Krediler	26,0	28,9	34,8	53,8	78,6	98,3	94,9
Kısa Vadeli	1,6	1,2	1,1	1,1	0,7	1,2	1,4
İthalat Borçları	6,5	9,4	11,0	11,8	14,5	14,7	13,5
Döviz Net Pozisyonu	-20,5	-21,1	-26,8	-37,7	-63,3	-79,7	-74,1

Kaynak: TCMB

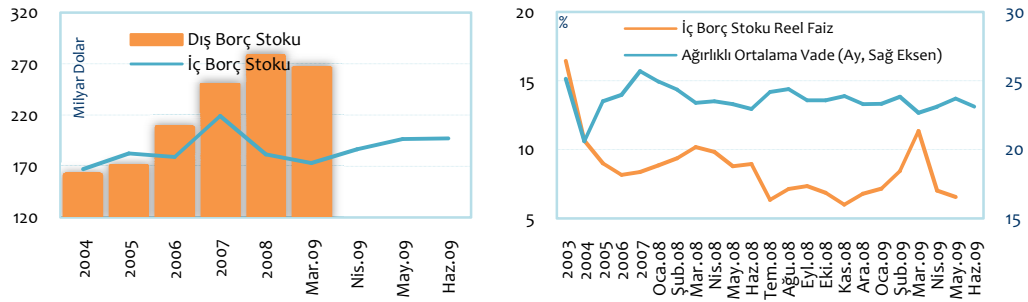
Büyüme, mali disiplin, enflasyon ve cari açık ile eşdeğer önem taşıyan diğer bir husus iç ve dış borcun gelişimidir. Mart 2009'da, 265,3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen toplam brüt dış borç stokunun %44,1'ünü özel kesime ait finansal olmayan kuruluşların borçları oluşturmaktadır. Bu oranın, 2004 sonunda %26,2 olduğu dikkate alındığında, reel kesimin küresel kredi piyasasına olan bağımlılığının arttığı anlaşılmaktadır. Özel finansal kuruluşların, özel kesimin kısa vadeli borçlar içindeki payı %47,8, uzun vadeli borçlar içindeki payı ise %28,6'dır.

Tablo 1.2-4: Brüt Dış Borç Stoku Göstergeleri

%	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar.09
Kısa Vadeli Borçlar									
Kamu/Toplam	1,6	2,0	2,9	3,2	2,9	2,1	1,8	1,8	1,7
Özel/Toplam	12,9	10,7	13,1	16,8	19,7	18,5	15,5	16,4	16,5
Özel Finansal Kuruluşlar/Özel	47,7	39,2	44,4	48,4	51,5	54,0	42,9	48,1	47,8
Özel Finansal Olmayan Kuruluşlar/Özel	52,3	60,8	55,6	51,6	48,5	46,0	57,1	51,9	52,2
Uzun Vadeli Borçlar									
Kamu/Toplam	61,4	64,8	63,2	57,1	47,7	40,0	34,0	31,2	31,7
Özel/Toplam	24,2	22,5	20,9	22,9	29,8	39,5	48,7	50,5	50,2
Özel Finansal Kuruluşlar/Özel	17,4	16,4	17,6	23,3	31,8	34,8	34,5	29,3	28,6
Özel Finansal Olmayan Kuruluşlar/Özel	82,6	83,6	82,4	76,7	68,2	65,2	65,5	70,7	71,4
Finansal Olmayan Kuruluşlar /Toplam	26,7	25,3	24,5	26,2	29,8	34,3	40,7	44,2	44,4
Toplam Dış Borç Stoku/GSYH	57,7	56,2	47,3	41,2	35,0	39,0	37,5	37,3	-

Kaynak: HM

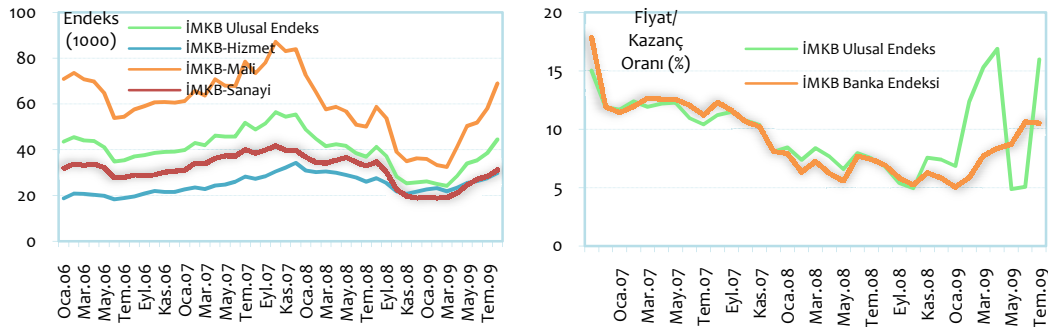
Grafik 1.2-6: Borç Stokları, İç Borç Stoku Reel Faizi ve Ortalama Vadesi

Kaynak: HM

Diğer taraftan, temel strateji olarak büyük ölçüde TL cinsinden ve sabit faizli araçlara dayalı oluşturulan iç borç stokunun reel faizinde Mayıs 2009 itibarıyla ılımlı bir düşüş kaydedilmektedir. Ayrıca, son birkaç aydır iç borç stokunun ağırlıklı ortalama vadesinde büyük ölçüde yatay yönlü bir seyir izlenmektedir. Küresel finansal dalgalanmalar ve belirsizlikler, risksiz olduğu kabul edilen kamu borçlanma senetlerine olan ilgiyi artırmaktadır.

Grafik 1.2-7: İMKB Endeksleri

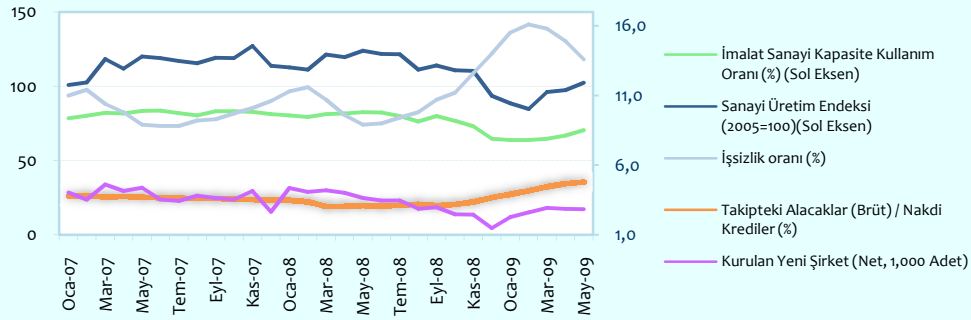
Kaynak: TCMB, Bloomberg.

İç ve dış şoklar İMKB'ye de yansımaya devam etmektedir. Ulusal endeks zaman zaman yükseliş yönü olsa bile, Eylül 2008'de başlayan sert düşüş eğilimini Mart 2009'a kadar korumuştur. Ancak, Nisan-Ağustos 2009 döneminde düzelen beklentilerin etkisiyle İMKB'de ciddi bir toparlanma eğilimi görülmektedir. Fiyat/kazanç oranları, Ocak 2009 sonrası dönemde, bankacılık sektörüne ilişkin olumlu beklentilerin, İMKB hisselerinin geneline yönelik beklentilerin bozulmasını yavaşlatıp, toparlanmada etkili olduğuna işaret etmektedir.

Kutu 2: Reel Ekonomideki Gelişmeler ve Takipteki Alacaklar

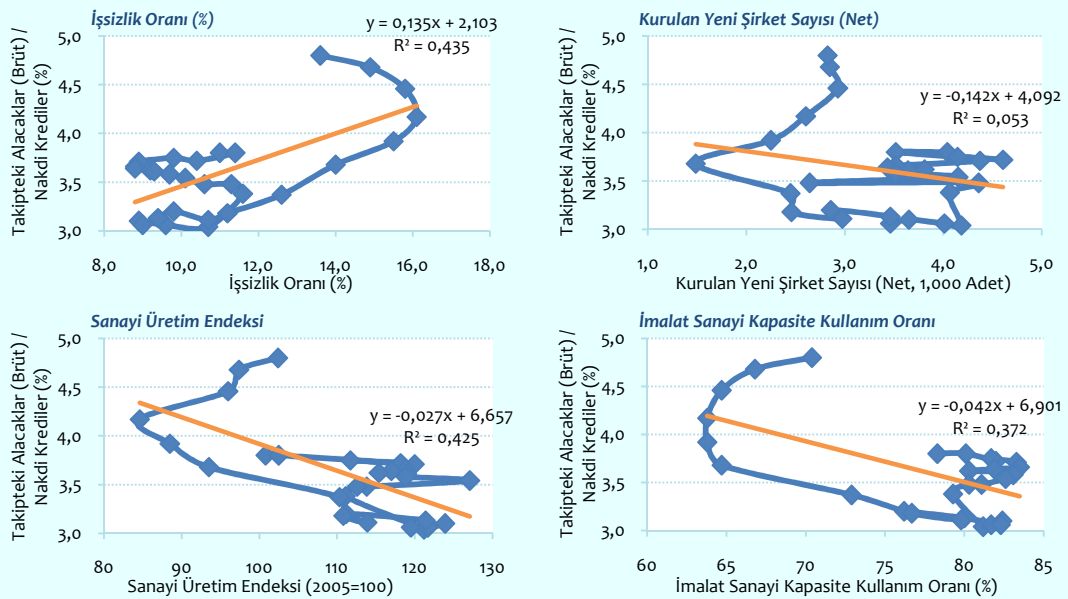
Küresel ekonomik krizin, Türkiye ekonomisinin reel boyutu üzerindeki etkilerinin Ekim 2008'den itibaren daha belirgin bir hal almaya başlamasıyla, takipteki alacakların brüt nakdi kredilere oranı yükselme eğilimine girmiştir. Bankacılık sektörü yeniden yapılandırma programının (dolayısıyla İstanbul yaklaşımının) ve 2004 yılında oluşan siyasi istikrar ortamının etkisiyle, söz konusu oran, 2003 yılından 2004 yılı ortalarına kadar çok hızlı bir düşüş grafiği sergilemiştir. Böylelikle, 2003 yılında %15'ler üzerinde gerçekleşen oran, 2004 yılı ortasında %6'lara gerilemiştir. Bu eğilimin devamında, 2004 yılından sonra oluşan ekonomik ve finansal istikrar koşullarında, takipteki alacakların brüt nakdi kredilere oranı, 2008 yılı ortasında, 2000 sonrası rekor sayılabilecek %3 gibi düşük bir rakama inmiştir. Ancak, reel ekonomide 2008 Ekim ayından başlayarak gözlenen aşağı yönlü değişikliklerle birlikte, takipteki alacaklara ilişkin bu oran yükselme eğilimine girmiş ve 2009 Haziran ayı itibarıyla %4,9'a yükselmiştir. Mart 2009'da Hükümet'in uygulamaya koyduğu dördüncü ekonomik tedbir paketinin etkisiyle reel ekonomide oluşan olumlu sinyallere karşın, takipteki alacaklar oranının yükselmeye devam etmesi, mevcut veriler ışığında, reel ekonomideki olumlu gelişmelerin takipteki alacaklara gecikmeli şekilde yansımaları olarak değerlendirilmektedir. Gözlenen bu "serbest yükseliş" sürecinin devamı halinde, oluşabilecek "atalet" in daha detaylı incelenmesi gerekebilir.

Takipteki Alacakların Nakdi Kredilere Oranı ve Reel Değişkenler

Kaynak: BDDK, TÜİK, SPK, TCMB, HM.

Reel Ekonomideki Gelişmelerin Takipteki Alacaklar Oranına Etkisi

Kaynak: BDDK, TÜİK

2 FİNANSAL SEKTÖR GÖRÜNÜMÜ

2.1 Finansal Sektörün Genel Görünümü

2.1.1 Finansal Sektörün Aktif Gelişimi

2009 yılının ilk yarısında finansal sektörünün aktif büyüklüğü geçen yılsonuna göre %3,4 oranında artarak 968 milyar TL'ye ulaşmıştır. Finans sektörünün yaklaşık %80'ini oluşturan bankacılık sektöründe söz konusu dönemde %4,8'lik büyüme gerçekleşmiştir. Bu dönemde, finans sektörünün yaklaşık %11 payla ikinci büyük bileşeni olan TCMB aktiflerinde %6,4 küçülme olmuştur. Bankaların payı 1,7 puan artarken TCMB aktiflerinin payı aynı oranda küçülmüştür. Geçen yılsonuna göre en yüksek büyüme menkul kıymet yatırım fonlarında %18,1 ile gerçekleşmiştir. Menkul kıymet piyasalarının genel yükseliş trendi söz konusu artışta etkili olmuştur. Mart ayında geçen yılsonuna göre %1,7 küçülen finansal kiralama sektörü, Haziran ayında da birinci çeyreğe göre %8,9'luk ciddi bir küçülme yaşamıştır.

Tablo 2.1-1: Finans Sektörünün Aktif Büyüklüğü

(Milyar TL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	06.2009	% Dağılım 06.2009
TCMB (1)	74,1	76,5	74,7	90,1	104,4	106,6	113,4	106,2	11,0
Bankalar	216,7	255,0	313,8	406,9	499,5	581,6	732,8	768,2	79,4
Finansal Kiralama Şirketleri	3,8	5,0	6,7	6,1	10,0	13,7	17,2	15,4	1,6
Factoring Şirketleri	2,1	2,9	4,1	5,3	6,3	7,4	7,8	8,4	0,9
Tüketici Fin. Şirketleri	0,5	0,8	1,5	2,5	3,4	3,9	4,7	4,6	0,5
Sigorta Şirketleri (2)	5,4	7,6	9,8	14,4	17,4	22,1	26,5	27,7	2,9
Emeklilik Şirketleri (2)	0,0	3,3	4,2	5,7	7,2	9,5	12,2	12,9	1,3
Menk. Kıym. Aracı Kur.(2)	1,0	1,3	1,0	2,6	2,7	3,8	4,2	4,1	0,4
Menk. Kıym. Yat. Ortaklıkları	0,1	0,2	0,3	0,5	0,5	0,7	0,6	0,6	0,1
Menk. Kıym. Yat. Fonları	9,3	19,9	24,4	29,4	22,0	26,4	24,0	28,3	2,9
Gayrimenkul Yat. Ortaklıkları (2)	1,1	1,2	1,4	2,2	2,5	3,9	4,3	4,1	0,4
Girişim Sermayesi Yat.Ortak.	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,02
Toplam	314,1	370,4	437,8	560,1	668,8	770,2	935,6	967,8	100,0

Kaynak: BDDK, TCMB, HM, SPK, TSPAKB

(1) TCMB verileri, TCMB analitik bilançosundan elde edilmiştir.

(2) Raporun hazırlandığı tarih itibarıyla Haziran 2009 verisi henüz yayımlanmadığından Mart 2009 verisi kullanılmıştır.

2.1.2 Yurt İçi ve Yurt Dışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri

Yurt içi yerleşiklerin yatırım portföyleri 2009 yılının ilk yarısında 582 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu büyüklük geçen yıl sonuna göre %4,7, geçen yılın aynı dönemine göre %16,1'lik bir portföy büyümesine karşılık gelmektedir. Haziran ayında yurtiçi yerleşiklerin yatırım portföyleri arasında DTH, eurobond ve repo geçen çeyreğe göre azalış gösterirken diğer portföy bileşenleri artış kaydetmiştir. En yüksek oranlı artışlar %62,4 ile sigorta primi üretimi, %29,2 ile hisse senedi ve %11,5 ile emeklilik yatırım fonlarında görülmüştür. Hisse senedi ve emeklilik yatırım fonlarındaki artışta söz konusu dönemde IMKB'deki güçlü artış trendi etkili olmuştur.

Portföyün dağılımına bakıldığında 2009 yılının ilk çeyreğine göre DTH payının 1,3 puan azaldığı görülmektedir. Yılın ikinci çeyreğinde TL'nin dolar karşısında değer kazanması DTH'deki azalmada etkili olmuştur. Söz konusu dönemde hisse senedinin payı 1,1 artmıştır. Yılın ilk çeyreğine göre yurtiçi yerleşiklerin yatırım portföyü içinde, TL mevduat, katılım bankası fonları, emeklilik yatırım fonları ve sigorta primi, payını artıran diğer bileşenler olurken, DİBS, eurobond ve yatırım fonlarının payı azalmış, kıymetli maden hesapları ve reponun payı ise değişmemiştir.

Yurtdışı yerleşiklerin Türkiye'ye yönelik portföyleri, Haziran ayında Mart ayına göre 17,6 milyar dolar artarak 62 milyar dolara yükselmiştir. Bu dönemde yurtdışı yerleşiklerin hisse senedi portföyü 14,5 milyar dolar, DİBS portföyü 2,7 milyar dolar, mevduat portföyü 0,4 milyar dolar,

eurobond portföyü ise 0,1 milyar dolar artmıştır. Menkul kıymet piyasalarında yaşanan yükselme yurt dışı yerleşiklerin yatırım tercihlerinde belirleyici olmuş, hisse senedinin yurtdışı yerleşiklerin yatırım portföyündeki payı Haziran ayında yılın ilk çeyreğine göre 8,3 puan artarken DİBS'in payı 4,5 puan ve mevduatın payı 3,4 puan azalmıştır.

Tablo 2.1-2: Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri

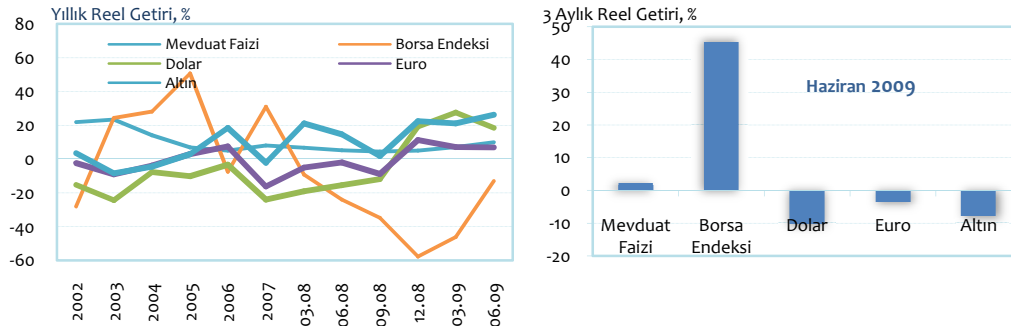
Yurtiçi Yerleşikler (Milyon TL)	Ara.07	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Yurtiçi Dağ.	Genel Dağ.	% Değ.	
						Haz.09	Haz.09	Haz.09- Haz.08	Haz.09- Ara.08
TL Mevduat	206.081	228.596	262.738	261.513	267.446	46,0	39,5	17,0	1,8
DTH	111.619	127.933	141.858	149.266	144.767	24,9	21,4	13,2	2,1
Kıym. Mad. Hesap.	163	298	344	588	583	0,1	0,1	95,6	69,5
Kat. Bnk. Top. Fonlar	14.626	17.096	18.638	21.255	22.029	3,8	3,3	28,9	18,2
DİBS	56.852	62.006	63.237	67.594	68.348	11,7	10,1	10,2	8,1
Eurobond	4.309	3.961	4.867	5.467	5.272	0,9	0,8	33,1	8,3
Yatırım Fonları	26.381	24.440	23.979	28.719	28.347	4,9	4,2	16,0	18,2
Repo	2.733	2.484	2.199	2.099	1.911	0,3	0,3	-23,0	-13,1
Emek. Yat.Fonları	4.566	5.167	6.373	6.878	7.672	1,3	1,1	48,5	20,4
Sigorta Prim Üretimi (1)	10.931	6.239	11.779	3.256	5.289	0,9	0,8	-15,2	-55,1
Hisse Senedi	31.070	22.981	20.040	23.468	30.324	5,2	4,5	32,0	51,3
Ara toplam	458.392	494.962	543.942	570.103	581.988	100	86,0	16,1	4,7
Yurtdışı Yerleşikler (Milyon Dolar)									
Hisse Senedi	69.876	43.482	27.150	23.773	38.150	61,5	5,6	-12,3	40,5
DİBS	30.363	27.600	16.920	13.861	16.417	26,5	2,4	-40,5	-3,0
Eurobond	378	600	595	783	829	1,3	0,1	38,2	39,3
Mevduat	4.984	5.466	6.553	6.214	6.607	10,7	1,0	20,9	0,8
Ara toplam	105.601	77.148	51.218	44.357	62.003	100	9,2	-19,6	21,1
GENEL TOPLAM (Milyon TL)	581.385	589.368	622.306	644.978	676.859	-	100	15	8,8

Kaynak: BDDK, SPK, İMKB, TCMB, MKK, Hazine Not: K. % Dağılım = Kısmi % Dağılım G. % Dağılım = Genel % Dağılım

(1) Raporun hazırlandığı tarih itibarıyla Haziran 2009 verisi henüz yayınlanmadığından Mayıs 2009 verisi kullanılmıştır.

Haziran ayında finansal yatırım araçları TÜFE bazında enflasyondan arındırıldığında üç aylık dönemde en yüksek reel getiriye %45,3 ile borsa endeksi sağlarken, mevduat faizi yatırımcısına %2,2 reel getiri sağlamıştır. Söz konusu dönemde dolar %10,3, külçe altın %8,0, euro %3,6 oranında yatırımcısına kaybettirmiştir. Finansal yatırım araçlarının yıllık reel getirileri değerlendirildiğinde, Haziran ayı itibarıyla, en yüksek getiriye %26,3 ile külçe altın sağlamıştır. Söz konusu dönemde yatırımcısına dolar %18,5, mevduat faizi %9,9, euro %6,9 kazandırırken, borsa endeksi %13 oranında kaybettirmiştir.

Grafik 2.1-1: Yatırım Araçlarının Reel Getiri Oranları

Kaynak: TÜİK

2.2 Bankacılık Sektörü Görünümü

2.2.1 Piyasa Yapısı Görünümü

Bankacılık sektörünün yurt içi ve yurt dışı piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak 2009 yılında daha yavaş bir büyüme göstermesi sonucu doğrudan erişim kanalları olarak değerlendirilen şube ve personel sayısındaki genişleme önceki yıllara göre sınırlı kalmıştır. Alternatif dağıtım kanallarında pazar büyümesi sürmektedir. Özellikle POS ve ATM piyasalarında eski teknolojilerin yenileriyle değiştirilerek büyümenin devam etmesi beklenmektedir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde sektörün mevduat, katılım ve kredi müşteri sayıları artmıştır. Takibe düşen kredi kartı müşterisi sayısının toplam kredi kartı müşterisi sayısına oranı 2009 yılının ikinci çeyreğinde %8'e ulaşmış, takibe düşen kredi kartı müşteri sayısı 2 milyonun üzerine çıkmıştır.

Tablo 2.2-1: Bankacılığın Operasyonel Göstergeleri

	2005	2006	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09	06.09 03.09 Değ.
Banka Sayısı	51	50	50	50	50	49*	49*	49*	0
Kamu Mevduat Bankaları	3	3	3	3	3	3	3	3	0
Özel Mevduat Bankaları	17	14	12	11	11	11	11	11	0
TMSF Bünyesindeki Bankalar	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Küresel Sermayeli Mevduat Bankaları	13	15	17	18	18	17	17	17	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	13	13	13	13	13	13	13	0
Katılım Bankaları	4	4	4	4	4	4	4	4	0
Şube Sayısı	6.537	7.296	8.117	8.722	9.036	9.304	9.344	9.374	30
Mevduat Bankaları	6.220	6.898	7.653	8.203	8.470	8.724	8.758	8.783	25
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	25	42	42	48	50	44	46	50	4
Katılım Bankaları	292	356	422	471	516	536	540	541	1
Personel Sayısı	138.724	150.793	167.760	177.175	181.527	182.667	182.120	182.468	348
Mevduat Bankaları	127.851	138.426	153.212	161.483	165.283	166.328	165.768	165.957	189
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.126	5.255	5.361	5.378	5.376	5.307	5.279	5.296	17
Katılım Bankaları	5.747	7.112	9.187	10.314	10.868	11.032	11.073	11.215	142
ATM Sayısı	14.836	16.513	18.795	20.451	21.200	21.953	22.291	22.733	442
POS Sayısı (Bin Adet)	1.141	1.283	1.629	1.818	1.847	1.886	1.891	1.975	84
Intern. Bank. Aktif Müşt. Say. (Bin Ad.)	3.177	3.368	4.274	4.797	4.983	5.169	5.419	5.593	174
Mevduat Hesabı Sayısı (Bin Adet)	82.958	86.131	91.063	87.011	92.712	91.101	93.681	93.731	50
Katılma Hesabı Sayısı (Bin Adet)	1.202	1.414	1.623	1.751	1.841	1.855	2.140	2.307	167
Kredi Müşteri Sayısı (Bin Adet)	29.153	30.685	35.403	36.044	41.385	36.693	38.260	38.739	479
Kredi Kartı Müşteri Sayısı (Bin Adet)	25.155	25.580	27.658	25.070	25.269	25.677	25.649	25.888	239
Kr. Kartı Tak. Düş. Müşt. Say. (Bin Ad.)	755	1.008	1.086	1.272	1.335	1.575	1.864	2.082	218

Kaynak: BDDK, BKM, TBB

* Tasfiye sürecindeki bir banka toplama dahil edilmemiştir.

2.2.2 Performans Göstergelerinin Değişimi

Bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği son bir yılda artış göstermektedir. Küresel krizin etkilerinin hissedildiği bu dönemde özkaynakların güçlü görünümü sektörün dayanıklılığına işaret etmektedir. Sektörün serbest sermaye yüzdesi özkaynakların yaklaşık %80'inin temel bankacılık faaliyetlerinde kullanılabilir bir yapıda olduğunu göstermektedir. Likidite göstergesi borç ödeyebilirlik kapasitesinin olumlu seyrettiğine işaret etmektedir. Yabancı para net genel pozisyonu yasal limitlerin içinde ve çok sınırlı bir büyüklükte seyretmektedir. Kredi ödeyebilirlik kapasitesindeki gerilemeye bağlı olarak tahsili gecikmiş alacaklardaki artış sürmektedir. Sektörün kârlılığına ilişkin göstergeleri olumlu seyretmektedir.

Tablo 2.2-2: Bankacılık Sektörünün Finansal Sağlamlık Göstergeleri

(%)	2005	2006	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09
Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu	23,7	22,3	18,9	16,8	17,5	18,0	18,5	19,2
Serbest Sermaye/Toplam Özkaynaklar	65,7	72,6	75,3	75,2	76,2	77,0	78,5	78,9
Toplam Özkaynaklar/Toplam Yab. Kaynaklar (1)	15,5	13,5	15,0	13,3	13,9	13,4	13,9	14,6
Toplam Özkaynaklar/Toplam Aktifler	13,4	11,9	13,0	11,7	12,2	11,8	12,2	12,7
Krediler/Toplam Özkaynaklar	286,0	367,8	376,6	444,1	434,8	425,7	399,2	376,4
Likidite Göstergesi (2)	51,8	50,3	47,0	44,7	38,3	34,4	37,2	39,0
Yab. Para Net Genel Poz. /Özkaynaklar	-0,2	0,5	-0,3	0,2	-0,8	0,0	0,6	0,5
Bilanço dışı İşlemler/Toplam Aktifler	55,5	66,3	66,3	75,4	70,1	64,9	70,1	67,5
Takipteki Alacaklar/Brüt Krediler	4,8	3,8	3,5	3,1	3,1	3,6	4,5	4,9
T.G.A. Karşılığı/Takipteki Alacaklar	88,7	89,7	86,8	82,5	80,5	79,9	77,5	79,6
Bireysel Krediler/Toplam Krediler	31,1	32,3	33,2	32,4	32,8	32,1	31,8	33,0
Kâr Eden Banka Sayısı/Toplam Banka Sayısı	45/51	41/50	46/50	44/50	46/50	45/49	47/49	47/49
Kâr Eden Bankaların Aktifleri/Toplam Aktifler	93,9	99,4	99,3	99,5	99,9	99,9	99,8	99,8
Vergi Sonrası Aktif Kârlılığı (ROA)	1,7	2,5	2,8	2,5	2,2	2,0	2,1	2,2
Vergi Sonrası Özkaynak Kârlılığı (ROE)	10,9	19,2	21,8	20,0	18,2	16,5	17,3	18,0
Prov. Son. Net Faiz Gel./Toplam Brüt Gel.(3)	30,8	26,9	26,7	26,8	26,3	24,8	25,3	27,9
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	52,0	79,3	72,3	72,6	68,4	65,5	75,0	73,5

(1) Toplam Yabancı Yükümlülükler=Toplam Yükümlülükler-Toplam Özkaynaklar

(2) Likidite Göstergesi = (Nakit Değerler+Bankalardan (Merkez Bankası ve Para Piyasalarından Alacaklar dahil) Alacaklar+Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler+Satılmaya Hazır Menkul Değerler+Zorunlu Karşılıklar)/(Mevduat+Bankalara (Merkez Bankası ve Para Piyasalarına Borçlar dahil) Borçlar)

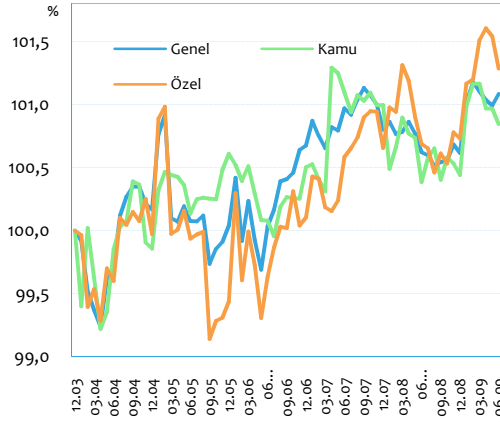
(3) Toplam Brüt Gelirler= Faiz Gelirleri+Faiz Dışı Gelirler

Bankacılık sektörünün performansını izlemek amacıyla oluşturulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Performans Endeksi (BDDK-PE) 2009 yılının ikinci çeyreğinde ilk çeyrek değerini korumuştur.

- BDDK-PE'nin bileşenleri incelendiğinde, likidite, özkaynak ve kârlılık bileşenlerinin arttığı, kur riski ve aktif kalitesinin ise azaldığı görülmektedir.
- Likidite bileşeni son dönemde izlenen artış eğilimini 2009 yılının ikinci çeyreğinde de korumuştur. Likiditenin artışı borç ödeme kabiliyetinin yüksekliğine işaret etmektedir.
- Endeksin özkaynak bileşeni son yılların en yüksek değerine ulaşmış olup, sektörün güçlü sermaye yapısını göstermektedir.
- Kur riski bileşeninde önceki çeyreğe göre yaşanan düşme baz yılına göre kur riskinde hafif bir artışı belirtmektedir.
- Kârlılık göstergesi yılın ikinci çeyreğinde de artmıştır. Sektörün kârlılığındaki olumlu seyrin yılın genelinde devam etmesi beklenmektedir.
- Aktif kalitesi son dönemlerde gösterdiği kısmi düşme trendini Haziran ayında da devam ettirmiştir. Takipteki alacakların artması, bankaların aracılık fonksiyonunun iç talepteki gelişmelerden olumsuz etkilenmesi aktif kalitesindeki görece bozulmanın temel belirleyicileri konumundadır.
- Performans endeksi, banka grupları bazında değerlendirildiğinde, özel sermayeli banka grubunun kamu sermayeli bankalara göre daha iyi performans gösterdiğine işaret etmektedir.

Tablo 2.2-3: Bankacılık Sektörü Performans Endeksi

Dönem	PE	Likidite	Öz- kaynak	Kur Riski	Kârlılık	Aktif Kalitesi
2003	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2004	100,2	100,2	99,6	100,1	99,8	101,2
2005	100,0	100,7	99,4	99,8	98,6	102,1
2006	100,7	100,5	99,5	100,1	100,5	102,8
2007	100,8	101,8	99,7	99,2	100,9	103,1
03/2008	100,8	101,7	99,1	99,2	101,1	103,3
06/2008	100,6	101,5	98,8	98,7	101,3	103,3
09/2008	100,6	101,8	99,2	98,7	100,4	103,4
12/2008	100,6	101,8	99,1	100,0	99,7	103,2
03/2009	101,1	101,9	99,5	100,0	101,6	103,0
06/2009	101,1	102,1	99,8	99,5	101,7	102,9

Faiz oranlarındaki gerilemeye bağlı olarak faiz marjında Haziran ayında da küçük çaplı bir azalma meydana gelmiştir. Faiz marjı 4,3 puan ile analiz dönemindeki en düşük seviyesine inmiştir. Faiz marjının azalması aracılık fonksiyonunun güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Tablo 2.2-4: Aracılık Maliyetlerindeki Gelişmeler

(%)	2005	2006	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09
(a) Mudiye ödenen net faiz (c-b)	16,6	19,7	18,3	19,3	19,9	21,7	15,4	15,0
(b) Mudi tarafından ödenen vergi (puan)	3,6	3,5	3,2	3,4	3,5	3,9	2,7	2,7
(c) Bankaca ödenen faiz	20,2	23,2	21,5	22,7	23,4	25,6	18,1	17,7
(d) Mevduat üzerindeki kamusal yük (puan)	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,0	0,9
(e) Kredi faiz oranı (c+d)	21,4	24,4	22,7	24,0	24,8	27,0	19,1	18,6
(f) Kredi müşterisince ödenen vergiler (puan)	0,7	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	0,8	0,7
(g) Müşteri üzerindeki top. kredi maliyeti (e+f)	22,1	25,4	23,6	24,9	25,8	28,1	19,9	19,3
(h) Faiz marjı (puan) (g-a)	5,5	5,7	5,3	5,6	5,8	6,4	4,4	4,3
(i) Top. kredi maliyeti içeri. kam. yük. payı (h/g)	25,0	22,4	22,5	22,6	22,7	22,8	22,3	22,3

(a) Söz konusu dönemlerdeki kamusal yükümlülükler düşüldükten sonra mudinin eline geçen net faiz oranıdır.

(b) Tasarruf sahipleri üzerindeki gelir vergisi stopajı gibi alınan kamusal yükümlülüklerdir.

(c) Banka tarafından mudiye verilen 1 ay vadeli yıllık TL mevduat faiz oranıdır.

(d) Banka tarafından mudiden toplanan fonlar üzerindeki TMSF primi, BDDK giderlerine katılma payı ve zorunlu karşılık yükümlülüklerinden oluşan kamusal nitelikli ödemelerdir.

(e) Banka tarafından kâr ve operasyonel gider marjları sıfır varsayılarak hesaplanan başa baş kredi faiz oranıdır.

(f) Kurumsal kredi müşterisi üzerindeki BSMV ile gider kabul edilen vergilerin vergi matrahından düşülmesinin maliyet azaltıcı etkisi dikkate alınmıştır.

Kutu 3: Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yapısının Analizi

Haziran 2009	Bankanın Toplam Aktifler İçindeki Payı (%)	Hissedarların Kamu, Özel ve Yabancı Dağılımı (%)				
		Kamu	Özel	Küresel Sermaye Payı (%)		
				Oransal Pay(*)	Borsa Payı	Toplam (**)
Banka Adı						
ABN AMRO BANK N.V.	0,2	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
ADABANK A.Ş.	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
AKBANK T.A.Ş.	11,1	0,0	64,8	10,3	25,0	35,3
ALTERNATİFBANK A.Ş.	0,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
ANADOLUBANK A.Ş.	0,5	0,0	99,7	0,0	0,0	0,0
ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.	0,1	15,4	20,6	64,0	0,0	64,0
BANK MELLAT	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
BANKPOZİTİF KREDİ VE KALKINMA BANKASI A.Ş.	0,2	0,0	30,2	69,8	0,0	69,8
BİRLEŞİK FON BANKASI A.Ş.	0,1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
CALYON YATIRIM BANKASI TÜRK A.Ş.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
CITIBANK A.Ş.	0,7	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
AKTİF YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
DENİZBANK A.Ş.	2,6	0,0	0,2	75,0	24,9	99,9
DEUTSCHE BANK A.Ş.	0,2	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
DİLER YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
FİNANSBANK A.Ş.	3,3	0,0	0,2	53,2	46,5	99,8
FORTİS BANK A.Ş.	1,4	0,0	5,8	65,0	29,2	94,2
GSD YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
HABİB BANK LİMİTED	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
HSBC BANK A.Ş.	1,8	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
İLLER BANKASI	1,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
JP MORGAN CHASE BANK NATIONAL ASSOCIATION	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
MERRILL LYNCH YATIRIM BANK A.Ş.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
MILLENNIUM BANK A.Ş.	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
NUROL YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
ING BANK A.Ş.	2,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
SOCIETE GENERALE S.A.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
ŞEKERBANK T.A.Ş.	1,1	0,0	61,7	0,0	38,3	38,3
T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.	15,2	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.	1,7	0,0	48,8	35,1	16,2	51,2
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	12,2	0,0	37,0	20,8	42,2	63,0
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	7,3	75,0	2,1	0,0	22,9	22,9
TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.	0,8	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	13,6	0,0	80,4	0,0	21,8	21,8
TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.	0,1	99,1	0,9	0,0	0,0	0,0
TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANKASI A.Ş.	0,8	8,4	75,5	0,0	16,2	16,2
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	7,7	74,8	2,9	0,0	22,3	22,3
TAİB YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	0,7	99,3	0,0	99,3
İMKB TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.	0,2	0,0	95,1	4,9	0,0	4,9
EUROBANK TEKFEN A.Ş.	0,4	0,0	29,2	70,0	0,0	70,0
TEKSTİL BANKASI A.Ş.	0,3	0,0	93,3	0,0	6,6	6,6
TURKISH BANK A.Ş.	0,1	0,0	58,9	40,0	0,0	40,0
TURKLAND BANK A.Ş.	0,1	0,0	9,0	91,0	0,0	91,0
WESTLB A.G.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	8,2	0,0	45,8	38,1	16,1	54,2
ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.	0,7	0,0	25,1	61,9	13,0	74,9
ASYA KATILIM BANKASI A.Ş.	1,3	0,0	66,1	0,0	33,9	33,9
KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.	0,8	0,0	19,8	80,2	0,0	80,2
TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş.	1,0	0,0	35,3	64,7	0,0	64,7
Toplam (%)	100,0	28,5	32,3	19,9	19,6	39,5

Yabancı (oransal ve borsa) ve kamunun (Türkiye) payları dışında kalan ve gerçek kişileri, vakıf, munzam sandık, yurt dışı yerleşiklerce tutulmayan borsa paylarını ve benzeri hissedarları da kapsayan paydır.

(*) Oransal hesaplama = (bankadaki yabancı hisse oranı * bankanın aktifleri) / sektörün toplam aktifleri

(**) Toplam = oransal hesaplama + borsa payları.

Kaynak: BDDK, MKK, Bankalardan Alınan Veriler. **Aylık veriler geçici olup, yuvarlamadan ve bilgi kaynakları arası farklılıklardan oluşan ufak hatalar bulunabilir.**

Haziran 2009 itibarıyla aktif büyüklüklerine göre, Türk bankacılık sektöründe kamu sermayesinin payı %28,5, özel sermayenin payı %32,3 düzeyindedir. Aynı dönemde Türk bankacılık sistemindeki küresel sermayenin payı %19,9 seviyesindedir. Bu paya, yurt dışı yerleşik yatırımcılar tarafından elde tutulan %19,6 oranında borsa payları eklendiğinde, toplam küresel sermaye payı %39,5 olmaktadır.

2.2.3 Bankacılık Sektörü Bilânço Analizi

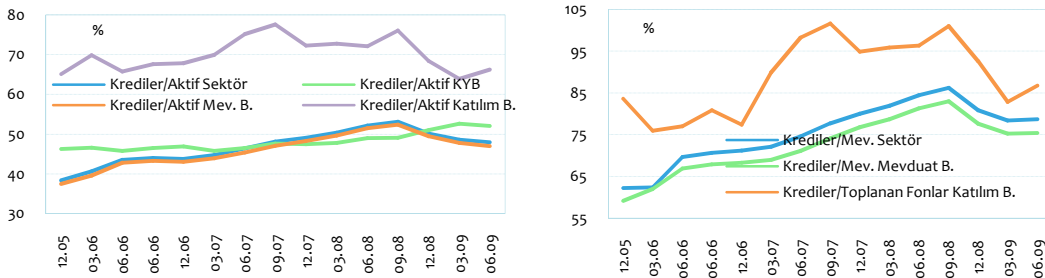
Bankacılık sektörü toplam aktifleri 2009 yılının ilk yarısında geçen yılın aynı dönemine göre %16,9 büyümüştür. Aktif kalemleri içinde menkul kıymetler, bankalardan alacaklar ve net tahsili gelişmiş alacaklar görece hızlı büyüyen kalemler olmuştur. Toplam aktiflerin en büyük bileşeni olan kredilerin artış hızındaki yavaşlama yılın ikinci çeyreğinde de sürmüş, krediler geçen yılın aynı döneminde göre %7,4, bir önceki çeyreğe göre %0,5 artmıştır. Kredilerin toplam aktiflere oranında 2008 yılsonundan itibaren yaşanan gerileme yılın ikinci çeyreğinde de devam etmiş ve söz konusu oran %47,9 olmuştur. Kredilerdeki yavaşlamaya bağlı olarak, bankaların son dönemde menkul kıymetlere yaptıkları plasmanlarını artırma yönündeki eğilim sürmektedir. Toplam aktiflerin TP-YP cinsinden gelişimi değerlendirildiğinde YP varlıkların TP varlıklardan daha hızlı büyüdüğü ancak bilânçodaki TP ağırlığının devam ettiği görülmektedir. En önemli yabancı kaynak olan mevduatta önceki çeyreğe göre binde bir düzeyinde marjinal bir artış olmuştur. Kaynaklar içinde mevduatın payında yaşanan yaklaşık 1,1 puanlık azalış büyük ölçüde özkaynaklarda yaşanan artışla telafi edilmiştir. Özkaynaklardaki artışta dönem kârında görülen büyüme etkili olmuştur. TP kaynaklar YP kaynaklara göre daha hızlı büyüme eğilimini yılın ikinci çeyreğinde de korumuştur. Haziran ayı itibarıyla toplam kaynakların %66,4'ü TP kaynaklardan oluşmaktadır.

Tablo 2.2-5: Bankacılık Sektörü Temel Bilânço Büyüklükleri

	Milyar TL					Geçen Yılın Aynı Dön. Göre % Art.					Bilânço Oran, %		
Milyar TL	2007	06.08	12.08	03.09	06.09	2007	06.08	12.08	03.09	06.09	2007	2008	06.09
Aktif													
Nakit Değerler	5,0	4,9	6,0	5,5	5,7	11,1	48,5	19,3	17,9	15,8	0,9	0,8	0,7
Bank., TCMB ve Para Piy. Alac.	55,2	66,5	88,7	92,3	94,3	37,0	16,1	60,7	47,8	41,8	9,5	12,1	12,3
Menkul Kıymetler	164,7	173,0	194,0	211,1	221,8	3,7	3,7	17,8	54,8	28,2	28,3	26,5	28,9
Net TGA	1,4	1,9	2,8	3,9	3,8	55,6	58,3	100,6	157,0	101,3	0,2	0,4	0,5
Krediler	285,6	342,7	367,6	366,2	368,2	30,4	38,5	28,7	14,6	7,4	49,1	50,2	47,9
İşt. Bağ. ve Bir. Kont.Ed. Ort.	10,8	10,2	10,3	10,2	11,0	17,4	4,1	-4,8	2,0	8,1	1,9	1,4	1,4
Diğer	58,9	57,8	63,4	64,5	63,5	-12,0	20,4	7,6	-35,1	9,8	10,1	8,6	8,3
Toplam	581,6	656,9	732,7	753,8	768,2	16,4	23,1	26,0	18,9	16,9	100,0	100,0	100,0
Toplam TP Varlıklar	417,2	471,8	510,2	518,3	545,9	24,8	27,8	22,3	17,5	15,7	71,7	69,7	71,1
Toplam YP Varlıklar	164,4	185,0	222,3	235,5	222,3	-0,7	12,4	35,2	22,2	20,2	28,3	30,3	28,9
Pasif													
Mevduat (Toplanan Fonlar)	356,9	405,8	454,6	467,1	467,6	16,0	22,3	35,2	19,8	15,2	61,4	62,0	60,9
Bank. Para piy., TCMB Borçlar	71,6	82,3	93,1	93,7	93,1	1,0	21,2	40,9	10,1	13,1	12,3	12,7	12,1
Özkaynaklar	75,9	77,2	86,3	91,7	97,8	27,6	16,3	20,6	20,7	26,6	13,1	11,8	12,7
Diğer	77,2	91,6	98,6	101,2	109,7	25,3	35,5	41,9	21,8	19,8	13,3	13,5	14,3
Toplam	581,6	656,9	732,7	753,8	768,2	16,4	23,1	34,8	18,9	16,9	100,0	100,0	100,0
Toplam TP Kaynaklar	386,7	428,9	476,8	488,3	510,3	24,5	25,8	23,4	19,7	19,0	66,5	65,1	66,4
Toplam YP Kaynaklar	194,9	228,0	255,7	265,5	257,9	3,1	18,3	31,2	17,4	13,1	33,5	34,9	33,6

Haziran ayı itibarıyla kredilerin toplam aktiflere oranı mevduat ve kalkınma ve yatırım bankaları gruplarında düşerken, katılım bankalarında yükselmiştir. Benzer bir yapı kredilerin toplam mevduata oranında da görülmektedir. Banka grupları itibarıyla mevduatın (toplanan fonların) krediye dönüşüm oranı yalnızca katılım bankaları grubunda artış göstermiştir.

Grafik 2.2-1: Kredilerin Gruplar İtibarıyla Toplam Aktif ve Mevduat İçindeki Payı

Türlerine göre kredilerin gelişiminde son 6 aydır azalma eğiliminde olan bireysel krediler Haziran ayı itibarıyla artış göstermiştir. Son dönemde faiz oranlarında yaşanan gerileme bireysel kredileri olumlu etkilemektedir. Bir önceki çeyreğe göre tüketici kredileri %3,7, kredi kartları %6 artmış olup, bireysel krediler dışındaki kredi gruplarında genel olarak azalma yaşanmıştır.

Tablo 2.2-6: Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi

	Milyon TL						Önceki Çeyreğe Göre % Artış				
	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09
Tüketici Kredileri	67.668	79.075	84.885	83.194	82.577	85.642	7,5	7,3	-2,0	-0,7	3,7
İşletme Kredileri	58.149	72.350	76.665	82.744	83.012	80.077	5,5	6,0	7,9	0,3	-3,5
Kredi Kartları	27.806	32.052	33.878	34.853	33.893	35.937	11,1	5,7	2,9	-2,8	6,0
İhracat Kredileri	21.807	26.783	28.428	30.428	30.318	28.481	0,5	6,1	7,0	-0,4	-6,1
Diğer Yat. Kred.	13.776	17.723	18.755	23.633	25.062	23.979	2,7	5,8	26,0	6,0	-4,3
Diğer Krediler	96.411	114.687	118.472	106.232	111.378	114.033	9,6	3,3	-10,3	4,8	2,4
Toplam	285.616	342.670	361.083	368.154	366.239	368.150	7,2	5,4	2,0	-0,5	0,5

Sektörlere göre kredilerin gelişimi incelendiğinde 2008 yılının ilk yarısında önceki yıllara göre önemli bir yavaşlama yaşanmaktadır. Toplam kredilerin %25'ini oluşturan ve geçen yıllarda önemli oranda büyüme gösteren sanayi sektörüne verilen kredilerdeki yılın ilk yarısındaki büyüme geçen yılın aynı dönemine göre %5,3 ile sınırlı kalmıştır. 2008 yılının son çeyreğinden itibaren sanayi üretiminde görülen düşme kredi talebini olumsuz etkilemektedir. Benzer şekilde iç talepte görülen daralma genel anlamda kredi talebinin azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 2.2-7: Sektörlere Göre Krediler

	Milyon TL					% Paylar			Geçen Yılın Aynı Dön. Göre % Artış			
	12.05	12.06	12.07	12.08	06.09	12.07	12.08	06.09	12.06	12.07	12.08	06.09
Tarım	7.188	8.088	10.565	13.472	14.417	3,7	3,7	3,9	12,5	30,6	27,5	15,7
Sanayi	39.225	56.418	71.108	94.534	91.309	24,9	25,7	24,8	43,8	26,0	32,9	5,3
Hizmetler	49.503	72.468	98.716	132.592	137.132	34,6	36,0	37,2	46,4	36,2	34,3	12,9
Bireysel	47.073	69.612	95.696	117.995	121.577	33,5	32,1	33,0	47,9	37,5	23,3	9,1
Diğer	13.421	12.401	9.530	9.561	3.714	3,3	2,6	1,0	-7,6	-23,1	0,3	-41,0
Toplam	156.410	218.987	285.616	368.154	368.150	100,0	100,0	100,0	40,0	30,4	28,9	7,4

Kredilerin türlerine göre gelişimi incelendiğinde, 2009 yılının ilk iki çeyreğinde KOBİ ve kurumsal kredilerin hacmindeki yavaşlama açık bir şekilde görülmektedir. Ekonomik tedbirlere rağmen, kredibilitesi yüksek firmaların gevşek seyreden ekonomik talep nedeniyle kredi taleplerini zayıflatmaları ve kredibilitesi düşük firmaların ise artan risk algılaması sebebiyle krediye kolay erişememeleri sonucunda söz konusu kredilerin büyüme hızında yavaşlama görülmektedir. Ancak, Haziran 2009 itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, kurumsal kredilerin toplam kredi içindeki payının %42,6'dan %45,5' çıkmış olması mevcut ekonomik ortamda olumlu bir gelişmedir. Aynı dönemde kurumsal kredilerin büyüme hızının %14,7 ile önceki çeyreklerin altında kalması ise, ekonomik toparlanmanın yavaş seyredebileceğine devam etmesi halinde firmaların kullandığı kredi tutarının bir süre daha yatay seyredebileceğini göstermektedir.

Tablo 2.2-8: Türlerine Göre Krediler

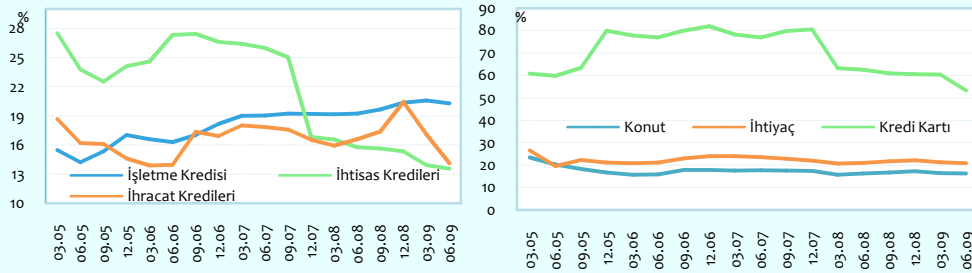
						% Paylar			Geç.Yıl.Aynı Dön. Göre % Art.		
	12.06	12.07	12.08	03.09	06.09	06.08	12.08	06.09	06.08	12.08	06.09
KOBİ	59.614	76.842	84.919	82.112	79.423	25,4	23,1	21,6	29,4	10,5	-8,6
Kurumsal	90.272	113.795	165.785	168.160	167.558	42,6	45,0	45,5	44,7	45,7	14,7
Bireysel	69.101	94.980	117.449	115.967	121.169	32,0	31,9	32,9	38,2	23,7	10,4
Toplam	218.987	285.616	368.154	366.239	368.150	100,0	100,0	100,0	38,5	28,9	7,4

Toplam bireysel kredilerin yaklaşık %71'ini oluşturan tüketici kredileri 2008 yılsonu ve Mart 2009'da önceki çeyreklere göre azalırken Haziran 2009'da yeniden artışa geçmiştir. Bireysel kredi faiz oranlarındaki düşme trendi, vergisel teşvikler ve ekonomide iyileşme yönündeki beklentilerin artması bireysel kredilere olan tüketici talebini artırmıştır. Tüketici kredilerinin türleri incelendiğinde %47 payı olan konut kredilerinin %3,6, %41 payı olan ihtiyaç kredilerinin %5,1 arttığı görülmektedir. Kredi kartları 2009 yılının ikinci çeyreğinde önceki çeyreğe göre %6,6 artarken özellikle taksitli kredi kartlarının söz konusu dönemde %11,4 artması dikkat çekmektedir.

Kutu 4: Bankacılık Sektöründe Faiz Marjları ve Kredi Talebinin Gelişimi

Kredi faiz oranları, son yıllarda enflasyon ve nominal faiz oranlarındaki gerilemeye bağlı olarak azalma eğiliminde olmakla birlikte, yurtiçi veya uluslararası konjonktüre bağlı olarak dönemsel yükselişler göstermiştir. Mayıs-Haziran 2006 döneminde yaşanan finansal türbülans, 2007 yılının ikinci yarısında yaşanan dalgalanma ve son olarak 2008 yılının ortalarından itibaren tüm dünyayı saran küresel kriz bankaların kullandığı kredilerin faiz oranları üzerinde de etkiye bulunmuştur. Dönem geneli değerlendirildiğinde, kurumsal kredilerden işletme kredilerinin faizleri 2005 yılı başına göre yaklaşık 5 puan yükselirken, ihtisas kredileri faizlerinde 14, ihracat kredileri faizlerinde 5 puana yakın düşüşler görülmektedir. Bireysel kredi faizlerinden konut kredisi faiz oranları, 2008 yılı başında ortalama %15,8'e kadar gerilemiş olup 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla ortalama %16,4 civarında seyretmektedir. Konut kredisi faizleri analiz dönemi boyunca yaklaşık 7 puanlık bir gerileme kaydetmiştir. Dönem boyunca nakit kredi (ihtiyaç kredisi) faizleri de 6 puan azalmıştır. Kredi faizleri içinde kredi kartları faizleri yüksekliğiyle diğer kredi türlerinden ayrılmaktadır. Kredi kartlarının ortalama faizi dönem boyunca %61'den %53'e inmiştir. Kredi kart faiz oranları diğer kredi faiz oranlarının ortalama 2,5 katı üstünde seyretmektedir.

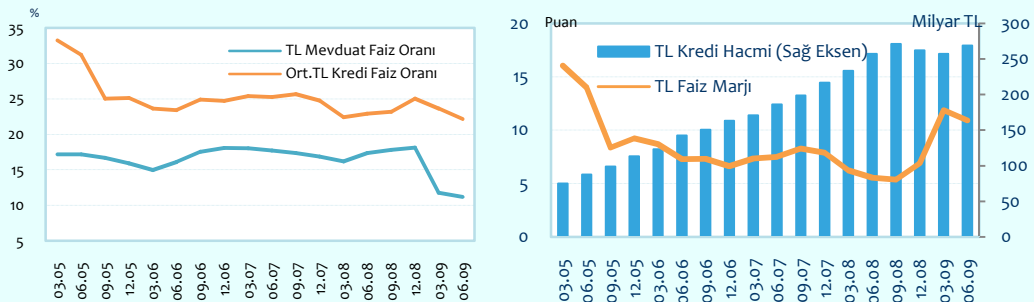
Kredi Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

Bankaların faiz marjı, borç verdikleri plasmanlarının faiz oranı ile borç aldıkları kaynaklara ödedikleri faiz arasındaki fark, faizlerin düşmesiyle birlikte daha fazla tartışılır olmuştur. Bankaların kaynakları ile plasmanlarının vadelerindeki belirgin uyumsuzluk sonucu faiz indirimleri mevduat faizlerine azami 3 ay gibi kısa bir zaman içinde yansırken kredi faizlerinde 1 yıl ve üstünde etkiye bulunabilmektedir. 2005 yılı başından itibaren TL faiz marjının gelişimi incelendiğinde özellikle ilk yıllarda belirgin bir düşme eğiliminin yaşandığı görülmektedir. Söz konusu gerileme kredi talebinin önemli bir tetikleyicisi olmuştur.

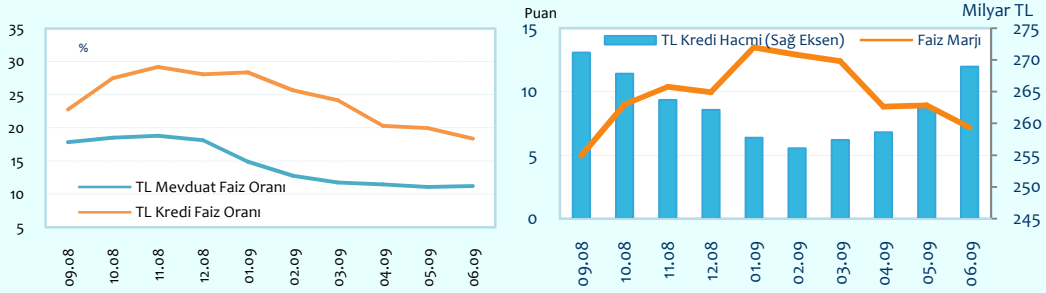
TL Kredi-Mevduat Faiz Oranları ve Kredi Hacmi

Kaynak: TCMB

Bankacılık sektöründe krediler, küresel krizin etkilerinin belirginleşmesiyle birlikte 2008 yılının son çeyreğinden itibaren hız kesmiştir. 2008 yılının Eylül ayından itibaren TL mevduat faiz oranı ile ortalama TL kredi faiz oranında artış yaşanmakla birlikte, 2008 yılının son ayından başlayarak TL kredi faizindeki yükselme mevduat faizinden fazla olmuştur. 2009 yılı Nisan ayından itibaren her iki faiz oranında da aşağı yönlü bir trend başlamıştır. Yakın geçmiş dönemdeki TL faiz marjı analiz edildiğinde faiz marjının 2008 yılının son çeyreğinde arttığını, 2009 yılının Ocak ayında 4,2 puan artarak ivme kazandığı görülmektedir. Şubat ayından itibaren ise faiz marjında azalma eğilimi yaşanmaktadır. Söz konusu dönemde bankalarca verilen TL kredi hacminin gelişimi, faiz marjının açılma yönündeki hareketiyle birlikte TL kredilerin azalmaya başladığını, faiz marjının en geniş olduğu 2009 yılı başında ise kredilerdeki azalmanın belirginleştiğini ortaya koymaktadır. Faiz marjının azalmaya başlamasıyla birlikte krediler yeniden yükselme eğilimine girmiştir.

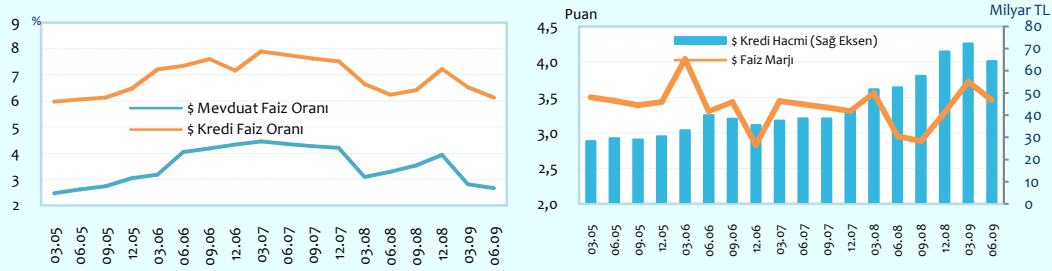
TL Kredi-Mevduat Faiz Oranları ve Kredi Hacmindeki Son Gelişmeler

Kaynak: TCMB

1 aylık ABD Doları mevduata verilen ortalama faiz oranı ve ortalama kredi faiz oranları 2005 yılı son çeyreğinden itibaren artmaya başlamış, ancak kredi faiz benzer oranlı artışlar sonucu faiz marjı görece sabit kalmıştır. 2008 yılı başına kadar bu eğilimin genel olarak korunduğu gözlenmektedir. 2008 yılının ilk çeyreğinden itibaren söz konusu para cinsinden kredi ve mevduata verilen faiz oranları aşağı yönlü bir seyir izlemiştir. Ancak 2009 yılı başında mevduat faizlerinin daha hızlı düştüğü ve buna bağlı olarak faiz marjının açıldığı dikkat çekmektedir. Dönem boyunca faiz marjının 3-3,5 puan bandında dalgalandığı gözlenmektedir. YP krediler içinde ABD Doları cinsinden verilen kredilerin payı %65 civarındadır. Faiz marjındaki hareketler döviz kurundaki değişimlerle birlikte kredi hacmi üzerinde etkili olmaktadır.

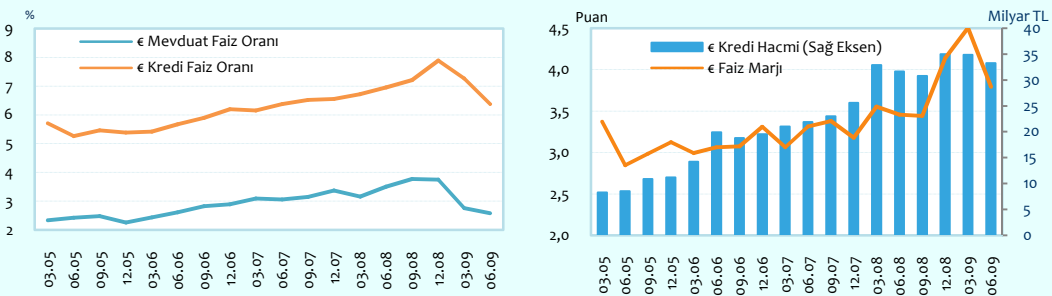
ABD Doları Cinsinden Kredi-Mevduat Faiz Oranları ve Kredi Hacmi

Kaynak: TCMB

Euro'ya verilen ortalama mevduat faiz oranı ile bankalarca kullanılan Euro kredilerin faiz oranı dönem genelinde yükselme eğiliminde olmuş, ancak geçen yılsonundan itibaren bir azalma göstermişlerdir. Her iki faiz oranında yaşanan dalgalanmalara rağmen kredi faiz oranlarındaki yükselmenin görece fazla olması faiz marjının dönem boyunca küçük çaplı artışlarla artan bir seyir izlemesine neden olmuştur. Küresel krizle birlikte özellikle kredi faiz oranlarında artış yaşanmış buna bağlı olarak faiz marjı yükselmiştir. Faiz marjındaki yükselme kredi talebini olumsuz etkileyen bir faktör olmuştur. Yılın ilk çeyreğinde 4,5 puana kadar yükselen faiz marjı Haziran ayı itibarıyla kredi faiz oranlarındaki hızlı gerilemeye bağlı olarak 3,8 puana inmiştir.

Euro Cinsinden Kredi-Mevduat Faiz Oranları ve Kredi Hacmi

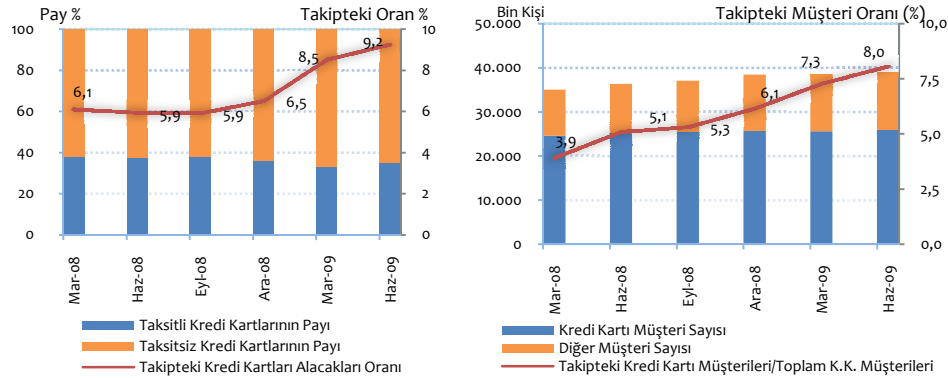

Kaynak: TCMB

Tablo 2.2-9: Bireysel Kredilerin Dağılımı

Milyon TL	2004	2005	2006	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09
Tüketici Kredileri	12.731	29.462	47.575	67.877	79.100	85.109	83.219	82.571	85.553
Konut	2.631	13.037	23.377	32.448	37.919	39.831	39.278	39.011	40.417
Taşıt	4.194	6.445	6.661	6.154	6.049	6.101	5.530	4.946	4.849
İhtiyaç	5.585	8.715	15.719	25.860	30.936	34.303	33.206	33.463	35.170
Diğer	320	1.264	1.818	3.414	4.196	4.875	5.205	5.151	5.117
Kredi Kartları	13.920	17.259	21.526	27.103	30.607	32.875	34.230	33.396	35.616
Taksitli	3.784	6.103	9.027	10.772	11.851	12.672	12.384	11.265	12.552
Taksitsiz	10.137	11.156	12.499	16.331	18.755	20.203	21.847	22.131	23.064
Toplam Bireysel	26.651	46.721	69.101	94.980	109.707	117.984	117.449	115.967	121.169

2009 yılının ikinci çeyreğinde kredi kartları toplam bakiyesi içinde taksitli kredi kartları bakiyesinin payında geçen yılsonundan beri görülen azalma eğilimi yerini artışa bırakmış, söz konusu pay önceki çeyreğe göre 1,9 puan artarak %35,1 olarak gerçekleşmiştir. Taksitli kredi kartlarının kullanımının artmasında tüketici güveninde Mart ayından itibaren Tüketici Eğilim Anketine de yansıyan görece iyileşmenin etkili olduğu düşünülmektedir. Kredi kartlarının takibe düşen kısmındaki artış devam etme olup, takipteki kredi kartlarının toplam kredi kartları bakiyesine oranı Haziran ayında %9,2'ye yükselmiştir. Kredi müşteri sayısında Mart ayında yaşanan duraklama Haziran'da artışa dönmüş; kredi kartı müşteri sayısı 239 bin, toplam kredi müşterisi 528 bin kişi artmıştır. Takipteki kredi kartı alacakları oranındaki artışa benzer bir eğilim takibe düşen kredi kartı müşteri sayısında da görülmektedir. Yılın ikinci çeyreğinde takipteki kredi kartı müşterilerinin toplam kredi kartı müşterilerine oranı %8'e ulaşırken, takibe düşen kredi kartı müşteri sayısı 218 bin kişi artmıştır.

Grafik 2.2-2: Kredi Kartları Bakiyesi ve Müşteri Sayılarının Gelişimi

Toplam kredilerdeki yavaşlamaya bağlı olarak krediler/toplam aktifler oranı son üç çeyrekte azalma eğilimindedir. Söz konusu oran bir önceki döneme göre 0,7 puan, geçen yılsonuna göre 2,2 puan azalmıştır. Bankalar son 6 aylık dönemde menkul kıymetlere olan plasmanlarını artırmıştır. Kredi talebindeki azalma ve bankaların likit kalma istekleri bu artışta etkili olmuştur.

Grafik 2.2-3: Bankaların Plasman Alanları (Sektör Geneli)

Bankacılık sektörünün mevduat ağırlıklı kaynak yapısı 2009 yılının ilk yarısında da sürmüştür ve toplam kaynakların %61'i mevduattan sağlanmıştır. Haziran ayı itibarıyla 468 milyar TL'ye ulaşan

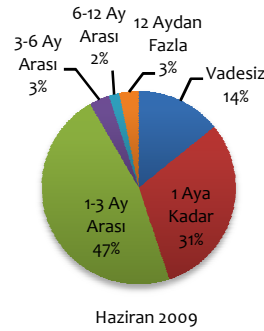
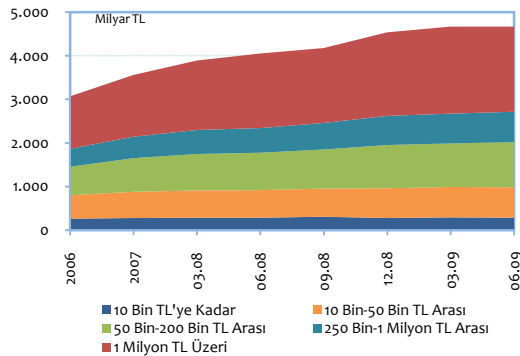
mevduatın toplam kaynaklar içindeki payı Haziran ayında önceki çeyreğe göre 1,1 puan azalırken, özkaynakların payı söz konusu dönemde 0,9 puan artmıştır. Sektörün mevduat ve katılım hesapları toplamı Mart 2009'a göre aynı kalmakla birlikte türler itibarıyla farklı büyümeler göstermişlerdir. Bir önceki çeyreğe göre tasarruf hesapları %1,1 artarken, DTH %9,1 azalmıştır. DTH'daki azalmada söz konusu dönemde TL'nin dolar karşısında değer kazanmasından kaynaklanan kur etkisi belirleyici olmuştur. Geçen çeyrekte azalma gösteren ticari ve diğer kuruluşlar mevduatı 2009 yılının ikinci çeyreğinde önceki çeyreğe göre %4,4 artarak 2008 yılsonu değerini yakalamıştır. Özel cari ve katılım hesapları istikrarlı artış seyrini devam ettirmektedir.

Tablo 2.2-10: Mevduat ve Cari Hesapların Gelişimi

	Milyon TL					Önceki Çeyreğe Göre % Artış					% Pay	
	12.07	06.08	12.08	03.09	06.09	06.08	09.08	12.08	03.09	06.09	06.08	06.09
Tasarruf	215.505	238.424	268.928	278.024	281.030	2,2	3,3	9,2	3,4	1,1	58,8	60,1
DTH	42.081	52.108	65.756	66.865	60.806	4,0	1,8	24,0	1,7	-9,1	12,8	13,0
Ticari ve Diğ.Kur.	69.803	77.314	83.184	79.750	83.253	4,3	5,5	2,0	-4,1	4,4	19,1	17,8
Özel Cari ve Katılım H.	14.823	17.370	19.018	21.722	22.524	6,3	1,6	7,7	14,2	3,7	4,3	4,8
Resmi Kur.	14.489	20.292	17.359	20.170	19.408	28,7	-2,6	-12,2	16,2	-3,8	5,0	4,2
Kıy.Mad.Depo H.	164	290	355	599	592	9,4	14,2	7,0	68,7	-1,2	0,1	0,1
Toplam	356.865	405.798	454.600	467.130	467.613	4,1	3,2	8,6	2,8	0,1	100,0	100,0

Mevduatın büyüklüklerine göre dağılımında önceki çeyreğe göre önemli bir değişiklik olmamıştır. Mevduatın vade dilimleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde 3 aya kadar vadede olan mevduatın toplam mevduatın %92'sini oluşturduğu görülmektedir. Mevduatın ortalama vadesindeki kısalığa rağmen tortu mevduatın yüksekliği mevduata sektör için uzun vadeli bir kaynak olarak değerlendirilme imkânı vermektedir.

Grafik 2.2-4: Mevduatın Büyüklük ve Vade Dağılımı

Küresel krizin etkisiyle uluslararası borçlanma imkânlarının zorlaşması, sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinde küçük çaplı azalmaya neden olmuş, bunların toplam yabancı kaynaklar içindeki payları azalmıştır. Ancak mevcut küresel koşullarda söz konusu kredilerin çok büyük ölçüde çevrilmiş olması sektöre güvenin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2.2-11: Dış Piyasalardan Sağlanan Kaynakların Gelişimi

Milyar Dolar	2003	2004	2005	2006	2007	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Ağırlıklı Ort. Vade
Sendikasyon Kredileri	3,8	6,5	8,1	12,5	13,2	13,3	13,4	11,2	10,0	9,8	1,1
Seküritizasyon Kredileri	2,8	3,5	7,0	9,2	13,1	12,6	12,9	12,4	12,2	12,1	5,9
Toplam	6,6	10,0	15,1	21,7	26,4	25,9	26,3	23,6	22,3	22,0	3,8
Send.Kr./Top.Yab.Kaynaklar	2,5	3,3	3,1	4,0	3,0	2,8	2,8	2,6	2,6	2,2	
Sek..Kr./Top.Yab.Kaynaklar	1,8	1,8	2,7	3,0	3,0	2,7	2,7	2,9	3,1	2,8	

2.2.4 Bankacılık Sektörü Gelir Tablosu Analizi

Bankacılık sektörünün toplam kârında 2009 yılının ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %32,6'lık yüksek oranlı bir artış gerçekleşmiştir. Böylece yılın ilk yarısında sektörcce elde edilen kâr 2008 yılı kârının %82'sine karşılık gelmektedir. Nominal faiz oranlarındaki gerileme sektörün vade uyumsuzluğunun etkisiyle faiz giderleri faiz gelirlerinden görece az artmaktadır. Buna bağlı olarak, sektörün yüksek kârlılığını muhafaza etmesinde net faiz gelirlerindeki artış etkili olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde bireysel kredilerde artışın yaşanması kredilerden alınan ücret ve komisyonların geçen yılın aynı dönemine göre %29,7 artmasını sağlamıştır. Faiz dışı giderlerin rasyonelize edilmesi yönündeki politikaların sürdürülmesi sonucu net faiz dışı giderler geçen yılın aynı döneminde göre %1,3'lük sınırlı bir artış göstermiştir.

Sektörün sermaye piyasası işlemlerinden elde edilen kârlar artışını sürdürmüştür. Haziran ayı itibarıyla sermaye piyasası işlemlerinden elde edilen kârlar 1,7 milyar TL ile geçen yılsonu değeri olan 1,5 milyar TL'nin üstüne çıkmıştır.

Tablo 2.2-12: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Gelişimi

	Milyon TL				Yüzde Dağılım				% Değ.(Geçen Yıl.Aynı Dön. Göre)			
	12.07	06.08	12.08	06.09	12.07	06.08	12.08	06.09	12.07	06.08	12.08	06.09
Kredilerden Alın. Faizler	39.363	23.560	52.110	27.735	55,8	59,8	55,8	62,0	36,2	29,1	32,4	17,7
Menkul Değer. Alınan Faizler	24.511	12.757	27.278	14.464	34,7	32,4	34,7	32,3	13,3	4,4	11,3	13,4
Diğer	6.679	3.081	6.380	2.560	9,5	7,8	9,5	5,7	25,6	-6,9	-4,5	-16,9
Faiz Gelirleri	70.553	39.398	85.768	44.759	100,0	100,0	100	100,0	26,3	16,6	21,6	13,6
Mevduata Ver. Faizler	35.444	19.396	43.967	19.869	79,6	79,9	79,6	81,6	26,5	13,4	24,0	2,4
Bankalara Ver.Faizler	5.263	2.668	5.632	2.428	11,8	11,0	11,8	10,0	22,4	5,5	7,0	-9,0
Diğer	3.797	2.217	5.186	2.062	8,5	9,1	8,5	8,5	66,0	22,0	36,6	-7,0
Faiz Giderleri	44.503	24.280	54.786	24.359	100,0	100,0	100	100,0	28,6	13,2	23,1	0,3
Net Faiz Geliri (Gideri)	26.049	15.118	30.982	20.400	-	-	-	-	22,7	22,6	18,9	34,9
Kredi. Alın. Ücr. ve Kom.	2.050	1.217	2.518	1.578	12,8	13,0	12,8	15,8	18,8	20,4	22,8	29,7
Bankacılık Hizm. Gelirleri	8.283	4.847	10.022	5.207	51,7	51,7	51,7	52,3	25,4	24,1	21,0	7,4
Diğer	5.692	3.314	4.883	3.173	35,5	35,3	35,5	31,9	-10,2	9,4	-14,2	-4,2
Toplam Faiz Dışı Gelirler	16.025	9.377	17.422	9.958	100,0	100,0	100	100,0	9,2	18,0	8,7	6,2
Personel Giderleri	7.974	4.694	9.784	5.077	35,9	36,3	35,9	37,5	22,1	23,9	22,7	8,1
Provizyonlar	3.031	2.162	3.601	1.884	13,6	16,7	13,6	13,9	25,3	95,3	18,8	-12,9
Diğer	11.213	6.067	13.207	6.591	50,5	46,9	50,5	48,6	14,4	20,7	17,8	8,6
Toplam Faiz Dışı Giderler	22.218	12.924	26.592	13.552	100,0	100,0	100	100,0	18,5	30,3	19,7	4,9
Net Faiz Dışı Gelir (Gider)	-6.193	-3.547	-9.170	-3.593	-	-	-	-	51,8	79,3	48,1	1,3
Sermaye Piy. İşl. Kâr (Zar.) (Net)	-811	455	1.501	1.682	-61,9	62,1	903,1	87,4	-169,1	-310,3	-285,0	269,4
Kambiyo Kâr. (Zar.) (Net)	1.664	28	-1.497	241	126,9	3,9	-964,8	12,6	-197,2	-96,2	-189,9	750,6
Diğer	459	250	268	0	35,0	34,0	161,6	0,0	-1475,4	-7,6	-41,7	-100,0
Top. Dış. Faiz D. Gel. (Gid.)	1.312	733	272	1.923	100,0	100,0	100	100,0	-329,9	-7,5	-79,2	162,3
Vergi Provizyonu	3.350	2.065	3.218	2.635	-	-	-	-	7,3	24,5	-3,9	27,6
Net Kâr (Zarar)	14.859	8.281	13.422	10.978	-	-	-	-	30,8	2,3	-9,7	32,6

2.2.5 Bilânço Dışı İşlemler

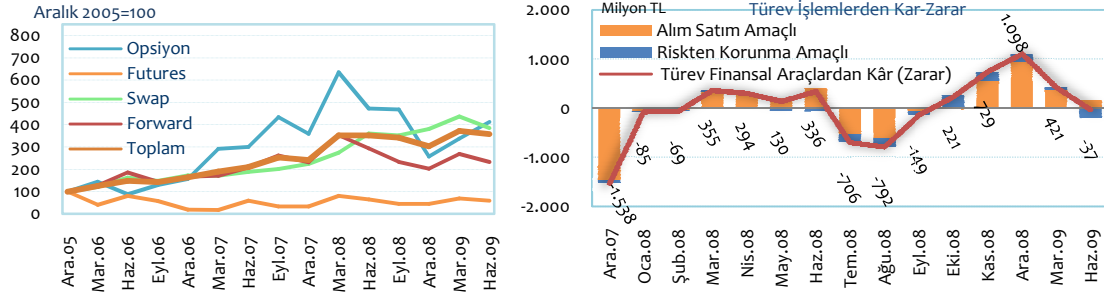
Toplam bilânço dışı işlemler Haziran ayında bir önceki çeyreğe göre %1,9 azalarak 518 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde bilânço dışı işlemlerin toplam bilânço büyüklüğüne oranı söz konusu dönemde 2,7 puan azalarak %67,5 olmuştur. Bilânço dışı işlemlerin bileşenleri değerlendirildiğinde türev işlemlerin de gayri nakdi kredi ve taahhütlerin de geçen çeyreğe göre azaldığı görülmektedir. Türev işlemler içinde önceki çeyrekte önemli artış gösteren swap işlemleri Haziran ayı itibarıyla düşmüştür. Opsiyon işlemleri Mart 2009'da başlayan artış eğilimi Haziran ayında da devam ettirmiştir.

Tablo 2.2-13: Bilânço Dışı İşlemlerin Gelişimi

	Milyon TL			Bilançoya Oran, %			Önceki Çeyreğe Göre % Artış				
	12.07	12.08	06.09	12.07	12.08	06.09	12.07	03.08	09.08	12.08	06.09
Top. Bil. Dışı İşl. (1+2)	385.544	476.043	518.197	66,3	65,0	67,5	39,0	25,1	-3,8	-0,2	-1,9
G.nakdi Kr. ve Yük. (1)	96.743	125.837	129.081	16,6	17,2	16,8	11,6	15,9	0,4	4,7	-1,3
Taahhütler (2)	288.801	350.206	389.116	49,7	47,8	50,7	51,4	28,1	-5,1	-1,8	-2,2
Türev İşlemler	160.444	202.872	240.010	27,6	27,7	31,2	-1,0	44,8	-11,2	-4,7	-3,7
Opsiyon	42.237	30.311	48.451	7,3	4,1	6,3	127,7	77,0	-0,9	-45,1	21,6
Futures	1.285	1.751	2.336	0,2	0,2	0,3	66,8	143,6	-30,7	-0,3	-13,0
Swap	78.591	133.184	134.730	13,5	18,2	17,5	29,7	22,5	-2,6	8,2	-11,9
Forward	33.239	29.260	33.527	5,7	4,0	4,4	38,4	52,5	-20,7	-12,7	-13,5
Diğer	5.092	8.366	20.966	0,9	1,1	2,7	11,8	46,2	-249,4	-124,7	40,7
Diğer Taahhütler	128.357	147.334	149.105	22,1	20,1	19,4	5,4	7,3	4,7	2,2	0,4

Haziran ayı itibarıyla 240 milyar TL olan türev işlemleri önceki çeyreğe göre opsiyon işlemleri ve diğer kalemi dışında azalma göstermiştir. Sektör türev işlemlerinden yılın ilk yarısında 37 milyon TL zarar etmiştir.

Grafik 2.2-5: Türev İşlemler ve Türev İşlemlerden Kar-Zarar

Türev işlemler yapılan işlemin niteliğine göre gruplandırıldığında ağırlıklı olarak para ve döviz alım-satım işlemlerinden oluşmaktadır. Faize ilişkin alım-satım işlemlerinin türev işlemler içindeki payı son 6 aylık dönemde değişmemiştir. Hisse senedi-menkul değer, kredi temerrüdü, kıymetli madenlere ilişkin alım satım türevlerinin toplam içindeki payı sınırlı bir görünümde. Ancak hisse senedi- menkul kıymet türevleri geçen yılsonuna göre 3 kat yükselerek önemli bir artış göstermiştir.

Tablo 2.2-14: İşlemin Niteliğine Göre Türev İşlemler

	Milyon TL				% Dağılım			
	2006	2007	2008	Haz.09	2006	2007	2008	06.09
Para-Döviz Türevleri	93.856	140.262	159.038	184.099	86,0	82,3	78,4	76,7
Faiz Türevleri	7.784	20.721	37.417	44.085	7,1	12,2	18,4	18,4
Hisse Senedi-Menkul Değer Türevleri	2.802	1.962	862	2.587	2,6	1,2	0,4	1,1
Kredi Temerrüdü Türevleri	255	2.357	2.623	2.134	0,2	1,4	1,3	0,9
Kıymetli Maden Türevleri	151	723	546	520	0,1	0,4	0,3	0,2
Diğer	4.279	4.457	2.385	6.585	3,9	2,6	1,2	2,7
Toplam	109.129	170.481	202.872	240.010	100,0	100,0	100,0	100,0

2.3 Bankacılık Sektörü Dışındaki Finansal Sektörler¹

Bankacılık dışı finansal sektörlerin aktif büyüklüğü, 2009 Haziran sonunda geçen yılın aynı dönemine göre %0,4 artarak, 28,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aktiflerin %78'ini alacaklar, %9,2'sini takipteki alacaklar ve %9'unu ise bankalar hesabı oluşturmaktadır. Bankalar hesabında, geçen yılın aynı dönemine göre %94 oranında ve takipteki alacaklarda %68 oranında yaşanan artışlar, dikkat çeken önemli bilgiler olarak ön plana çıkmaktadır. Pasif yapısında ise, alınan krediler %75 ve özkaynaklar %21 oranında paya sahiptir. Sektörde yer alan şirketlerin özkaynakları toplamı, 2008 yılının ikinci çeyreğine göre %8 oranında artarak 6 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Bankacılık dışı finansal sektörde² faaliyet gösteren şirket sayısı 7 adet azalarak 123'e, şube sayısı 4 adet azalarak 42'ye, temsilcilik sayısı 24 adet azalarak 178'e, personel sayısı ise 662 kişi azalarak 4.543 kişiye gerilemiştir. Sektörün verdiği hizmetlerden yararlanan müşteri sayısında ve sektördeki şirketlerin müşterilerle yaptıkları sözleşmelerde, bir önceki yılın aynı dönemine göre %26 oranında azalma yaşanmıştır.

2.3.1 Finansal Kiralama Sektörü Faaliyetleri

Finansal kiralama sektörü aktif toplamı, Haziran 2009 itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre %1,5 oranında artarak 15,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aktifin %78'sini alacaklar, %9'unu takipteki

¹ Finansal Kiralama Sektörü, Faktoring Sektörü, Tüketici Finansman Sektörü ve Varlık Yönetim Şirketleri Toplamı

² Varlık Yönetim Şirketleri Hariç

alacaklar ve %8'ini bankalar hesabı oluşturmaktadır. Bankalar hesabının bir önceki yılın aynı dönemine göre %66 oranında ve takipteki alacakların ise %89 oranında artış göstermesi dikkat çekmektedir. Kaynak yapısında, alınan krediler %77 ve özkaynaklar %20 oranında paya sahiptir. Sektörün özkaynakları geçen yılın aynı dönemine göre %13 oranında artmıştır.

Tablo 2.3-1: Finansal Kiralama Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)	Bilanço Payı(%)	
							Haz.08-09	Haz.08	Haz.09
Alacaklar	8,5	11,7	12,7	13,9	13,7	12,1	-4,6	83,2	78,2
Takipteki Alacaklar	0,3	0,5	0,7	1,0	1,3	1,4	89,1	4,9	9,2
Karşılıklar	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	49,7	2,0	2,9
Bankalar	0,5	0,8	0,8	1,4	1,2	1,3	65,8	5,0	8,2
Toplam Aktifler	10,0	13,7	15,2	17,1	16,9	15,4	1,5	100,0	100,0
Alınan Krediler	7,3	10,3	11,8	13,7	13,3	11,8	-0,2	77,8	76,5
Özkaynaklar	2,0	2,5	2,8	3,0	3,0	3,2	13,0	18,3	20,4
Nazım Hesaplar Toplamı	6,2	8,1	12,2	15,6	15,4	15,9	30,5	79,9	102,8
Alınan Teminatlar	v.y.	v.y.	10,6	13,4	12,9	13,8	30,2	69,6	89,2
Verilen Teminatlar	v.y.	v.y.	0,6	0,7	0,7	0,7	13,7	3,9	4,4
Türev Finansal Araçlar	v.y.	v.y.	0,5	0,9	1,0	0,6	15,0	3,6	4,0
Emanet Kıymetler	v.y.	v.y.	0,2	0,4	0,7	0,7	201,7	1,6	4,6

Finansal kiralama alacaklarının sektörel dağılımında, sanayi ve hizmetler sektöründe, söz konusu alacakların fonksiyonel dağılımında ise ticari şirketlerde ve KOBİ'lerde yoğunlaşma görülmektedir. Haziran 2009 itibarıyla, sanayi ve hizmetler sektöründen alacakların, toplam alacaklar içindeki payı sırasıyla %45,7 ve %46,3, ticari şirketler ile KOBİ'lerin toplam alacaklar içindeki payı ise sırasıyla %41 ve %50,1'dir. Takipteki finansal kiralama alacakların sektörel dağılımı incelendiğinde, tarım sektörü içindeki takipteki alacaklar, geçen yılın aynı dönemine göre %210, sanayi sektörü içindeki takipteki alacaklar %203, hizmetler sektörü içindeki takipteki alacaklar ise %132 oranında artışlar göstermiştir. Takipteki finansal kiralama alacakların fonksiyonel dağılımında, ticari şirketler %241 oranında artışla başı çekmekte ve onu %210 oranında artışla, bireysel alacakları takip etmektedir. KOBİ'lere ait takipteki alacaklarda ise %141 oranında artış yaşanmıştır.

Tablo 2.3-2: Finansal Kiralama Alacakları

Milyon TL		2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)
								Haz.08- Haz.09
Tarım	Alacak	624,8	899,2	933,8	951,8	944,6	820,2	-12,2
	Takipteki A.	5,8	2,8	41,9	81,6	96,2	129,9	210,2
	Teminat	444,8	560,6	755,9	800,6	897,9	617,0	-18,4
Sanayi	Alacak	3.832,6	5.162,9	5.790,2	6.523,0	6.586,4	5.951,1	2,8
	Takipteki A.	44,7	36,6	139,0	258,1	372,2	421,7	203,4
	Teminat	2.377,6	3.050,0	3.459,0	4.121,1	4.388,0	3.019,2	-12,7
Hizmetler	Alacak	3.950,6	5.591,2	6.142,1	6.785,6	6.812,1	6.028,2	-1,9
	Takipteki A.	25,0	34,5	161,8	260,3	343,9	375,3	132,0
	Teminat	1.716,8	2.704,5	3.863,3	4.536,3	4.919,2	3.100,5	-19,7
Diğer	Alacak	189,2	229,3	222,1	241,6	236,9	216,9	-2,3
	Takipteki A.	2,6	0,7	4,5	5,6	7,1	10,5	129,1
	Teminat	109,6	249,7	245,2	248,9	263,9	166,1	-32,3
Toplam içinde Yüzde Pay								Değişim(%)
Bireysel*	Alacak	5,7	7,4	7,4	6,6	6,1	6,1	-18,0
	Takipteki A.	3,0	8,6	11,4	12,6	12,6	13,8	226,6
	Teminat	6,7	8,2	7,8	6,8	6,2	6,9	-11,5
Ticari Şirket	Alacak	30,1	34,8	35,9	40,2	40,8	41,0	13,6
	Takipteki A.	30,5	27,5	24,1	25,5	30,9	30,5	241,2
	Teminat	28,7	31,3	19,3	24,6	28,3	26,3	36,3
KOBİ	Alacak	59,0	53,7	53,7	49,7	49,0	50,1	-7,3
	Takipteki A.	66,2	61,6	62,3	59,2	54,4	55,7	141,3
	Teminat	62,2	57,9	66,3	63,6	60,3	57,9	-12,7
Diğer	Alacak	5,2	4,1	2,9	3,5	4,0	2,8	-5,8
	Takipteki A.	0,3	2,4	2,2	2,7	2,2	0,0	-96,5
	Teminat	2,4	2,5	6,6	4,9	5,1	8,9	34,8

*Hanehalkları + KOBİ Sınıfında Olmayan Bireysel İşletmeler

Finansal kiralama sektörünün net dönem kârı, 2009 yılı ilk yarısı itibarıyla, bir önceki yılın aynı dönemine göre %31 oranında azalarak, 220 milyon TL'ye gerilemiştir. Dikkat çekici bir nokta olarak, vergi karşılığı kalemi, geçen yılın aynı dönemine göre %554 oranında artarak 46 milyon TL'ye yaklaşmıştır.

Tablo 2.3-3: Finansal Kiralama Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	2006	2007	Haz. 08	Ara. 08	Mar. 09	Haz. 09	Değişim(%)
							Haz.08- Haz.09
Finansal Kiralama Gelirleri	954,9	1287,4	764,2	1537,9	405,7	744,1	-2,6
Finansal Kiralama Dışı Gelirler	1812,5	1695,4	2995,1	6147,0	1777,1	3215,1	7,3
Finansal Kiralama Giderleri	421,5	588,7	384,4	807,4	208,5	358,0	-6,9
Finansal Kiralama Dışı Giderler	1779,9	1768,9	2845,6	5846,3	1689,3	3088,9	-6,8
Faaliyet Giderleri	208,8	246,2	115,2	222,5	53,8	107,2	-6,9
Vergi Karşılığı	7,8	10,1	7,0	7,6	22,4	45,7	553,7
Net Dönem Kârı/Zararı	363,2	348,1	320,1	590,1	137,6	220,2	-31,2

Finansal kiralama sektörünün, banka dışı mali kesim içindeki payı, Haziran 2009 itibarıyla %54'tür. Haziran 2008'de vergi sonrası kârın özkaynaklara oranı %11,5 iken, Haziran 2009'da %7,0'a, vergi sonrası kârın aktiflere oranı ise %2,1 iken %1,4'e gerilemiştir. Takipteki alacaklar geçen yılın aynı dönemine göre %89 oranında ciddi bir artış göstermiş ve takibe dönüşüm oranı Haziran 2008'de 5,6 iken, Haziran 2009'da %10,5'e yükselmiştir. Bu dönemde yabancı varlık ve yükümlülüklerin bilanço içindeki payı, sırasıyla %79 ve %75 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum finansal kiralama sektörünün kur riski konusunda ihtiyatlı olması gerektiğine işaret etmektedir. Finansal kiralama sektöründe 2008 Haziran sonu itibarıyla zarar eden şirket sayısı 10 iken, bu sayı Haziran 2009'da 4'e gerilemiştir. Bu da sektör için sevindirici bir gelişmedir.

Tablo 2.3-4: Finansal Kiralama Sektörü Sağlık Göstergeleri

	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09
Bankacılık Dışı Sektör içindeki Payı (%)	50,7	54,5	53,7	57,9	58,3	53,6
Alacaklar/Özkaynaklar Oranı	4,3	4,7	4,5	4,7	4,5	3,8
Vergi Sonrası Kâr/Özkaynaklar (%)	18,3	14,1	11,5	19,8	4,5	7,0
Vergi Sonrası Kâr/Aktifler (%)	3,6	2,5	2,1	3,4	0,8	1,4
Takibe Dönüşüm Oranı (%)	3,5	4,2	5,6	6,6	8,4	10,5
Karşılık Oranı (%)	57,5	52,7	40,5	37,7	34,2	32,1
YP Varlıklar/Aktifler (%)	70,6	70,9	75,0	79,2	80,1	78,6
YP Yükümlülükler/Pasifler (%)	71,8	72,6	74,1	76,7	77,9	75,0
Bilanço İçi YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	-6,0	-9,4	4,9	14,1	12,3	17,8
Bilanço Dışı YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	133,6	167,8	264,9	339,9	336,3	336,1
İşlem Sınırı Rasyosu (<30)	4,7	5,9	5,0	4,7	4,9	4,3
Zarar Eden Şirket Sayısı	20	20	10	4	2	4

Haziran 2009 itibarıyla finansal kiralama sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 6 adet azalarak 38'e, şube sayısı 1 adet azalarak 18'e, temsilcilik sayısı 5 adet azalarak 78'e ve personel sayısı ise 202 kişi azalarak 1.339 kişiye gerilemiştir. Bu dönemde finansal kiralama hizmetlerinden faydalanan müşteri sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık %13 oranında azalmıştır. Buna paralel olarak, müşterilerle yapılan sözleşme sayısında da %12 oranında azalma yaşanmıştır.

Tablo 2.3-5: Finansal Kiralama Sektörü Operasyonel Göstergeleri

Adet	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim
							Haz.09- Haz.08
Şirket Sayısı	57	53	44	39	38	38	-6 (Adet)
Şube Sayısı	3	10	19	18	18	18	-1 (Adet)
Temsilcilik Sayısı	79	65	83	80	80	78	-5 (Adet)
Personel Sayısı	1.311	1.557	1.541	1.427	1.347	1.339	-202 (Adet)
Müşteri Sayısı	v.y.	v.y.	75.897	73.577	69.221	66.040	-13,0 (%)
Sözleşme Sayısı	v.y.	v.y.	124.082	121.627	115.207	109.318	-11,9 (%)

2.3.2 Faktoring Sektörü Faaliyetleri

2009 yılı ikinci çeyreğinde, faktoring şirketlerinin aktif toplamı, yılın ilk çeyreğine göre %17 oranında artarak, 8.4 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın, sektörün aktif toplamında bir önceki yılın aynı dönemine göre %4 civarında bir daralma yaşanmıştır. Aktifin %77'sini

alacaklar, %6'sını takipteki alacaklar ve %12'sini ise bankalar hesabı oluşturmaktadır. Reel sektörde yaşanan ekonomik durgunluk ve likidite sıkışıklığı, alacakların faktoring şirketlerine iskonto ettirilmesini arttırmıştır. Bu nedenle, alacaklar ilk çeyreğe göre %20 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde bankalar hesabı, geçen yılın aynı dönemine göre %182 oranında ciddi bir artış göstermiştir. Benzer şekilde takipteki alacaklarda da %44 oranında artış yaşanmıştır. Kaynak yapısında ise, alınan krediler %68, özkaynaklar %28 oranında paya sahiptir. Alınan krediler, geçen yılın aynı dönemine göre %6 oranında azalırken, özkaynaklar %3,5 oranında artmıştır.

Tablo 2.3-6: Faktoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)	Bilanço Payı(%)	
							Haz.08-09	Haz.08	Haz.09
Alacaklar	5,1	6,2	7,5	5,6	5,4	6,5	-12,7	85,4	77,4
Takipteki Alacaklar	0,1	0,3	0,4	0,5	0,6	0,5	44,3	4,2	6,2
Karşılıklar	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	39,9	3,4	5,0
Bankalar	0,6	0,4	0,3	1,1	0,7	1,0	182,3	3,9	11,6
Toplam Aktifler	6,3	7,6	8,7	7,8	7,2	8,4	-3,6	100,0	100,0
Alınan Krediler	4,2	4,9	6,1	4,9	4,5	5,7	-6,0	69,5	67,8
Özkaynaklar	1,8	2,0	2,3	2,4	2,4	2,4	3,5	26,3	28,3
Nazım Hesaplar Toplamı	18,5	23,4	29,5	30,6	31,7	33,8	14,4	338,4	402,0
Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemleri	v.y.	v.y.	3,2	3,9	3,7	4,0	23,4	36,9	47,2
Alınan Teminatlar	v.y.	v.y.	14,4	15,6	15,6	16,7	15,4	165,6	198,4
Türev Finansal Araçlar	v.y.	v.y.	1,1	1,4	1,7	1,3	18,3	13,0	16,0
Emanet Kıymetler	v.y.	v.y.	9,3	7,9	8,8	9,7	4,9	106,2	115,6

Faktoring alacaklarının sektörel dağılımında, sanayi ve hizmetler sektöründe, söz konusu alacakların fonksiyonel dağılımında ise ticari şirketlerde ve KOBİ'lerde yoğunlaşma görülmektedir. Haziran 2009 itibarıyla, sanayi ve hizmetler sektöründen alacakların, toplam faktoring alacakları içindeki payı sırasıyla %53 ve %31, ticari şirketler ile KOBİ'lerin toplam faktoring alacakları içindeki payı ise sırasıyla %63,7 ve %33,5'tir. Takipteki faktoring alacaklarının sektörel dağılımına bakıldığında, hizmetler, sanayi ve tarım sektörlerindeki takipteki alacaklar, geçen yılın aynı dönemine göre, sırasıyla %40, %56 ve %76 oranında önemli artışlar göstermiştir. Takipteki faktoring alacaklarının fonksiyonel dağılımında ise, KOBİ'lerdeki takipteki faktoring alacakları, geçen yılın aynı dönemine göre %305 oranında ciddi artış göstermiştir.

Tablo 2.3-7: Faktoring Alacakları

Milyon TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)
							Haz.08- Haz.09
Alacak	102,6	105,9	150,3	139,3	124,4	132,5	-11,8
Tarım							
Takipteki A.	1,7	6,0	9,9	12,6	12,7	13,9	40,0
Teminat	71,5	128,9	198,2	160,7	133,4	309,6	56,2
Alacak	3.868,0	4.486,3	5.181,8	3.996,5	3.602,1	2.187,5	-57,8
Sanayi							
Takipteki A.	79,8	126,2	237,0	327,7	377,0	368,5	55,5
Teminat	5.237,5	6.732,9	7.488,7	5.308,2	5.427,4	12.177,6	62,6
Alacak	1.200,9	1.655,7	2.122,3	1.617,5	1.798,2	1.251,6	-41,0
Hizmetler							
Takipteki A.	40,6	61,8	85,5	153,0	183,0	172,6	101,9
Teminat	1.919,3	2.915,7	4.263,5	3.108,9	3.252,5	7.516,1	76,3
Alacak	105,4	230,0	319,5	289,4	464,8	533,2	66,9
Diğer							
Takipteki A.	1,3	3,1	4,3	9,3	11,5	14,4	235,3
Teminat	110,0	286,9	390,0	360,9	385,8	856,8	119,7
Toplam içinde Yüzde Pay							Değişim(%)
Alacak	1,5	1,9	2,0	1,8	1,8	2,5	-32,4
Bireysel*							
Takipteki A.	6,0	6,4	3,7	3,1	3,5	1,4	-36,2
Teminat	1,0	0,9	1,1	1,2	1,3	3,0	371,7
Alacak	86,1	82,4	81,3	70,0	71,4	63,7	-58,6
Ticari Şirket							
Takipteki A.	77,4	71,4	83,4	76,0	73,6	68,2	38,2
Teminat	80,4	74,4	71,7	71,4	72,7	68,6	61,7
Alacak	11,2	14,3	15,7	27,7	26,4	33,5	12,6
KOBİ							
Takipteki A.	16,6	22,1	12,6	20,8	22,8	30,3	305,3
Teminat	16,6	21,1	25,1	25,3	24,4	24,7	66,5
Alacak	1,3	1,4	1,0	0,4	0,3	0,2	-88,8
Diğer							
Takipteki A.	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	14,6
Teminat	2,0	3,5	2,1	2,0	1,6	3,7	195,2

*Hanehalkları + KOBİ Sınıfında Olmayan Bireysel İşletmeler

Factoring sektörünün net dönem kârı 2009 yılının ikinci yarısında, bir önceki yılın aynı dönemine göre %21 oranında belirgin bir azalışla, 157 milyon TL'ye gerilemiştir. Sektörün gelir ve gider kanalları incelendiğinde, factoring dışı gelir ve giderlerin, factoring gelir ve giderlerinin oldukça üzerinde olması, dikkat çekici bir bilgi olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bu dönemde, factoring gelir ve giderleri, geçen yılın aynı dönemine göre sırasıyla %19 ve %27 oranında azalış gösterirken, factoring dışı gelir ve giderler sırasıyla %49 ve %41 oranında artış göstermiştir. Sektörün net dönem kârında, geçen yılın aynı dönemine göre, azalma olmasına rağmen, ayrılan vergi karşılıkları, geçen yılın aynı dönemine göre %81 oranında artarak 35 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 2.3-8: Factoring Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%) Haz.08- Haz.09
Factoring Gelirleri	1.021,2	1.530,8	816,2	1756,9	352,9	658,6	-19,3
Factoring Dışı Gelirler	1.015,0	2.203,3	715,6	1926,2	679,3	1067,1	49,1
Factoring Giderleri	503,9	619,5	348,9	808,1	138,6	254,8	-27,0
Factoring Dışı Giderler	874,1	2.285,0	724,9	1838,3	676,5	1.022,9	41,1
Faaliyet Giderleri	205,7	264,7	165,0	345,4	83,7	153,2	-7,2
Vergi Karşılığı	61,0	78,0	19,4	53,3	12,7	35,1	81,1
Net Dönem Kârı/Zararı	490,8	426,6	200,2	439,6	52,7	157,5	-21,3

Factoring sektörünün banka dışı mali kesim içindeki payı, Haziran 2009 itibarıyla %29 olarak gerçekleşmiştir. Sektörün vergi sonrası kârının aktiflerine oranı, Haziran 2008'de 2,3'ten Haziran 2009'da 1,9'a, özkaynaklara oranı ise 8,8'den 6,6'ya gerilemiştir. Takipteki alacaklar, geçen yılın aynı dönemine göre %44 oranında ciddi bir artış göstermiş ve takibe dönüşüm oranı Haziran 2008'de 4,6 iken, Haziran 2009'da %7,4'e yükselmiştir. 2009 yılı ikinci çeyreğinde, bilanço içi yabancı para net pozisyonun, özkaynaklara oranının %-40,3 gibi negatif bir düzeyde gerçekleşmesi, sektörün kur riski konusunda ihtiyatlı olmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Tablo 2.3-9: Factoring Sektörü Sağlık Göstergeleri

	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09
Bankacılık Dışı Finansal Sektör içindeki Payı (%)	32,2	30,0	30,8	26,3	24,9	29,2
Alacaklar/Özkaynaklar Oranı	2,9	3,1	3,2	2,4	2,3	2,7
Vergi Sonrası Kâr/Özkaynaklar (%)	27,9	21,3	8,8	18,5	2,2	6,6
Vergi Sonrası Kâr/Aktifler (%)	7,8	5,6	2,3	5,6	0,7	1,9
Takibe Dönüşüm Oranı (%)	2,7	4,0	4,6	8,2	9,8	7,4
Karşılık Oranı (%)	92,1	87,0	82,1	77,0	75,5	79,6
YP Varlıklar/Aktifler (%)	11,5	11,6	10,8	15,4	13,1	12,1
YP Yükümlülükler/Pasifler (%)	23,6	24,0	24,5	35,1	32,0	23,6
Bilanço İçi YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	-43,4	-46,9	-52,0	-64,6	-57,5	-40,3
Bilanço Dışı YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	56,2	40,3	157,1	175,3	218,1	201,3
İşlem Sınırı Rasyosu (<30)	3,0	3,3	3,3	2,3	2,3	2,9
Zarar Eden Şirket Sayısı	11	13	15	13	24	20

Haziran 2009'da factoring sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 2 adet azalarak 75'e, şube sayısı 2 adet azalarak 23'e, temsilcilik sayısı 19 adet azalarak 100'e ve personel sayısı ise 438 kişi azalarak 2.689 kişiye gerilemiştir. Factoring hizmetlerinden yararlanan müşteri sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre %45 oranında azalmıştır ve paralel şekilde yapılan sözleşme sayısında da %43 oranında bir azalma yaşanmıştır.

Tablo 2.3-10: Factoring Sektörü Operasyonel Göstergeleri

Adet	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim Haz.08- Haz.09
Şirket Sayısı	81	82	77	77	79	75	-2 (Adet)
Şube Sayısı	3	16	25	20	23	23	-2 (Adet)
Temsilcilik Sayısı	147	119	119	128	113	100	-19 (Adet)
Personel Sayısı	2.425	2.912	3.127	3.009	2.879	2.689	-438 (Adet)
Müşteri Sayısı	v.y.	v.y.	65.215	50.228	51.378	35.493	-45,6 (%)
Sözleşme Sayısı	v.y.	v.y.	127.558	146.558	99.503	72.639	-43,1 (%)

2.3.3 Tüketici Finansman Sektörü Faaliyetleri

Tüketici finansman sektörünün aktif büyüklüğü, Haziran 2009'da geçen yılın aynı dönemine göre %4,8 artarak 4.592 milyon TL'ye ulaşmıştır. Aktifin %85'ini finansman kredisi alacakları, %9'unu takipteki alacaklar ve %7'sini ise bankalar hesabı oluşturmaktadır. Takipteki alacaklar geçen yılın aynı dönemine göre %90 oranında ciddi bir artış göstermiştir. Pasif yapısında ise, alınan krediler %81 ve özkaynaklar %8 oranında paya sahiptir. Bilanço dışında ise, alınan teminatların bilanço içindeki payı Haziran 2008'de %1,5 iken, Haziran 2009'da %21 yükselmiştir. Bu dönemde alınan teminatlar, geçen yılın aynı dönemine göre %1400 oranında çok ciddi bir artış göstermiştir.

Tablo 2.3-11: Tüketici Finansman Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)	Bilanço Payı(%)	
							Haz.08-09	Haz.08	Haz.09
Alacaklar	3,2	3,7	4,0	4,0	3,9	3,9	-1,3	90,5	85,3
Takipteki Alacaklar	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	89,6	4,8	8,8
Karşılıklar	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,5	2,2	56,0
Bankalar	0,1	0,0	0,2	0,3	0,5	0,3	62,0	4,3	6,7
Toplam Aktifler	3,4	3,9	4,4	4,7	4,8	4,6	4,8	100,0	100,0
Alınan Krediler	2,8	3,2	3,5	3,7	3,9	3,7	7,0	78,9	80,6
Özkaynaklar	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	1,2	8,7	8,4
Nazım Hesaplar Toplamı	2,2	3,3	1,1	0,9	2,1	2,0	91,4	24,3	44,5
Alınan Teminatlar	v.y.	v.y.	0,1	0,2	1,0	1,0	1401,2	1,5	20,9
Türev Finansal Araçlar	v.y.	v.y.	1,0	0,7	1,1	1,1	8,7	22,6	23,5

Finansman kredilerinin sektörel dağılımında, hizmetler sektörünün %89 oranındaki büyük payı dikkat çekmektedir. Söz konusu alacakların fonksiyonel dağılımında ise bireysel ve KOBİ'lerden alacakların yoğunlaştığı görülmektedir. Haziran 2009'da hizmetler sektöründeki takipteki finansman kredisi alacakları, geçen yılın aynı dönemine göre %163 oranında ciddi bir artış göstermiştir. Benzer şekilde tarım sektöründeki takipteki finansman kredisi alacakları %125 oranında artmıştır. Bu dönemde sanayi sektöründeki takipteki finansman kredisi alacakları ise, geçen yılın aynı dönemine göre %24 oranında azalmıştır. Takipteki alacakların fonksiyonel dağılımı incelendiğinde ise, KOBİ'lerdeki takipteki finansman kredisi alacakları, geçen yılın aynı dönemine göre %700'e yakın ciddi bir artış göstermiştir.

Tablo 2.3-12: Tüketici Finansman Şirketleri Kredileri

Milyon TL		2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim(%)
								Haz.08- Haz.09
Tarım	Alacak	14,3	12,8	11,2	11,5	10,7	16,0	43,2
	Takipteki A.	0,3	0,3	0,4	0,6	0,5	0,8	125,4
	Teminat	0,0	0,0	40,4	15,9	20,8	21,3	-47,4
Sanayi	Alacak	91,5	80,7	80,6	95,4	103,9	134,8	67,2
	Takipteki A.	1,4	4,7	6,9	6,5	6,5	5,3	-24,3
	Teminat	0,0	0,0	288,0	129,3	179,5	173,2	-39,9
Hizmetler	Alacak	2.775,9	3.259,6	3.581,9	3.629,0	3.597,1	3.743,0	4,5
	Takipteki A.	26,2	58,9	120,8	249,6	305,5	317,3	162,7
	Teminat	190.623	5.054,5	6.284,4	5.408,6	5.548,4	5.315,0	-15,4
Diğer	Alacak	407,8	450,5	438,3	405,3	369,7	308,0	-29,7
	Takipteki A.	1,1	1,3	1,2	2,1	1,7	1,1	-9,0
	Teminat	17,1	33,8	219,7	91,7	152,7	105,9	-51,8
Toplam İçinde Yüzde Pay								Değişim(%)
Bireysel*	Alacak	42,8	43,5	41,7	38,6	37,0	38,3	-6,1
	Takipteki A.	55,7	57,6	60,0	44,6	41,6	42,2	76,8
	Teminat	0,9	49,7	34,8	39,7	37,2	40,7	-4,0
Ticari Şirket	Alacak	19,2	23,1	19,5	19,0	18,4	19,2	0,6
	Takipteki A.	23,1	27,4	29,2	25,9	22,4	23,2	99,7
	Teminat	0,4	26,6	15,2	17,7	16,7	19,2	4,3
KOBİ	Alacak	16,1	12,9	20,0	25,6	29,1	30,1	53,8
	Takipteki A.	21,2	15,0	10,9	29,5	36,0	34,6	697,2
	Teminat	0,0	0,0	33,3	23,1	28,2	23,4	-42,2
Diğer	Alacak	21,9	20,4	18,9	16,9	15,5	12,4	-32,5
	Takipteki A.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Teminat	98,7	23,7	16,7	19,5	17,9	16,6	-18,1

*Hanehalkları + KOBİ Sınıfında Olmayan Bireysel İşletmeler

Tüketici finansman sektörünün net dönem kârı, geçen yılın aynı dönemine göre, %86 oranında belirgin bir azalışla, 4,1 milyon TL'ye gerilemiştir. Bu azalmada, diğer faaliyet gelirlerindeki %30 oranındaki düşüşün önemli etkisi olmuştur. Sektörün ödemiş olduğu vergi miktarı ise geçen yılın aynı dönemine göre % 53 oranında azalarak 3,4 milyon TL'ye gerilemiştir.

Tablo 2.3-13: Tüketici Finansman Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim (%)
							Haz.08- Haz.09
Tüketici Finansman Gelirleri	445,7	565,4	340,7	688,0	161,1	331,2	-2,8
Tüketici Finansman Dışı Gelirler	270,6	288,0	546,8	1514,7	227,5	382,8	-30,0
Tüketici Finansman Giderleri	349,5	441,4	233,6	490,8	124,4	244,9	4,8
Tüketici Finansman Dışı Giderler	241,5	258,4	544,5	1523,1	219,4	372,9	-31,5
Faaliyet Giderleri	66,7	80,1	54,2	138,0	23,8	49,2	-9,1
Vergi Karşılığı	17,1	27,9	7,3	11,6	-0,1	3,4	-53,1
Net Dönem Kârı/Zararı	46,2	45,6	28,7	9,5	0,7	4,1	-85,8

Tüketici finansman sektörünün banka dışı mali kesim içindeki payı, Haziran 2009 itibarıyla %16'dır. Sektörün vergi sonrası kârının özkaynaklarına oranı, Haziran 2008'de 7,6 iken, Haziran 2009'da 1,1'e gerilemiştir. Takipteki alacaklar ise, geçen yılın aynı dönemine göre %90 oranında ciddi bir artış göstermiştir ve Haziran 2009 itibarıyla takibe dönüşüm oranı %9,3'e yükselmiştir. Yabancı para net pozisyonunun özkaynaklara oranının % -481 olarak gerçekleşmesi, sektörün ciddi bir kur riski taşıdığını göstermektedir.

Tablo 2.3-14: Tüketici Finansman Sektörü Sağlık Göstergeleri

	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09
Bankacılık Dışı Finansal Sektör içindeki Payı (%)	17,2	15,5	15,5	15,8	16,7	15,9
Alacaklar/Özkaynaklar Oranı	13,5	12,4	10,5	10,6	10,2	10,2
Vergi Sonrası Kâr/Özkaynaklar (%)	19,4	15,4	7,6	2,5	0,2	1,1
Vergi Sonrası Kâr/Aktifler (%)	1,4	1,2	0,7	0,2	0,0	0,1
Takibe Dönüşüm Oranı (%)	2,4	3,9	5,1	7,4	9,1	9,3
Karşılık Oranı (%)	46,5	45,5	30,9	21,5	23,0	25,5
YP Varlıklar/Aktifler (%)	18,1	17,7	7,7	9,3	12,4	9,5
YP Yükümlülükler/Pasifler (%)	28,8	30,0	35,8	43,9	51,3	49,7
Bilanço İçi YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	-153,2	-163,1	-324,9	-431,5	-497,5	-480,8
Bilanço Dışı YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	279,5	184,3	123,2	82,3	249,6	218,8
İşlem Sınırı Rasyosu (<30)	13,6	12,2	10,1	10,8	10,4	10,6
Zarar Eden Şirket Sayısı	2	1	4	4	4	5

Haziran 2009 itibarıyla tüketici finansman sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 1 adet artarak 10'a ulaşmıştır. Şube sayısı 1 adet azalarak 1'e ve personel sayısı 22 kişi azalarak 515 kişiye gerilemiştir. Aynı dönemde tüketici finansman hizmetlerinden yararlanan müşteri sayısı ve yapılan sözleşme sayısı geçen yılın aynı dönemine göre, %25 oranında azalmıştır.

Tablo 2.3-15: Tüketici Finansman Sektörü Operasyonel Göstergeleri

Adet	2006	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim
							Haz.08- Haz.09
Şirket Sayısı	9	9	9	10	10	10	1 (Adet)
Şube Sayısı	6	3	2	3	1	1	-1 (Adet)
Temsilcilik Sayısı	0	0	0	0	0	0	0 (Adet)
Personel Sayısı	443	474	537	544	529	515	-22 (Adet)
Müşteri Sayısı	v.y.	v.y.	382.856	357.475	301.770	287.471	-24,9 (%)
Sözleşme Sayısı	v.y.	v.y.	398.436	371.965	314.146	300.855	-24,5 (%)

2.3.4 Varlık Yönetim Sektörü Faaliyetleri

Varlık yönetim şirketlerinin aktif toplamı, Haziran 2009 itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre %1,6 oranında azalarak 371,6 milyon TL'ye gerilemiştir. Aktifin %79'unu devralınan takipteki krediler, %14'ünü bankalardan ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Sektörün kaynak yapısında ise, alınan krediler %72 ve özkaynaklar %26,2 oranında paya sahiptir.

Tablo 2.3-16: Varlık Yönetim Şirketleri Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyon TL	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim	Bilanço Payı	
						Haz.08-09	Haz.08	Haz.09
Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	28,5	40,2	40,9	52,2	52,4	30,2	10,7	14,1
Devralınan Krediler	34,7	58,9	17,9	16,2	14,9	-74,6	15,6	4,0
Devralınan Takipteki Krediler	90,6	243,4	311,0	293,8	293,3	20,5	64,5	78,9
Karşılıklar	33,2	32,7	7,8	5,9	5,9	-81,9	8,7	1,6
Toplam Aktifler	241,3	377,5	369,8	374,1	371,6	-1,6	100,0	100,0
Alınan Krediler	157,1	258,4	287,1	309,8	267,7	3,6	68,5	72,0
Özkaynaklar	72,9	107,5	74,8	59,1	97,5	-9,3	28,5	26,2
Bilanço Dışı Hesaplar Toplamı	123,9	95,6	188,5	195,7	238,8	149,7	25,3	64,2
Teminat Mektupları	2,4	12,9	16,3	16,8	20,1	55,4	3,4	5,4
Taahhütler	5,8	5,8	5,6	4,7	5,6	-4,4	1,5	1,5
Türev Finansal Araçlar	41,4	3,9	28,2	30,1	74,0	1811,9	1,0	19,9
Emanet Kıymetler	72,9	73,0	137,0	137,0	140,2	92,0	19,3	37,7

Varlık yönetim sektörünün net dönem zararı, 2009 yılı ikinci yarısı itibarıyla, bir önceki yılın aynı dönemine göre %55,3 oranında azalarak, 5,3 milyon TL'ye gerilemiştir. Bu azalmada, ücret ve komisyon gelirlerindeki ve diğer faaliyet gelirlerindeki önemli artışların payı büyüktür. Varlık yönetim şirketlerinin büyük çoğunluğunun zarar etmelerine karşılık, ayırdıkları vergi karşılığı, geçen yılın aynı dönemine göre %107 oranında artış göstermiştir.

Tablo 2.3-17: Varlık Yönetim Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Değişim (%)
						Haz.08- Haz.09
Faiz Gelirleri	6,3	3,7	2,4	0,8	2,3	-38,0
Faiz Giderleri	12,1	8,5	15,5	5,8	11,3	33,9
Ücret ve Komisyon Gelirleri	1,5	1,2	2,4	4,7	7,5	515,9
Diğer Faaliyet Gelirleri	18,8	9,7	24,2	13,3	21,1	117,1
Diğer Faaliyet Giderleri	31,4	20,1	36,5	8,1	17,2	-14,1
Kambiyo İşlemleri Kâr/Zararı	4,6	2,9	-33,3	-25,5	-9,1	-413,1
Vergi Karşılığı	-1,6	-1,7	-2,2	1,0	0,1	107,2
Net Dönem Kâr/Zararı	-20,9	-11,3	-54,7	-17,4	-5,3	53,3

Haziran 2009 itibarıyla sektörde faaliyet gösteren varlık yönetim şirketi sayısı 6, zarar eden şirket sayısı ise 5'tir. Sektörünün, banka dışı mali kesim içindeki payı, Haziran 2009 itibarıyla %1,3'tür. Haziran 2008'de vergi sonrası kârın özkaynaklara oranı %-10,5 iken, Haziran 2009'da %-5,4'e ve vergi sonrası kârın aktiflere oranı ise %-3,0 iken %-1,4'e yükselmiştir. Sektörün, özkaynaklarının yaklaşık 32 katı piyasadan alacağı vardır. Varlık yönetim sektörünün YP pozisyonuna bakıldığında, sektörün kur riski konusunda dikkatli olması gerektiği görülmektedir.

Tablo 2.3-18: Varlık Yönetim Sektörü Performans Göstergeleri

	2007	Haz.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09
Bankacılık Dışı Finansal Sektör İçindeki Payı (%)	0,9	1,3	1,2	1,3	1,3
Özkaynaklar/Alacaklar Oranı	58,2	35,6	22,8	19,1	31,6
Vergi Sonrası Kâr/Özkaynaklar (%)	-28,7	-10,5	-73,1	-29,5	-5,4
Vergi Sonrası Kâr/Aktifler (%)	-8,7	-3,0	-14,8	-4,6	-1,4
Karşılık Oranı (%)	36,6	13,5	2,5	2,0	2,0
YP Varlıklar/Aktifler (%)	55,1	32,1	19,1	24,6	22,6
YP Yükümlülükler/Pasifler (%)	67,2	69,4	78,4	83,1	63,2
Bilanço İçi YP Net Pozisyon/Özkaynaklar (%)	-40,1	-131,0	-292,9	-370,5	-154,9
Zarar Eden Şirket Sayısı (Adet)	2	4	4	4	5
Toplam Şirket Sayısı (Adet)	5	6	5	5	6

3 RİSK, SERMAYE ve KÂRLILIK DEĞERLENDİRMESİ

3.1 Kredi Riski

Toplam nakdi kredi hacmi, 2009 yılı Haziran ayında aynı yılın Mart ayına göre %0,5 oranında artış göstererek 368,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. TP krediler, 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla önceki çeyreğe göre %4,5 oranında artmıştır. YP kredilerde ise %8,8'lik bir azalış gözlenirse de 2008 yılının Mart-Haziran döneminde kurlarda yaşanan %8,6'lık düşüş dikkate alındığında reel anlamda YP kredilerin bu dönemde istikrarlı bir seyir izlediği görülmektedir. Kredilerin para türleri itibarıyla yapısı incelendiğinde 2009 yılının Mart ayında %29,7'ye yükselen YP kredilerin toplam krediler içindeki payı, YP kredilerde gözlenen düşüş paralelinde 2009 yılının Haziran ayında %26,9'a inmiştir. Bu dönemde, dövize endeksli kredilerde de %6,1 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir.

Gayrinakdi kredi ve yükümlülükler, 2009 yılının ikinci çeyreğinde, kurlardaki azalışın etkisiyle YP gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin azalması sonucu, önceki çeyreğe göre %1,3 oranında azalış göstermiştir. Gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin para türleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde, YP gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin 2009 yılı Mart ayında %62,6 olan payının 2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla %60,6'ya düştüğü görülmektedir.

Kısa vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payında 2008 yılının üçüncü çeyreği ile birlikte gözlenmeye başlayan düşüş, 2009 yılının ikinci çeyreğinde durmuştur. Uzun vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla %57,3'e inmiştir. Bu gelişmeye karşın kredi kartları ve tüketici kredilerinden oluşan bireysel kredilerin vade yapısının uzamaya devam ettiği görülmektedir.

Tablo 3.1-1: Kredilerin Vade ve Para Cinsi Dağılımı

%	Krediler			Kredi Kartları			Tüketici Kredileri		
	Aralık 08	Mart 09	Haz 09	Aralık 08	Mart 09	Haz 09	Aralık 08	Mart 09	Haz 09
Kısa Vadeli Toplam	42,8	42,0	42,7	98,9	98,6	98,1	7,4	7,1	6,9
TP	34,5	33,5	35,1	98,8	98,5	98,0	7,4	7,1	6,9
YP	8,3	8,5	7,6	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Uzun Vadeli Toplam	57,2	58,0	57,3	1,1	1,4	1,9	92,6	92,9	93,1
TP	36,9	36,8	38,0	1,1	1,4	1,9	92,6	92,8	93,1
YP	20,4	21,2	19,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TP	71,4	70,3	73,1	99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	99,9
YP	28,6	29,7	26,9	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1

Bankaların kullandığı büyük kredilerin dağılımı incelendiğinde, 2009 yılı ikinci çeyreğinde, bankaların özkaynaklarının %10'undan büyük kredilerin toplam özkaynaklara oranı önceki çeyreğe göre 0,6 puan azalış göstererek %43'e düşmüş, toplam kredilere oranı ise önceki çeyreğe göre 0,4 puan artış göstererek 10,5'e yükselmiştir. Sektörün özkaynaklarının hızlı büyümesi ve kredilerin görece daha yavaş büyümesi söz konusu gelişmenin esas nedenidir. Özkaynakların %10-%15 arası büyüklüğünde olan kredilerin 2009 yılı Mart ayına göre hem miktarında hem de kredilerin toplamının, toplam özkaynaklar ve toplam krediler içindeki payında artış yaşandığı görülmektedir. Mart 2009'da %31,2 olan söz konusu kredilerin toplam özkaynaklar içindeki payı Haziran 2009'da %33,1'e yükselmiştir. Diğer gruplardaki krediler için ise bu gelişmenin tersi yönde bir durum söz konusudur. Özkaynakların, %15-%20'si arası büyüklüğünde olan kredilerin toplam özkaynaklara oranı 0,9 puan azalarak %6,8'e, %20-%25'i arası büyüklüğünde olan kredilerin toplam özkaynaklara oranı ise 1,5 puan azalış göstererek %3,1'e inmiştir. Bu husus kredilerin yoğunlaşma riski açısından olumlu yönde bir gelişme olarak mütalaa edilebilir.

Tablo 3.1-2: Bankaların Kullandığı Büyük Kredilerin Dağılımı

%	Ara.08		Mar.09		Haz.09	
	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı
10'dan Büyük	45,0	9,9	43,6	10,1	43,0	10,5
10-15 Arası	24,2	5,3	31,2	7,2	33,1	8,1
15-20 Arası	15,9	3,5	7,7	1,8	6,8	1,6
20-25 Arası	4,9	1,1	4,6	1,1	3,1	0,7

Not: Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna öz kaynakların %10'u veya daha fazlası oranında kullanılan krediler büyük kredi sayılır.

Kredilerin büyüklük ve müşteri sayısı açısından dağılımı incelendiğinde, 2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla, tutar olarak 1 milyon TL'den büyük krediler grubunda, müşteri sayısı açısından ise 51 bin TL'den az krediler grubunda yoğunlaşmanın devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde dikkati çeken en önemli hususlar, 1 milyon TL'den büyük kredilerin toplam krediler içindeki payında ve bu grup için müşteri başına kredi tutarında gözlenen düşüşlerdir.

Tablo 3.1-3: Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı Açısından Dağılımı

Kredi Tutarı	Kredi Toplamı (%)			Müşteri Sayısı (%)			Müşteri Başına Kredi Tutarı (Bin TL)		
	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Ara.08	Mar.09	Haz.09
1 milyon TL'den büyük	46,29	48,19	47,37	0,06	0,06	0,06	7.118	7.769	7.608
501 bin TL-1 milyon TL	4,28	3,97	4,05	0,06	0,05	0,05	703	703	703
101 bin TL-500 bin TL	11,41	10,61	10,49	0,57	0,53	0,52	192	190	193
51 bin TL-100 bin TL	7,16	6,94	6,92	0,99	0,96	0,95	69	69	70
51 bin TL'den az	30,86	30,29	31,16	98,31	98,39	98,42	3	3	3
Genel Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	10	10	10

Küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin devam etmesi neticesinde bankaların kullandıkları kredilere ilişkin TGA tutarındaki artış hızı yavaşlasa da devam etmektedir. Bankacılık sektörü TGA'sı 2009 yılının ikinci çeyreğinde, ilk çeyreğe göre %9,6 oranında artarak 18,8 milyar TL'ye yükselmiştir. TGA'daki artışa bağlı olarak ayrılan karşılık tutarı da yükselmiştir. Bu dönemde tahsili gecikmiş alacaklar için ayrılan karşılık tutarı önceki çeyreğe göre %12,6 oranında artış göstermiştir. Bu oranın, TGA'daki artış oranının üstünde seyretmesi, ayrılan karşılıkların brüt TGA'ya oranının bu dönemde artmasına neden olmuştur. 2007 yılsonunda %86,8 seviyesinde olan ve 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla %77,5'e düşen söz konusu oran 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla %79,6'ya yükselmiştir. Söz konusu yükseliş, kredi riskinin yönetimi açısından olumlu yönde bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 3.1-4: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi

Milyon TL	Takipteki Alacaklar (Brüt)			Takipteki Alacaklar Karşılığı			Karşılıklar / Brüt TGA (%)		
	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Ara.08	Mar.09	Haz.09	Ara.08	Mar.09	Haz.09
Mevduat	13.012	15.821	17.329	10.566	12.541	14.140	81,2	79,3	81,6
KYB	203	209	258	186	188	192	91,7	90,0	74,5
Katılım	837	1.118	1.204	459	563	634	54,9	50,4	52,7
TOPLAM	14.053	17.147	18.790	11.212	13.292	14.967	79,8	77,5	79,6

Bankaların maruz kaldığı kredi riskinin analizinde, hanehalkı ve şirketler kesiminin mali durumunun ve borç ödeyebilme kapasitesinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede hanehalkının varlık ve yükümlülükleri incelendiğinde, hanehalkının toplam varlıklarının ve yükümlülüklerin hız keserek de olsa büyümeye devam ettiği görülmektedir. Yükümlülüklerin varlıklara oranı Mart 2009'a göre 0,7 puan artarak %27,7'ye çıkmıştır. Bu oranın ABD veya AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında düşük seviyede olduğu da dikkate alınarak hanehalkının borçlanma oranının çok yüksek olmadığı ve yönetilebilir olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla hanehalkı bilançosu analiz edildiğinde bankaların maruz kaldığı kredi riskinin artmasına sebep olabilecek somut göstergeler gözlenmemektedir.

Tablo 3.1-5: Hanehalkı Varlık ve Yükümlülükler

Milyar TL	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar.09	Haz.09
Varlıklar								
Birey. Emek. Fon.	0,0	0,3	1,2	2,8	4,6	6,0	6,9	7,8
Hisse Senedi	9,2	12,4	15,8	15,7	17,5	10,8	12,6	21,3
Kamu Borç. K. (DİBS+Eurobond)	36,1	41,0	33,3	27,7	19,2	19,7	20,7	17,7
Tas. Mev., Kat. Fon. ve Cari Hes.	100,9	124,6	147,8	185,4	215,5	288,0	300,0	303,9
Dolaşımdaki Para	9,8	12,4	18,2	24,4	25,0	29,3	31,9	32,1
Toplam	156,0	190,8	216,4	256,0	281,8	353,8	372,1	382,8
Yükümlülükler								
Tüketici Kred.	5,9	12,8	29,7	48,0	68,9	85,2	85,2	88,8
Kre. Kart. Borç Bakiyesi	1,7	4,4	7,5	10,7	12,6	14,7	14,2	16,0
Tük. Finans. Şir. Kred.	0,4	0,9	1,8	1,2	1,3	1,2	1,1	1,2
Toplam	8,0	18,1	38,9	59,9	82,7	101,6	100,5	106,0
Yükümlülükler/Varlıklar (%)	5,1	9,5	18,0	23,4	29,3	28,7	27,0	27,7
Birey. Kred./ Özel Nihai Tük. Harc. (%)	2,5	4,5	8,4	11,2	13,2	14,6	-	-

2005, 2006 ve 2007 yılı verileri bankalar, katılım bankaları ve tüketici finansman şirketlerince kullanılan tüketici kredileri ile bu kredilere ilişkin tahsil gecikmiş alacakları, taksitli kredi kartı borç bakiyeleri ile tahsil gecikmiş kredi kartı alacaklarını içermektedir. Kredi tutarları, tahsil gecikmiş alacakları da içeren brüt rakamlardır. Kredi kartı borç bakiyesi, taksitli kredi kartı borç bakiyesi ile takipteki kredi kartı alacaklarından oluşmaktadır.

Kaynak: BDDK, TÜİK, SPK, TCMB, HM.

Hanehalkına dayalı kredi riskinin analizinde olumsuz yönde görülen gelişme ise işsizlik oranında görülen yükseliştir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde işsizlik oranlarında düşüş yaşanmış olsa da kriz ile birlikte işsizlik oranlarında genel anlamda görülen artış hanehalkının gelirlerini azaltmakta, borçlarını ödeyebilme kapasitesi üzerinde baskı oluşturmakta ve bankaların TGA'sının artmasına sebep olmaktadır.

Bankaların şirketler kesimi nedeniyle maruz kaldığı kredi riski analiz edildiğinde, iç ve dış talebin düşmesi ve kredi kanallarının daralması gibi hususların şirketlerin mali yapısı ve borç ödeyebilme kapasitesi üzerinde baskı oluşturduğu görülmektedir. Bankaların risk iştahlarındaki azalma ve kredi riskini azaltmaya yönelik politikaları paralelinde kredi verme standartlarını sıkılaştırması, özellikle borçluluk seviyesi yüksek ve kriz ortamında kredibilitesi azalan şirketlerin yeni borçlanma kanallarına erişmede güçlük çekmesine ve mevcut borçlarını çevirmekte zorlanmasına yol açabilecektir.

Tablo 3.1-6: Özel Sektörün (Bankalar Hariç) Yurtdışı Kısa Vadeli Borcunun Vade Dağılımı

	2009							2010					1 yıla kadar toplam
Milyon ABD Doları	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca.	Şub	Mar	Nis	May	
Uzun Vadeli	4.304	2.576	2.508	3.834	3.889	2.721	3.388	2.783	1.806	2.605	2.084	3.093	35.591
Bank. Dışı Fin. Kur.	731	552	814	598	474	501	850	497	228	510	245	281	6.281
Finansal Olmayan	3.573	2.024	1.694	3.236	3.415	2.220	2.538	2.286	1.578	2.095	1.839	2.812	29.310
Kısa Vadeli(*)	446	150	163	142	95	160	145	395	51	48	46	53	1.894
Bank. Dışı Fin. Kur.	87	43	33	38	18	24	23	15	22	21	28	18	370
Finansal Olmayan	359	107	130	104	77	136	122	380	29	27	18	35	1.524
Toplam	4.750	2.726	2.671	3.976	3.984	2.881	3.533	3.178	1.857	2.653	2.130	3.146	37.485

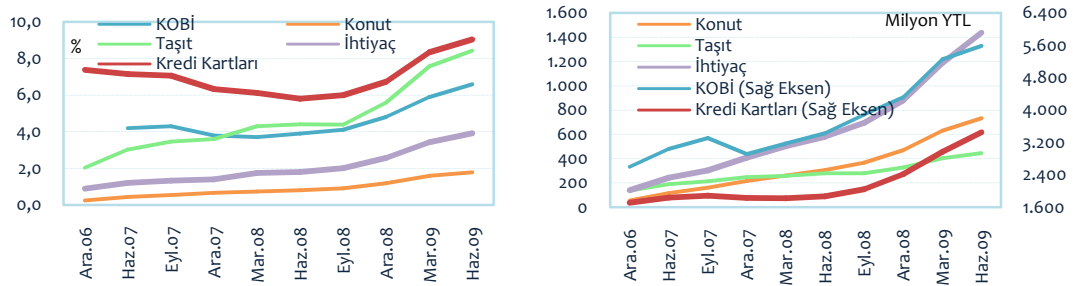
(*) Ticari krediler hariç. Kaynak: TCMB

Şirketler kesiminin diğer risk göstergesi yurtdışından sağlanan kısa vadeli borçların, mevcut ekonomik konjonktürde geri ödenmesinde yaşanabilecek olası güçlüktür. TCMB istatistiklerine göre, Eylül-Aralık 2009 döneminde toplam 14,3 milyar dolarlık borç geri ödemesi söz konusudur. Buna ilaveten, TCMB verilerine göre Haziran 2009 itibarıyla protesto edilen senet sayısında yılın ikinci yarısında azalma eğilimi olsa bile, protesto edilen senetlerin tutarı açısından dalgalı bir seyir bulunması, yurt içi ticari faaliyetlerde mevcut olan stresin devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca, Temmuz 2009 itibarıyla karşılıksız çek sayısının (birikimli olarak) önceki yıla göre %48 artmış olması, bu stresin varlığını destekleyen ek bir göstergedir.

2009 yılının ikinci çeyreğinde bireysel kredilerin ve KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranları artmaya devam etmekle birlikte takibe dönüşüm oranının artış hızı yavaşlamıştır. 2009 yılı Mart-Haziran döneminde KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranı %5,9'dan %6,6'ya, konut kredilerinin takibe dönüşüm oranı %1,6'dan %1,8'e, taşıt kredilerinin takibe dönüşüm oranı %7,6'dan %8,4'e, ihtiyaç kredilerinin takibe dönüşüm oranı %3,4'ten %3,9'a, kredi kartlarının

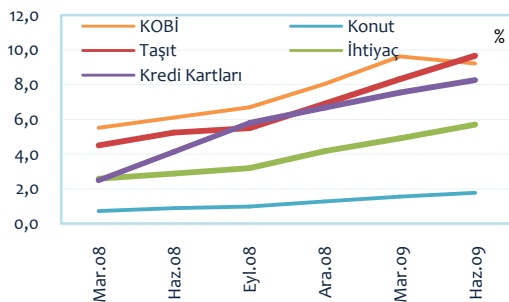
takibe dönüşüm oranı ise %8,3'ten %9'a yükselmiştir. Özellikle taşıt kredileri ve kredi kartlarının takibe dönüşüm oranlarında gözlenen yükselişler dikkat çekmeye devam etmektedir. Kredi kartlarının ve konut kredilerinin bankaların bireysel kredileri içerisinde ağırlık teşkil etmesi bu grup kredilerin daha dikkatli bir şekilde takip edilmesini gerekli kılmaktadır. Bireysel kredilerin ve KOBİ kredilerinin TGA tutarlarının gelişimi incelendiğinde, KOBİ kredilerine ilişkin TGA tutarının %6,3, konut kredilerine ilişkin TGA tutarının %16,0, taşıt kredilerine ilişkin TGA tutarının %10,2, ihtiyaç kredilerine ilişkin TGA tutarının %21,1, kredi kartlarına ilişkin TGA tutarının ise %16,3 oranında arttığı görülmektedir. Bu gelişmeler, sektörün aktif kalitesinde kısmen bozulma yaşandığına ve bankacılık sektörünün maruz kaldığı kredi riskinin büyüdüğüne işaret etmektedir.

Grafik 3.1-1: Bireysel ve KOBİ Kredilerinin Takibe Dönüşüm Oranları, TGA'larının Gelişimi

Bireysel kredilerin ve KOBİ kredilerinin takipteki müşteri sayılarının gelişimi incelendiğinde 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla bireysel kredilerin takipteki müşteri sayısının görece yavaş da olsa artmaya devam ettiği görülmektedir. Buna karşın aynı dönemde KOBİ kredilerinin takipteki müşteri sayısında kısmi bir azalma yaşandığı görülmektedir. Takipteki müşteri sayılarının toplam müşteri sayısı içindeki payı incelendiğinde ise KOBİ kredileri için söz konusu oranın bu dönemde düştüğü gözlenmektedir. Bu gelişme kredi riskinin kurumsal anlamda azalması yönünde bir gösterge olarak yorumlanabilir.

Grafik 3.1-2: Bireysel ve KOBİ Kredileri Takipteki Müşteri Sayısı ve Toplam Müşteri İçindeki Payı

Bin Kişi	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Haz.09
KOBİ	86	97	108	128	149	148
Konut	5	7	8	10	12	15
Taşıt	21	24	24	28	32	35
İhtiyaç	151	178	206	266	323	385
Kredi Kartları	951	1.264	1.327	1.564	1.853	2.069

Türk bankacılık sektörü tarafından sağlanan kredi kartlarının toplam limiti Haziran 2009 itibarıyla 69,8 milyar liraya ulaşmıştır. Ancak, kredi kartı tutarı söz konusu limitin %51,5'ine tekabül etmektedir. Kredi kartları en çok mal ve hizmet alımında kullanılmaktadır. Haziran 2009 itibarıyla toplam tutarın %93'ü mal ve hizmet alımında kullanılmakta iken nakdi kredi kullanımının oranı %7'dir. Öte yandan, taksitli kredi kartı tutarı ise toplam kredi kartı tutarının %35,1'ine denk gelmektedir. Toplam kredi kartı tutarının artmasına rağmen, Mart 2008 ile kıyaslandığında söz konusu oranda görülen düşüş, kart kullanıcılarının taksitlendirmeye daha az başvurduklarını göstermektedir. Diğer taraftan, Haziran 2009 raporlama döneminde, kredi kartının son ödeme tarihi itibarıyla toplam borç tutarının altında ödeme yapılması durumunda kalan borç tutarlarının toplamı 12 milyar liradır.

Tablo 3.1-7: Kredi Kartı Kullanımı Göstergeleri³

	Mar.o8	Haz.o8	Eyl.o8	Ara.o8	Mar.09	Haz.09
Kredi Kartı Limiti (Milyar TL)	57,1	59,5	63,2	64,8	67,8	69,8
Kredi Kartı Ödenmeyen Toplam Borç (Milyar TL)	8,4	9,2	10,0	11,7	12,5	12,0
Kredi Kartı Tutarı/Kredi Kartı Limiti (%)	50,5	53,9	53,6	53,8	50,0	51,5
Kredi Kartı Mal ve Hizmet Alımı/Kredi Kartı Tutarı (%)	93,3	92,9	92,1	92,0	92,1	93,0
Taksitli Kredi Kartı Tutarı/Kredi Kartı Tutarı (%)	38,0	37,8	38,1	36,0	33,2	35,1

Kredi kartı kullanımında önemli bir yere sahip olan taksitlendirme seçeneği ile mal ve hizmet alımını tercih eden tüketicilerin, taksitlendirmede daha çok kısa dönemli hareket ettikleri görülmektedir. Taksitli kredi kartı kullanımında alacakların %35'i (Haziran 2009 itibarıyla) 1-3 Ay arasındadır. 1 aya kadar olan %24,2 ve 3-6 ay arası ise %23,3 olup, 12 aydan uzun vadenin payı sadece %2,1'dir. Dolayısıyla, taksitli kredi kullanımından kaynaklanan alacakların %82,5'i en fazla 6 aya kadar olan vadede yer almaktadır. Tüketicilerin kredi kartı kullanımı bilincinin artmasıyla birlikte kredi kartı kullanımının kısa vadeli olarak yapılması ve mümkün olduğunca az taksitlendirmeye başvurulması hanehalkı yükümlülüğü açısından önem arz etmektedir. Mart 2008'de 12 aydan uzun vadeye yayılan alacakların payının %1,1'den Haziran 2009'da %2,1'e çıkması ise bazı tüketicilerin kredi kartı kullanımında daha bilinçli olması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 3.1-8: Taksitli Kredi Kartı Tutarının Vade Dağılımı

%	Mar.o8	Haz.o8	Eyl.o8	Ara.o8	Mar.09	Haz.09
Taksitli Kredi Kartı Tutarı Vade Dağılımı (%)						
1 Aya Kadar	23,9	25,2	24,5	25,3	26,1	24,2
1-3 Ay Arası	35,0	34,9	35,4	36,4	36,3	35,0
3-6 Ay Arası	24,6	23,6	22,9	23,0	22,2	23,3
6-12 Ay Arası	15,4	15,1	15,9	13,9	13,4	15,3
12 Aydan Uzun	1,1	1,2	1,2	1,5	2,0	2,1

Bankaların sahip olduğu kredi riskinin analizinde reel sektöre kullandırılan kredilerin gelişiminin incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda kurumsal ve ticari kredilerin gelişimi analiz edildiğinde dikkat çeken en önemli hususun takibe dönüşüm oranlarında görülen artış olduğu söylenebilir. Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerine kullandırılan kredilerin toplamının takibe dönüşüm oranı Mart-Haziran 2009 döneminde %3,8'den %4,1'e yükselmiştir.

Tablo 3.1-9: Kurumsal ve Ticari Kredilerin Sektörel Dağılımı

(%)	Mar.09					Haz.09				
	Nak. Kredilerin Sektörel Dağılımı			Takibe Dön. Oranı	G.Nakdi Krediler	Nak. Kredilerin Sektörel Dağılımı			Takibe Dön. Oranı	G.Nakdi Krediler
	Kısa Vadeli	Orta-Uzun V.	Toplam (Brüt)			Kısa Vadeli	Orta-Uzun V.	Toplam (Brüt)		
Tarım	7,0	4,5	5,7	4,9	1,1	7,5	4,5	6,0	4,9	1,2
Sanayi	45,2	33,3	39,0	4,6	42,5	42,6	33,1	37,9	5,0	41,0
Madencilik	1,9	1,5	1,7	2,6	2,2	1,8	1,6	1,7	2,8	2,7
İmalat Sanayi	41,9	26,7	34,1	5,1	35,0	39,3	26,2	32,9	5,6	33,3
Elektrik-Gaz-Su	1,3	5,0	3,2	0,2	5,3	1,5	5,3	3,4	0,3	5,1
Hizmetler	47,8	62,2	55,3	3,2	56,4	49,9	62,4	56,1	3,5	57,8
Toplam*	100,0	100,0	100,0	3,8	100,0	100,0	100,0	100,0	4,1	100,0
Toplam (Milyar TL)	118,0	139,6	268,9		130,8	120,3	132,1	264,3		129,1
Kur. ve Tic. Kred./Top. Kredi (%)	75,0	64,4	68,7		65,8	74,5	62,1	67,3		64,9

*Tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerine kullandırılan kredileri kapsamaktadır.

2009 yılı Haziran ayında 2009 yılı Mart ayına göre tarım ve hizmet sektörlerine kullandırılan nakdi kredi tutarında artış yaşanırken, sanayi sektörüne kullandırılan kredi miktarında %1,2'lik bir azalma yaşandığı görülmektedir. Tarım ve hizmetler sektörüne kullandırılan kredilerin tutarları, önceki çeyreğe göre sırasıyla 0,9 ve 5,1 milyar TL yükselmiş, sanayi sektörüne kullandırılan kredi miktarı ise aynı dönemde 1,2 milyar TL azalmıştır.

³ Bireysel ve Kurumsal Kartların toplamı olarak verilmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla kredi kartlarından ve toptan ticaret ve komisyonculuk sektörüne kullandırılan kredilerden kaynaklanan tahsili gecikmiş alacak tutarının, toplam tahsili gecikmiş alacaklar içinde en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Bu iki sektöre ilişkin TGA toplamının toplam TGA içindeki payı bu dönemde 0,7 puan artarak %29,1 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu sektörlerde kullandırılan krediler, tutar açısından konut kredisinden sonra ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. 2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla alt sektörlerin takibe dönüşüm oranındaki gelişim incelendiğinde inşaat ve tarım alt sektörleri dışındaki diğer sektörlerde kullandırılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarının yükseldiği görülmektedir. Reel sektörün ve hanehalkının finansal performansı ile bankaların kredi riski arasındaki yoğun etkileşim göz önüne alındığında, söz konusu göstergeler bankaların maruz kaldığı kredi riski bağlamında olumsuz yönde gelişmeler olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 3.1-10: TGA İçerisinde En Yüksek Paya Sahip Alt Sektörler

	Mar.09			Haz.09		
	TGA içindeki Payı (%)	TGA/Top. Krediler (%)	Nakit Krediler içindeki Payı (%) ve Sıralaması	TGA içindeki Payı (%)	TGA/Top. Krediler (%)	Nakit Krediler içindeki Payı (%) ve Sıralaması
Kredi Kartları	18,35	8,43	9,06 (3)	19,44	9,23	9,61 (3)
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	10,65	13,01	3,24 (9)	9,65	13,51	3,1 (10)
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	6,87	5,43	5,44 (5)	6,99	6,06	5,44 (5)
Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	4,08	5,61	3,12 (12)	3,59	5,62	3,03 (11)
Ferdi Kredi Diğer	9,42	3,98	10,34 (2)	10,30	4,57	10,8 (2)
İnşaat	5,24	4,17	5,47 (4)	5,01	4,14	5,83 (4)
Perakende Ticaret ve Kişisel Ürünler	3,83	6,16	2,65 (13)	3,86	6,92	2,61 (13)
Tarım*	3,84	4,83	3,44 (8)	3,61	4,81	3,59 (7)
Ferdi Kredi Konut	3,92	1,69	10,41 (1)	4,24	1,93	10,81 (1)

*Balıkçılık ve avcılık dahil edilmemiştir.

Kredilerin takibe dönüşümünde 2008 yılı Mart ayında başlayan yükseliş trendi 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla da sürdürmektedir. 2009 yılının ilk çeyreğinde %4,47 olan toplam kredilerin takibe dönüşüm oranı yılın ikinci çeyreğinde 0,39 puanlık bir artışla %4,86 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2006 yılının Mart ayından itibaren gözlenen en yüksek seviyedir. Sektörel bazda incelendiği zaman tüm sektörlerde kullandırılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarında artış yaşandığı görülmektedir. Mart-Haziran 2009 döneminde bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,58 puan artarak %5,33'e, tarım sektörüne kullandırılan kredilerinin takibe dönüşüm oranı 0,02 puan artarak %4,89'a, sanayi sektörüne kullandırılan kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,36 puan artarak %4,98'e, hizmetler sektörüne kullandırılan kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,32 puan artarak %3,48'e, diğer kredilerin takibe dönüşüm oranı ise 2,74 puan artarak %13,36'ya yükselmiştir.

Tablo 3.1-11: Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı

%	Haziran 07	Eylül 07	Aralık 07	Mart 08	Haziran 08	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09	Haziran 09
Bireysel	3,07	3,02	2,88	2,84	2,97	3,02	3,65	4,75	5,33
Tarım	2,99	4,27	4,61	3,07	2,76	2,99	3,27	4,87	4,89
Sanayi	5,24	4,97	4,80	4,29	3,73	3,60	3,43	4,62	4,98
Hizmetler	2,47	2,51	2,49	2,41	2,12	2,22	3,09	3,16	3,48
Diğer	5,80	5,18	4,62	2,79	6,68	8,00	8,37	10,62	13,36
Toplam	3,64	3,58	3,49	3,05	3,07	3,12	3,68	4,47	4,86

TGA'nın teminatlandırma yapısı incelendiğinde, 2009 yılı Haziran ayında teminatı olmayan TGA'nın, toplam TGA içindeki payının 2009 yılı Mart ayına göre 1,4 puanlık bir artış göstererek %46,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu yükseliş paralelinde II, III ve IV. grup teminata sahip olan TGA'nın toplam TGA içindeki payları sırasıyla 0,2, 0,4 ve 0,8 puan azalmıştır. Teminat tutarlarının kredilere oranı ise 2009 yılı ikinci çeyreğinde önceki çeyreğe göre 0,1 puan artarak %42,1 olarak gerçekleşmiştir. I. grup, ve III. grup teminat tutarlarına sahip TGA'nın teminat tutarlarının, söz konusu kredilere oranında bu dönemde düşüş gözlenmiştir. Teminatsız kredilerin toplam krediler içindeki payındaki artış kredi riskinin yönetimi açısından olumsuz yönde değerlendirilmektedir. Bununla birlikte kredilere karşı alınan teminatların kredilere oranının düşük

seviyede olsa da artış göstermesi olası kredi zararlarının etkilerinin azaltılması yönünden olumlu bir gelişmedir.

Tablo 3.1-12: TGA Teminat ve Garanti Bilgileri

	Brüt Bakiye (Milyon TL)			Teminata Göre Oransal Dağılım (%)			Toplam Teminat/Kredi (%)		
	Ara 08	Mar 09	Haz 09	Ara 08	Mar 09	Haz 09	Ara 08	Mar.09	Haz 09
Toplam Tahsili Gecikmiş Alacaklar	14.053	17.147	18.790	100,0	100,0	100,0	46,6	42,0	42,1
a) I. Grup Teminata Sahip Olanlar	50	65	81	0,4	0,4	0,4	81,6	77,4	69,8
b) II. Grup Teminata Sahip Olanlar	4.974	6.050	6.587	35,4	35,3	35,1	90,7	82,1	85,4
c) III. Grup Teminata Sahip Olanlar	2.343	2.814	2.998	16,7	16,4	16,0	79,3	71,3	68,8
d) IV. Grup Teminata Sahip Olanlar	360	428	326	2,6	2,5	1,7	38,2	43,1	51,4
e) Teminatsız Olanlar	6.326	7.790	8.798	45,0	45,4	46,8			
Yeniden Yapılandırılan Alacaklar	161	179	483						
Yeni İtfa Planına Bağlı Alacaklar	280	228	365						

Haziran 2009 itibarıyla, senaryo analiz sonuçları, nakdi ve gayri nakdi kredilerin %1 veya %5 oranında zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında artış yaşandığını göstermektedir. Bununla birlikte özkaynaklardaki hızlı artış, meydana gelebilecek zararların özkaynaklara oranının tüm senaryolar için azalmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, Türk bankacılık sistemi, sahip olduğu güçlü sermaye yapısı sayesinde yaşanması muhtemel olumsuz gelişmelere karşı dayanıklı bir görünüm arz etmeye 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla da devam etmektedir. Mart-Haziran 2009 döneminde, nakdi kredilerin %1'inin zarara dönüşmesi durumunda oluşacak zararın, özkaynaklar içindeki payı %3,19'dan %3,04'e, nakdi kredilerin %5'inin zarara dönüşmesi durumunda oluşacak zararın, özkaynaklar içindeki payı %15,96'dan %15,22'ye düşmüştür. Benzer sonuçlar gayrinakdi kredilerin %1 ve %5'inin zarara dönüşmesi bağlamında uygulanan senaryolarda da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yılın ikinci çeyreğinde de kredi riskinden kaynaklanabilecek muhtemel zararların, özkaynakları ve sermaye yeterliliğini etkileme seviyesi önceki döneme göre kısmen azalmıştır.

Tablo 3.1-13: Kredi Riski Senaryo Analizleri Sonuçları

(Milyon TL) Senaryo	Mar.09				Haz.09			
	Zarar	SYR (%)	SYR Değişimi (Puan) *	Zarar/Özkaynak(%)	Zarar	SYR (%)	SYR Değişimi (Puan)**	Zarar/Özkaynak (%)
Nakdi Kredilerin %1'inin Zarara Dönüşmesi	2.944	17,19	-0,50	3,19	2.968	17,97	-0,49	3,04
Nakdi Kredilerin %5'inin Zarara Dönüşmesi	14.722	15,13	-2,56	15,96	14.841	15,94	-2,52	15,22
Gayri Nakdi Kredilerin %1'inin Zarara Dönüşmesi	875	17,54	-0,15	0,95	888	18,32	-0,14	0,91
Gayri Nakdi Kredilerin %5'inin Zarara Dönüşmesi	4.375	16,94	-0,75	4,74	4.442	17,72	-0,74	4,55

Not: İller Bankası verileri hariç tutulmuştur.

* Haziran 2009 dönemi ortalama SYR'si %18,46'dır. ** Mart 2009 dönemi ortalama SYR'si %17,69'dur.

3.2 Piyasa Riski

Ticari portföy, 2009 yılının ikinci çeyreğinde, önceki çeyreğe göre %9,4 oranında artarak 104,9 milyar TL (99,5 milyar TL satılmaya hazır menkul değer, 5,4 milyar TL GUDFKZY⁴ menkul değer) olarak gerçekleşmiştir. Kriz sonrası dönemde artan kredi riskinden korunmak isteyen bankacılık sektörü, topladığı kaynakları menkul kıymetlere yatırım yapmak suretiyle değerlendirme yöntemine daha yoğun bir şekilde başvurmaya başlamıştır. Özellikle bankalar tarafından Mart 2009 itibarıyla güvenli liman sayılan DİBS'lere bir yöneliş olduğu ve bu menkul kıymetlerin ticari portföyde muhasebeleştirildiği görülmektedir. Bu gelişme ticari portföyde gözlenen artışın temel nedenidir.

Ticari portföyün türleri itibarıyla dağılımı 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla incelendiğinde, DİBS'in, söz konusu yapıdaki payının 2009 yılı Mart ayına göre 2,9 puan artarak %81,9'a yükseldiği görülmektedir. YP menkul kıymetlerin toplam içindeki payı, YP DİBS tutarında yaşanan düşüşün etkisiyle 7 puan düşerek %25,2 olarak gerçekleşmiştir. Değişken faizli menkul kıymetlerin toplam ticari portföy içindeki payı aynı dönemde 0,6 puanlık bir azalış göstermiştir.

⁴ GUDFKZY: Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değer.

Tablo 3.2-1: Ticari Portföyün Menkul Kıymet Türleri İtibarıyla Dağılımı

%	Mar.09			Haz.09		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
DİBS	67,14	11,79	78,93	74,40	7,41	81,81
Değişken Faizli	34,19	5,15	39,34	36,11	3,32	39,43
Sabit Faizli	32,92	6,60	39,52	37,57	4,06	41,62
Diğer*	0,03	0,04	0,07	0,73	0,03	0,76
Eurobond	0,00	14,96	14,96	0,00	12,99	12,99
Değişken Faizli	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sabit Faizli	0,00	14,96	14,96	0,00	12,99	12,99
Hisse Senedi ve Yatırım Fonu	0,42	0,18	0,60	0,26	0,13	0,40
Diğer	0,30	5,22	5,52	0,18	4,62	4,81
Değişken Faizli	0,02	4,88	4,90	0,02	4,20	4,22
Sabit Faizli	0,28	0,34	0,61	0,17	0,42	0,59
Diğer	-	-	-	0,00	0,00	0,00
TOPLAM	67,85	32,15	100,00	74,85	25,15	100,00
Değişken Faizli	34,21	10,04	44,25	36,12	7,53	43,65
Sabit Faizli	33,20	21,89	55,09	37,73	17,46	55,19
Diğer	0,45	0,22	0,66	0,99	0,16	1,15

* Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilmeye başlanan GES'i (Gelire Endeksli Senetler) içermektedir.

Küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmanın da etkisiyle 2008 yılı ile birlikte yükselişe geçen DİBS ortalama birleşik faiz oranları, TCMB tarafından faizlerin indirilmesi ve bu indirimlerin devam edeceği beklentisi nedeniyle girdiği iniş eğilimini 2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla sürdürmektedir. 2009 yılı Mart ayı sonunda %14,1 olarak gerçekleşen DİBS ortalama birleşik faiz oranı Haziran ayı sonunda %11,5'e inmiştir. Küresel krizin etkisiyle 2008 yılsonunda daha dalgalı bir seyir izlemeye başlayan faiz oranlarının 2009 yılı ile birlikte görece istikrarlı bir seyir izlediği görülmektedir. Faiz oranındaki oynaklığın azalması, sektörün maruz kaldığı piyasa faiz oranı riskinin azalmasına neden olmaktadır.

Haziran 2009 dönemi için piyasa riskinin etkisini ölçmek amacıyla kullanılan senaryo analizlerinin sonuçları incelendiğinde, önceki döneme göre ticari portföyde görülen artışın özkaynaklardaki artıştan daha hızlı olmasının genel itibarıyla sektörün piyasa riskine açık pozisyonunun artmasına yol açtığı görülmektedir. Bu itibarla ikinci el DİBS fiyatlarındaki olası değişimlerin sermaye üzerindeki etkisinin bir önceki döneme göre arttığı görülmektedir. Bu dönemde ikinci el DİBS fiyatlarındaki olası %10'luk bir azalışın sektörün sermayesi üzerindeki azaltıcı etkisi %4,1'den, %4,6'ya yükselmiştir.

Tablo 3.2-2: İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri

	Haz.09 (Milyon TL)			İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Değişim %					
	Ticari Portföy	Sabit Faizli DİBS	Özk.	-10	-5	-1	1	5	10
				Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mevduat	102.257	42.280	82.194	-5,1	-2,6	-0,5	0,5	2,6	5,1
KYB	1.989	1.099	11.565	-1,0	-0,5	-0,1	0,1	0,5	1,0
Toplam	104.246	43.378	93.759	-4,6	-2,3	-0,5	0,5	2,3	4,6
	Mar.09 (Milyon TL)								
Mevduat	93.549	35.316	76.658	-4,6	-2,3	-0,5	0,5	2,3	4,6
KYB	2.065	1.128	11.230	-1,0	-0,5	-0,1	0,1	0,5	1,0
Toplam	95.614	36.444	87.888	-4,1	-2,1	-0,4	0,4	2,1	4,1

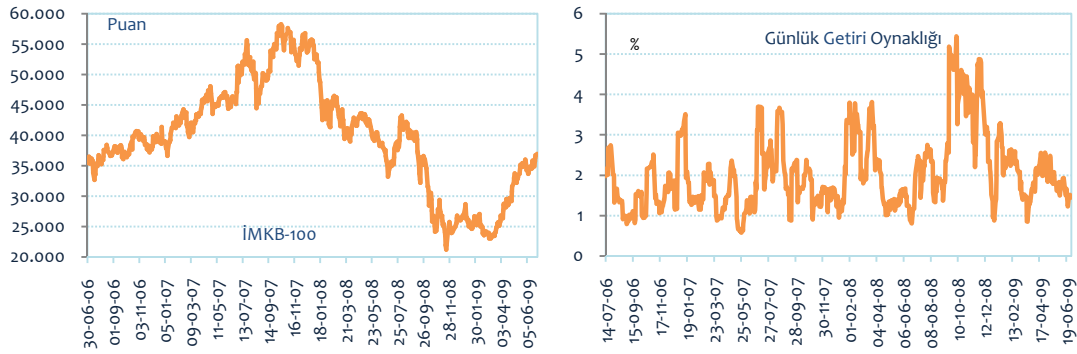
2009 yılının ikinci çeyreğinde sabit faizli eurobond tutarı⁵ %1,9 oranında düşüş göstermiş ve 13,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu azalışla birlikte özkaynakların önceki döneme göre artış göstermesi, eurobond fiyatlarındaki olası değişimlerin sermaye üzerindeki etkisinin azalmasına sebep olmuştur. Eurobond fiyatlarındaki olası %10'luk azalışın sektörün sermayesi üzerindeki azaltıcı etkisi %1,6'dan, %1,4'e inmiştir.

⁵ Mevduat ve Kalkınma ve Yatırım Bankalarını içermektedir.

Tablo 3.2-3: Eurobond Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri

Haz.09 (Milyon TL)				Eurobond Fiyatlarındaki Değişim %					
	Ticari Portföy	Sabit Faizli Eurobond	Özk.	-10	-5	-1	1	5	10
Mev. Bank	102.257	13.265	82.194	-1,6	-0,8	-0,2	0,2	0,8	1,6
KYB	1.989	269	11.565	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,2
Toplam	104.246	13.534	93.759	-1,4	-0,7	-0,1	0,1	0,7	1,4
Mar.09 (Milyon TL)				Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mev. Bank	93.549	13.473	76.658	-1,8	-0,9	-0,2	0,2	0,9	1,8
KYB	2.065	319	11.230	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,3
Toplam	95.614	13.792	87.888	-1,6	-0,8	-0,2	0,2	0,8	1,6

Piyasalardaki beklentilerin 2008 yılına göre iyileşmesi paralelinde 2009 yılının ikinci çeyreğinde İMKB endeksi yükseliş trendine girmiştir. 2009 yılının Mart ayı sonunda 26 bin seviyesinde gerçekleşen endeks Haziran ayı sonunda önceki döneme göre %42 oranında artış göstererek 37 bin seviyesine yükselmiştir. Küresel krizin getirdiği belirsizlik ortamının 2009 yılı ile birlikte görece düzelmesi sonucu İMKB endeksinin oynaklığı azalmıştır.

Grafik 3.2-1: İMKB-100 Endeksi ve İMKB-100 Endeksi Günlük Getiri Oynaklığı

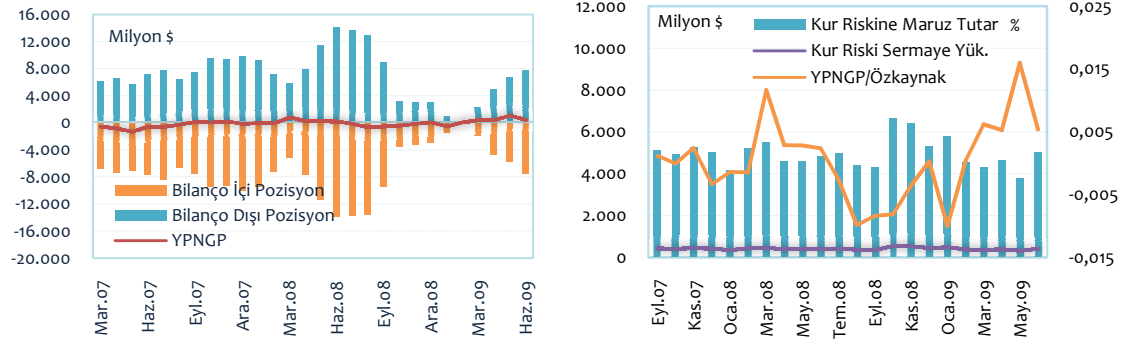
Ticari portföy içindeki payının sınırlı olması sebebiyle, fiyat değişimlerinin bankacılık sisteminin sermayesi üzerindeki etkileri DİBS ve eurobond fiyatlarındaki değişimlere göre oldukça sınırlı olan hisse senedi ve yatırım fonlarının tutarı Mart-Haziran 2009 döneminde 140 milyon TL azalmıştır. Bu azalış ve özkaynaklardaki artış neticesinde 2009 yılı ikinci çeyreğinde hisse senedi ve yatırım fonlarının fiyatlarındaki değişimlerin sermaye üzerindeki etkisi önceki çeyreğe göre azalmıştır.

Tablo 3.2-4: Hisse Senedi ve Yatırım Fonu Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkisi

Haz.09 (Milyon TL)				HS+YF Fiyatlarındaki Değişim (%)					
	Ticari Portföy	Hisse Senedi ve Yatırım Fonu	Özk.	-10	-5	-1	1	5	10
Mevduat	102.257	352	82.194	-0,04	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,04
KYB	1.989	59	11.565	-0,05	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,05
Toplam	104.246	410	93.759	-0,04	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,04
Mar.09 (Milyon TL)				Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mevduat	93.549	502	76.658	-0,07	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,07
KYB	2.065	49	11.230	-0,04	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,04
Toplam	95.614	550	87.888	-0,06	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,06

Bilanço içi pozisyon (BİP) ve bilanço dışı pozisyon (BDP) 2009 yılının ikinci çeyreğinde mutlak değer olarak artış göstermiştir. Mart 2009 itibarıyla mutlak değer olarak sırasıyla 1,9 ve 2,2 milyar TL'ye gerileyen söz konusu değerler Haziran 2009'da tekrar artış göstermiş ve sırasıyla 7,4 ve 7,8 milyar TL'ye yükselmiştir. YPNGP, 2009 yılı ikinci çeyreğinde önemli bir değişim göstermemiş 357 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. YPNGP/Özkaynak oranı Mart ayından sonra yükseliş gösterse de Haziran ayında %0,5'e inmiştir. Bu dönemde kur riskine maruz tutar ve kur riski sermaye yükümlülüğü istikrarlı bir seyir izlemiş ve sırasıyla 5 milyar TL ve 401 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.2-2: BİP, YPNGP ve Kur Riski Sermaye Yükümlülüğü

Bilanço içi pozisyon dikkate alınarak kurlardaki olası değişimlerin sermaye üzerindeki etkisinin ölçüldüğü stres testleri 2009 yılı Haziran ayı için incelendiğinde, bankacılık sektörünün BİP'inin mutlak değer olarak önceki döneme göre hızlı bir şekilde artması sonucu kurlardaki olası değişimlerin sermayeye olan etkisinin artacağı görülmektedir.

Tablo 3.2-5: Kurlardaki Olası Değişimlerin Etkileri

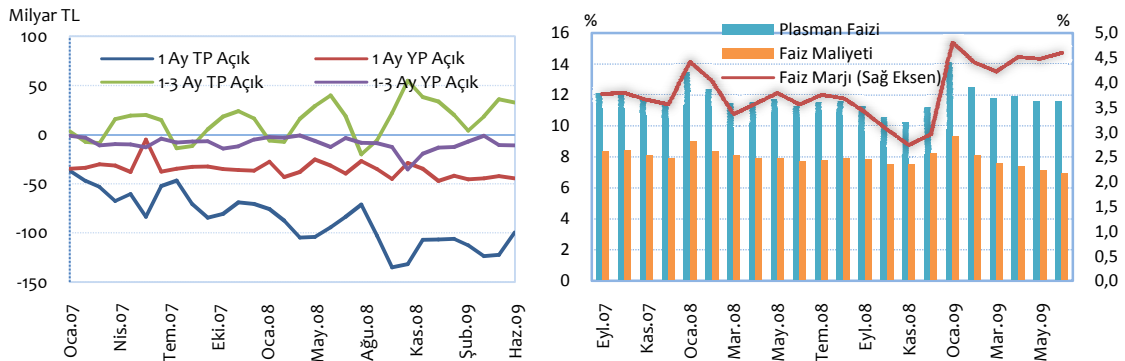
26 Haziran 2009 itibarıyla (Milyon USD)						Kurlardaki Değişim Oranı (%)					
	Bilanço İçi Pozisyon (BİP)	Özk.	BİP/Özk. (%)	YPNGP	YPNGP/Özk. (%)	-20	-10	1	5	25	50
Mevduat	-8.510	56.231	-15,1	345	0,6	3,03	1,51	-0,15	-0,76	-3,78	-7,57
Kalkınma	191	7.420	2,6	22	0,3	-0,51	-0,26	0,03	0,13	0,64	1,29
Katılım	845	2.552	33,1	-10	-0,4	-6,62	-3,31	0,33	1,66	8,28	16,56
Toplam	-7.474	66.203	-11,3	357	0,5	2,26	1,13	-0,11	-0,56	-2,82	-5,64
27 Mart 2009 itibarıyla (Milyon USD)											
Mevduat	-3.906	49.213	-7,9	345	0,7	1,59	0,79	-0,08	-0,40	-1,98	-3,97
Kalkınma	389	6.755	5,8	-23	-0,3	-1,15	-0,58	0,06	0,29	1,44	2,88
Katılım	1.622	2.360	68,7	38	1,6	-13,75	-6,87	0,69	3,44	17,18	34,36
Toplam	-1.895	58.328	-3,2	360	0,6	0,65	0,32	-0,03	-0,16	-0,81	-1,62

3.3 Yapısal Faiz Oranı Riski

2009 yılının birinci çeyreğinde bir önceki döneme göre faiz oranı pozisyonundaki 1 aylık TP ve YP açık pozisyonunda azalış, 1-3 aylık TP fazla ve YP açık faiz pozisyonunda artış görülmektedir. Haziran 2009 döneminde 1 aylık TP 99,7, 1-3 aylık YP'de 44,6 milyar açık gerçekleşmiştir.

Merkez Bankasının faiz indirimlerine paralel olarak bankaların mevduata verilen faiz oranlarını düşürmesi, faiz maliyetlerinin azalmasına yol açarken kredi faizlerindeki düşüşün mevduat faizlerine oranla daha sınırlı kalması Haziran 2009 dönemi itibarıyla faiz marjının önceki döneme göre artmasına neden olmuştur.

Grafik 3.3-1: Faiz Açıkları, Faiz Marjı ve Bileşenlerinin Gelişimi

Sektörün maruz kaldığı yapısal faiz oranı riski seviyesinin belirlenmesi amacıyla yapılan senaryo analizlerinde, bankanın varlık ve yükümlülüklerinin yeniden fiyatlamaya tarihlerine kalan süreler ve ortalama plasman faizi ile kaynak maliyeti veri iken, faiz değişimlerinin banka kârlılığı üzerindeki etkisi hesaplanmaktadır. Hesaplamalarda, bankanın varlık ve yükümlülüklerinin faize duyarlılığının, analiz dönemi boyunca değişmediği varsayılmaktadır. Ayrıca, analizlerde yeni kaynak girişinin olmadığı varsayılmış ve paranın zaman değeri ihmal edilmiştir.

Tablo 3.3-1: Yapısal Faiz Oranı Riskine İlişkin Senaryolar ve Sonuçları

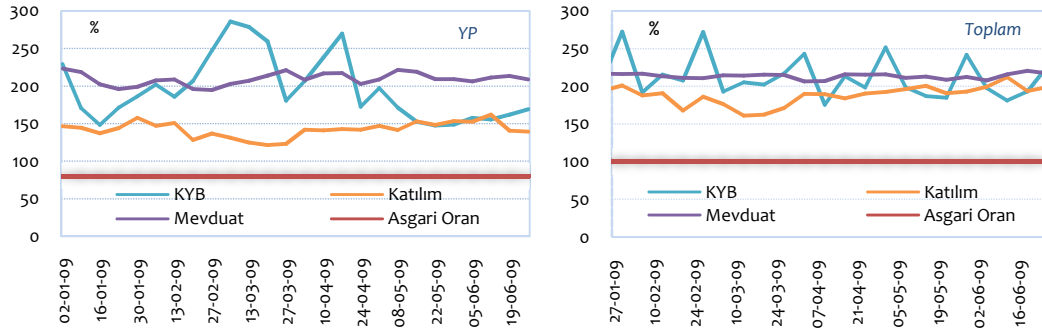
Senaryolar	TP Faizlerdeki Değişim (puan)				YP Faizlerdeki Değişim (puan)				
	1 ay	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	1 ay	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	
Senaryo 1	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 2	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 3	1,00	2,00	3,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,50	0,75	1,50	
Senaryo 5	1,00	1,00	1,00	1,00	0,50	0,50	0,50	0,50	
Senaryo 6	10,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 7	0,00	0,00	10,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	
Senaryo 8	-1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 9	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 10	-1,00	-2,00	-3,00	-6,00	-0,25	-0,50	-0,75	-1,50	
Kazanç/Kayıp (Milyon TL)	Aralık 08			Mart 09			Haziran 09		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
Senaryo 1	-1.838	0	-1.838	-1.965	0	-1.965	-1.781	0	-1.781
Senaryo 2	0	-721	-721	0	-915	-915	0	-888	-888
Senaryo 3	-18.246	0	-18.246	-19.531	0	-19.531	-18.519	0	-18.519
Senaryo 4	0	-4.770	-4.770	0	-4.674	-4.674	0	-4.838	-4.838
Senaryo 5	-7.252	-3.019	-10.271	-8.291	-3.076	-11.367	-7.415	-3.176	-10.591
Senaryo 6	-18.377	-3.607	-21.984	-19.653	-4.573	-24.226	-17.809	-4.440	-22.250
Senaryo 7	-25.467	-11.300	-36.766	-25.547	-11.398	-36.945	-28.118	-12.134	-40.251
Senaryo 8	1.838	0	1.838	1.965	0	1.965	1.781	0	1.781
Senaryo 9	0	721	721	0	915	915	0	888	888
Senaryo 10	18.246	4.770	23.016	19.531	4.674	24.206	18.519	4.838	23.357

Yukarıdaki tabloda, 3 numaralı senaryoda, TL faizler, 1 ay sonra 1 puan, 1-3 ay arasındaki dönemde 2 puan, 3-6 ay arasındaki dönemde 3 puan ve 6-12 ay arasındaki dönemde 6 puan artmaktadır. Faiz oranına ilişkin senaryolar yapısal faiz oranı riskine duyarlılığın TP'de azaldığını, YP'de arttığını göstermiştir. Uygulanan senaryolar sonucunda, TP ve YP kalemlerde ortaya çıkan alternatif kazanç ve kayıplar incelendiğinde, toplam kazanç ve kayıp değerlerinin, Haziran 2009 döneminde Mart 2009 dönemine kıyasla mutlak değer olarak daha düşük olduğu görülmektedir.

3.4 Likidite Riski

Banka grupları bazında günlük yabancı para ve toplam likidite yeterlilik oranlarının gelişimi dikkate alındığında, tüm banka gruplarında günlük yabancı para likidite yeterlilik oranlarının ve toplam likidite yeterlilik oranlarının belirtilen alt sınırların üstünde gerçekleştiği görülmektedir. Birinci vade dilimine ilişkin yabancı para cinsinden yasal likidite oranları 2009 Mart sonu itibarıyla karşılaştırıldığında 2009 yılı Haziran ayı sonunda, kalkınma ve yatırım bankaları için %216,9'dan %226,9, katılım bankaları grubunda %171,1'den %198,7 ve mevduat bankaları için %214,8'den %216,9 seviyesine yükselmiştir.

Grafik 3.4-1: Birinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranlarının Gelişimi

Haziran 2009 itibarıyla sektörde haftalık ve aylık yabancı para likidite yeterlilik oranı ve toplam likidite yeterlilik oranı belirtilen yasal sınırların üstünde gerçekleşmiştir. Sektör genelinde, ikinci vade dilimine ilişkin YP ve toplam likidite yeterlilik oranı, bir önceki döneme göre artış göstermiştir. Bu durumda, bankaların nakit değerler ve Merkez Bankasına plasmanları ile menkul değerler portföyünde meydana gelen artış etkili olmuştur.

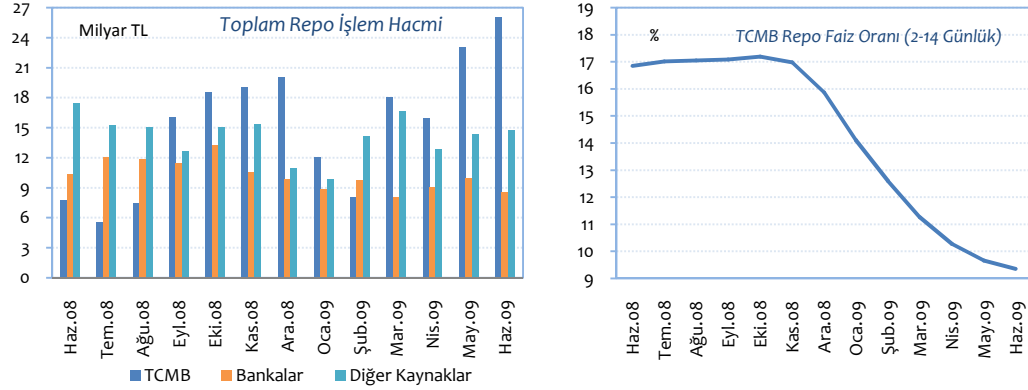
2009 yılının ikinci çeyreğinde sektörün bilanço büyümesi, ağırlıklı olarak repo işlemlerinden sağlanan fonlarla finanse edilmiştir. Sağlanan bu kaynağın likit ve likide benzer alanlara plase edilmesi likidite yeterlilik oranlarının artmasında etkili olmuştur. Önümüzdeki dönemlerde banka bilançolarındaki büyümenin kısa vadeli repo işlemlerinden sağlanan fonlar yerine daha uzun vadeli kaynaklarla sağlanmaması ve bu fonların krediler gibi uzun vadeli yatırımlarda kullanılması halinde likidite yeterlilik oranlarında azalma olacağı beklenebilir.

Tablo 3.4-1: İkinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranı Bileşenleri

Milyon TL, (%)	YP				Toplam			
Varlıklar	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09	Haziran 09	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09	Haziran 09
Türevler	33.694 (35)	27.903 (26)	39.769 (31)	32.339 (27)	41.156 (13)	40.465 (12)	54.642 (15)	42.558 (12)
B., YDMS	20.558 (21)	25.826 (24)	29.499 (23)	28.647 (24)	24.005 (8)	28.230 (9)	31.887 (9)	32.201 (9)
GUDMD	17.303 (18)	16.375 (15)	19.402 (15)	16.696 (14)	83.388 (27)	62.426 (19)	75.963 (21)	87.091 (24)
VKETMD.	5.859 (6)	14.084 (13)	14.968 (12)	13.605 (11)	47.963 (15)	81.599 (25)	81.677 (23)	80.412 (22)
Krediler	8.735 (9)	9.950 (9)	11.976 (9)	12.845 (11)	68.932 (22)	70.227 (21)	67.008 (19)	72.323 (20)
ND,TCMB	6.677 (7)	8.397 (8)	8.174 (6)	7.964 (7)	32.859 (11)	34.511 (10)	27.786 (8)	35.244 (10)
Alacaklar	4.614 (5)	4.361 (4)	5.177 (4)	6.617 (6)	13.513 (4)	13.477 (4)	18.889 (5)	12.416 (3)
YAD (Net)	8 (0)	3 (0)	8 (0)	2 (0)	42 (0)	44 (0)	41 (0)	32 (0)
Toplam	97.448	106.899	128.972	118.714	311.858	330.979	357.893	362.277
Yükümlülükler								
Mevduat	36.282 (48)	40.889 (51)	49.807 (49)	48.323 (56)	119.455 (52)	129.080 (55)	140.974 (54)	141.753 (55)
Türevler	31.131 (41)	29.129 (36)	38.378 (38)	28.138 (33)	41.131 (18)	40.532 (17)	55.122 (21)	43.057 (17)
TCMB, B.,Ş.	1.527 (2)	2.403 (3)	4.953 (5)	2.517 (3)	4.033 (2)	4.234 (2)	6.205 (2)	9.779 (4)
DKrediler	2.612 (3)	2.914 (4)	2.607 (3)	1.433 (2)	4.119 (2)	4.081 (2)	4.231 (2)	2.545 (1)
Diğ.Kayn.	2.675 (4)	3.476 (4)	3.329 (3)	3.891 (5)	47.575 (21)	42.224 (18)	40.333 (15)	44.564 (17)
BDİ	2.016 (3)	2.084 (3)	2.205 (2)	2.051 (2)	13.837 (6)	14.549 (6)	15.954 (6)	15.958 (6)
Toplam	76.244	80.894	101.280	86.351	230.149	234.700	262.818	257.656
LYO (%)	127,8	132,1	127,3	137,5	135,5	141,0	136,2	140,6

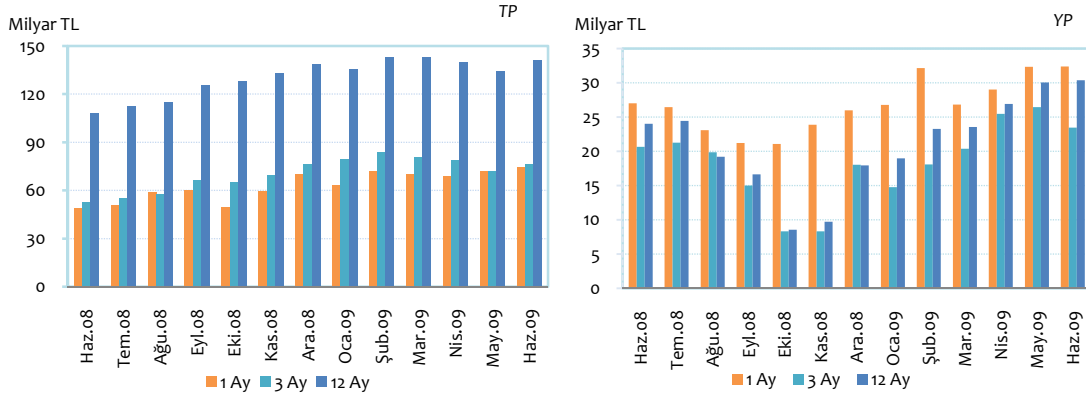
2008 yılının son çeyreğinde repo işlem hacimlerinde görülen artış 2009 yılı başında azalmaya başlamıştır. Ancak, sonraki aylarda, TCMB ile yapılan repo işlemleri ağırlıklı olmak üzere, repo işlemlerinden sağlanan fonların önemli ölçüde arttığı gözlenmiştir. Haziran 2009 döneminde sektörde gerçekleşen repo işlemlerinden sağlanan fonların 8,6 milyar TL'lik kısmı bankalardan, 26 milyar TL'lik kısmı TCMB'den ve 14,8 milyar TL'lik kısmı diğer kaynaklardan temin edilmiştir. TCMB ile yapılan repo işlemlerinde uygulanan faiz oranlarının piyasaya oranla düşük olması ve gerçekleşen faiz indirimlerinin devam edeceği beklentisiyle kısa vadeli borçlanmanın faiz riski taşımadığı düşüncesi bankaları, repo işlemlerinden fon sağlama hususunda cesaretlendirmektedir. Haziran 2008 döneminde %16,8 olan TCMB 14 güne kadar vadeli ağırlıklı ortalama repo faiz oranı Haziran 2009 döneminde %9,36 seviyesine gerilemiştir. TCMB'nin 19 Haziran 2009 tarihinden itibaren 3 aya kadar vadeli repo ihalelerine başlamasının önümüzdeki dönemlerde repo işlemlerinden sağlanan fonlarda artışa neden olması beklenmektedir.

Grafik 3.4-2: Repo İşlemlerinin Gelişimi

2008 yılının üçüncü çeyrek sonundan bu yana bankalarda ortaya çıkan likidite talebi, ağırlıklı olarak yabancı para cinsinden kaynaklanmaktadır. Özellikle 2008 yılının son çeyreğinde yabancı para cinsinden mevduatlarda ve yurtdışından sağlanan fonlarda meydana gelen azalış bankaların YP likiditesinin azalmasına yol açmıştır. Sendikasyon ödemelerinin Eylül-Şubat döneminde yoğunlaşması ve kriz dolayısıyla sendikasyon kredilerinin yenilenememe ihtimalinin yüksek olması bankaların YP likidite ihtiyaçlarını arttırmış ve ilgili dönemlerde 1 ay vadenin diğer vadelerin üzerinde kalmasına neden olmuştur.

Grafik 3.4-3: Vadelere Göre Likidite Açığı⁶

İlerleyen dönemlerde bankaların YP likiditesini etkileyecek unsurlardan birisi de sendikasyon kredileridir. Sektörün mevcut durumda 2009 yıl sonuna kadar ödemesi gereken toplam 11,4 milyar TL (7,5 milyar \$) sendikasyon kredisi yükümlülüğü bulunmaktadır. 2009 yılı Ağustos, Eylül ve Aralık aylarında vadesi dolan sendikasyon kredileri sektör likiditesi açısından önem arz etmektedir. Haziran 2009 itibarıyla, bankacılık sektörünün sendikasyon kredilerinin euro ve dolar cinsinden ödeme planına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

⁶ Likidite Yönetmeliği'ndeki oranlara göre ağırlıklandırılarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.4-2: Sendikasyon Kredileri Ödeme Planı

(Bin)	Euro		Dolar		TOPLAM	
	TL	\$	TL	\$	TL	\$
2009 Temmuz	700.658	458.975	717.489	470.500	1.418.147	929.475
2009 Ağustos	1.360.286	891.781	614.914	402.250	1.975.200	1.294.031
2009 Eylül	2.241.537	1.476.321	1.580.792	1.043.999	3.822.329	2.520.320
2009 Kasım	305.628	200.451	91.482	60.000	397.110	260.451
2009 Aralık	2.090.729	1.369.990	1.672.793	1.095.610	3.763.522	2.465.600
2010 Nisan	938.919	621.001	248.790	166.000	1.187.709	787.001
2010 Mayıs	1.591.995	1.040.833	560.409	364.974	2.152.404	1.405.807
2010 Ağustos			38.253	25.000	38.253	25.000

3.5 Sermaye Yeterliliği

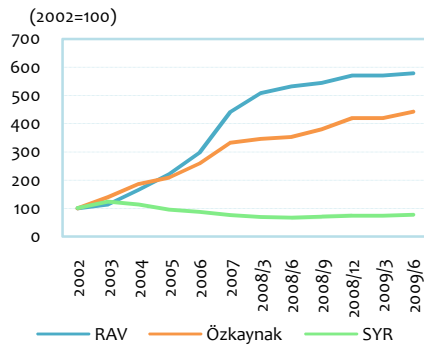
Mart 2009'da %18,5 olan sermaye yeterlilik oranı, Haziran 2009'da %19,2 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde özkaynaklarda meydana gelen %5,5'lik değişim karşısında sektörün risk ağırlıklı varlıklarının %1,3 oranında artması, SYR'yi yükseltmiştir. Sektörün güçlü sermaye yapısını muhafaza eden ihtiyatlı yaklaşımını sürdürdüğü gözlenmektedir.

Tablo 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu

	Özkaynak (Milyon TL)			RAV (Milyon TL)			SYR		
	2009/3	2009/6	% değişim	2009/3	2009/6	% değişim	2009/3	2009/6	Puan değişim
Sektör	97.806	103.228	5,5	529.781	536.800	1,3	18,5	19,2	0,7
Mevduat	82.550	87.524	6,0	484.242	490.133	1,2	17,0	17,9	0,9
KYB	11.402	11.695	2,6	19.852	20.178	1,6	57,4	58,0	0,6
Katılım	3.853	4.009	4,0	25.688	26.488	3,1	15,0	15,1	0,1
Kamu	18.617	19.406	4,2	109.842	115.288	5,0	16,9	16,8	-0,1
Özel	46.961	50.657	7,9	280.910	282.666	0,6	16,7	17,9	1,2
Yabancı	16.292	16.842	3,4	92.555	91.288	-1,4	17,6	18,4	0,8
Büyük Ölçek	61.000	65.219	6,9	364.570	372.015	2,0	16,7	17,5	0,8
Orta Ölçek	17.671	17.579	-0,5	109.975	105.053	-4,5	16,1	16,7	0,6
Küçük Ölçek	19.134	18.435	-3,7	55.236	49.501	-10,4	34,6	37,2	2,6

Açıklama: Özkaynak tutarı SY420 formundan alınmış olup, bilanço özkaynağı ile farklılık arz etmektedir.

Yılın ikinci çeyreğinde, tüm fonksiyon grupları itibarıyla bankaların sermaye yeterlilik oranlarının yükseldiği görülmektedir. Bankaların sermaye yeterliliklerinin sahiplik yapısı itibarıyla gelişimi incelendiğinde, kamu sermayeli bankaların SYR'lerinde 0,1 puanlık küçük bir düşüş, küresel sermayeli bankalarda 0,8; özel sermayeli bankalarda ise 1,2 puanlık bir artış meydana gelmiştir. Küresel sermayeli bankaların kredi riskine esas tutarlarında, %100 risk ağırlıklı kredilerdeki düşüşün etkisiyle meydana gelen azalmanın; özel sermayeli bankaların kredi riskine esas tutarlarında ise ipotek teminatlı %50 risk ağırlığına tabi kredilerde meydana gelen azalmanın da etkisiyle, sermaye yeterlilik oranları yükselmiştir. Bu dönemde kamu sermayeli bankaların ise %100 risk ağırlıklı kredilerinin arttığı görülmektedir. Ölçek bazında yapılan incelemede, küçük ölçekli bankalarınki daha yüksek olmak üzere; yılın ikinci çeyreğinde tüm ölçekteki bankaların SYR'lerinin arttığı görülmektedir.

Grafik 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu Endeksi

2002=100	Mevduat B.		Katılım B.		KYB	
	RAV	Özkaynak	RAV	Özkaynak	RAV	Özkaynak
2002	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0
2003	114,4	140,6	-	-	99,1	134,6
2004	163,9	187,3	100,0	100,0	102,3	160,3
2005	220,9	208,3	147,9	154,1	103,8	187,7
2006	295,6	256,6	185,0	255,3	150,5	224,8
2007	437,3	331,5	285,4	385,2	236,6	265,5
2008/3	500,8	349,2	408,5	411,8	267,2	277,4
2008/6	524,8	351,7	439,9	520,0	271,4	287,2
2008/9	534,8	376,3	467,8	550,0	283,0	300,6
2008/12	543,0	391,8	489,5	629,5	309,7	318,1
2009/3	556,5	414,0	506,1	634,9	337,6	336,1
2009/6	563,3	438,9	521,9	660,6	343,2	344,7

Özkaynağı oluşturan kalemlerin oransal payları incelendiğinde; 2009 yılı ikinci çeyreğinde ana sermayenin, özkaynak toplamının %91,4'ünü oluşturduğu görülmektedir. Sektörün ana sermayesinde, yılın ikinci çeyreğinde, geçen çeyreğin oldukça üzerinde ve 4,6 milyar TL'lik bir artış meydana gelmiştir. Ana sermayenin %40,1'i ödenmiş sermayeden oluşurken; yedek akçelerin toplam ana sermayedeki payı %48,3'e yükselmiştir.

Tablo 3.5-2: Özkaynak Bileşenleri

Milyon TL	2007	2008/6	2008	2009/3	2009/6	% Pay	% Değişim 09/06-09/03
Ana Sermaye	74.638	80.249	88.619	89.792	94.390	91,4	5,1
-Ödenmiş Sermaye	31.623	33.509	39.406	40.292	41.365	40,1	2,7
-Yedek akçeler	33.661	42.697	39.911	43.303	49.857	48,3	15,1
-Net dön. Kârı ile geçm.yıl kârı	15.408	8.740	13.718	14.448	11.511	11,2	-20,3
-Yedek Akçelerle Karşılanamayan Zarar	-18.756	-18.062	-18.023	-17.953	-17.962	-17,4	0,1
Katkı Sermaye	7.138	6.216	8.560	9.382	10.144	9,8	8,1
-Genel karşılıklar	2.534	3.177	3.641	3.723	3.859	3,7	3,7
-İkincil sermaye benzeri borçlar	3.347	5.157	5.493	5.928	5.497	5,3	-7,3
Üçüncü Kuşak Sermaye	0	0	0	0	0	0	-
Sermayeden indirilen Değerler	-4.339	-4.064	-4.452	-1.368	-1.306	-1,3	-4,5
Özkaynaklar	77.436	82.400	92.727	97.806	103.228	100,0	5,5

Sermaye benzeri borçlar, yılın ikinci çeyreğine kadar istikrarlı bir biçimde artmış, ancak ikinci çeyrekte hem birincil hem de ikincil sermaye benzeri borç tutarları, sırasıyla % 8,6 ve %6,3 oranında azalmıştır.

Tablo 3.5-3: Sermaye Benzeri Borçlar

Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008	2009/3	2009/6	% Değişim 09/06-09/03
Birincil Sermaye Benzeri Borçlar	151	122	123	152	167	152	152	-8,6
İkincil Sermaye Benzeri Borçlar	4.492	4.510	4.306	5.851	6.474	6.474	6.065	-6,3
Toplam	3.662	4.642	4.632	4.429	6.003	6.641	6.217	-6,4

Kredi riskine esas tutar toplamının %86'sı %100 risk ağırlıklı varlıklardan oluşmaktadır. Yılın ikinci çeyreğinde %0 risk ağırlıklı varlıklardaki artış oranı, geçen çeyreğe göre düşerken; %100 risk ağırlıklı varlıklardaki artış, geçen çeyreğe göre daha yüksektir. Yılın ilk çeyreğinde en yüksek artış, 4,5 milyar TL ile %0 risk ağırlıklı varlıklarda görülürken, ikinci çeyrekte en büyük artış 4,8 milyar TL ile %20 risk ağırlıklı varlıklarda meydana gelmiştir. Bu kapsamda bankaların likidite fazlaları sebebiyle yurtiçi bankalar nezdinde bulunan hesaplarında 4,4 milyar TL tutarında artış olduğu görülmektedir. Yılın ikinci çeyreğinde sektörün kredi riskine esas tutarı, 4,5 milyar TL tutarında artmıştır. Piyasa riskine esas tutar ise, satılmaya hazır menkul değerlerdeki büyümenin de etkisiyle 2,8 milyar TL tutarında yükselmiştir.

Tablo 3.5-4: Riske Esas Tutarlar ve Risk Ağırlıklı Varlıklar

Milyon TL	2007	2008/6	2008	2009/3	2009/6		% Değişim (09/06-09/03)
					Milyon TL	Ağırlı.Tutar Milyon TL	
- Risk Ağırlığı %0 Olan Varl.	229.758	148.170	228.731	233.266	236.096	0	1,2
- Risk Ağırlığı %10 Olan Varl.	0	0	0	0	0	0	-
- Risk Ağırlığı %20 Olan Varl.	63.713	45.310	48.257	50.930	55.734	11.147	9,4
- Risk Ağırlığı %50 Olan Varl.	78.757	84.613	94.785	95.154	93.990	46.995	-1,2
- Risk Ağırlığı %100 Olan Varl.	290.711	357.453	375.908	378.504	381.929	381.929	0,9
- Risk Ağırlığı %150 Olan Varl.	-	1.831	1.747	1.485	1.905	2.857	28,3
- Risk Ağırlığı %200 Olan Varl.	-	141	173	210	270	539	28,6
Kredi Riskine Esas Tutar	343.275	411.467	435.919	438.915	443.468		1,0
Piyasa Riskine Esas Tutar	14.854	23.249	19.947	20.297	22.763		12,1
Op. Riske Esas Tutar	51.180	59.104	59.681	70.569	70.569		0,0
Toplam Risk Ağırlıklı Varl.	409.309	493.821	516.547	530.782	537.800		1,3

Maruz kalınan riskler sebebiyle bulundurulması gereken asgari sermayenin dağılımı incelendiğinde; toplam sermaye yükümlülüğü içerisinde en yüksek payın kredi riskine ilişkin sermaye yükümlülüğü olduğu görülmektedir. Kredi riski sermaye yükümlülüğü, toplam sermaye yükümlülüğünün %82,6'sını oluştururken; piyasa riski sermaye yükümlülüğünün payının bir

önceki çeyreğe göre yükselerek %4,2 düzeyine geldiği görülmektedir. Özkaynak toplamından, sermaye yükümlülüğü toplamının düşülmesi suretiyle hesaplanan serbest özkaynak tutarı, bir önceki çeyreğe göre 4,8 milyar TL artarak 60,3 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 3.5-5: Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı

2009/6	Mevduat		KYB		Katılım B.		Toplam	
	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay
Kredi Riski Sermaye Yük.	32.300	82,4	1.315	81,4	1.863	87,9	35.477	82,6
Piyasa Riski Sermaye Yük.	1.727	4,4	84	5,2	10	0,5	1.821	4,2
Operasyonel Risk Sermaye Yük.	5.184	13,2	216	13,4	246	11,6	5.646	13,1
Toplam Serm. Yük.	39.211	100,0	1.614	100,0	2.119	100,0	42.944	100,0
Serbest Özkaynak	48.313	-	10.081	-	1.890	-	60.284	-

Haziran 2009 itibarıyla faiz oranı riski sermaye yükümlülüğü, faiz oranlarında meydana gelen düşme sebebiyle 146 milyon TL azalmış, piyasa riski sermaye yükümlülüğü toplamındaki payı, önceki çeyreğe göre değişmeyerek %72,3 düzeyini korumuştur. Yılın ikinci çeyreğinde kur riski sermaye yükümlülüğü de kurlarda meydana gelen düşmenin etkisiyle 69 milyon TL azalmıştır.

Tablo 3.5-6: Piyasa Riski Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı

Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008	2009/3	2009/6	
							Milyon TL	% Pay
Faiz Oranı Riski Ser. Yük.	755,3	1.513,4	1.386,0	1.165,5	1.058,0	1.320	1.174	72,3
His. Sen. Pozisyon Riski Ser. Yük.	15,2	56,9	64,7	48,1	44,1	46	64	3,9
Kur Riski Ser. Yük.	417,9	468,4	417,2	383,4	493,5	453,2	384	23,6
Takas Riski Ser. Yük.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Emtia Riski Ser. Yük.	0,3	0,5	0,4	0,4	0,9	1,9	2,1	0,1
Piyasa Riski Toplam Ser. Yük.	1.188,7	2.039,2	1.866,3	1.597,5	1.596,5	1.821	1.624	100,0

Olası kur ve faiz değişimlerinin SYR'ye olan etkisi incelendiğinde, diğer değişkenler sabitken; kurda (ABD Doları) meydana gelecek %10 düzeyindeki artışın SYR'de 0,39 puanlık bir düşüş yaratacağı görülmektedir. Buna karşılık, faiz haddinde meydana gelecek 2 puanlık yukarı yönlü bir değişim, SYR'yi 0,87 puan düşürecek; 2 puanlık aşağı yönlü bir değişim ise SYR'yi 0,91 puan artıracaktır.

Tablo 3.5-7: Olası Kur ve Faiz Değişimlerinin Sermaye Yeterliliği Rasyosuna Etkisi

	Kurdaki (ABD Doları) Değişim (%)				TL Faiz Oranlarındaki Değişim (Puan)			
	-10	1	5	10	-2	-1	+1	+2
Tahmini RAV Değişimi (%)	-1,86	0,19	0,93	1,86	0,62	0,30	-0,30	-0,58
Tahmini Özkaynak Değişimi (%)	0,02	0,00	-0,08	-0,30	5,58	2,75	-2,68	-5,29
Tahmini SYR Değişimi (puan)	0,36	-0,03	-0,18	-0,39	0,91	0,45	-0,44	-0,87

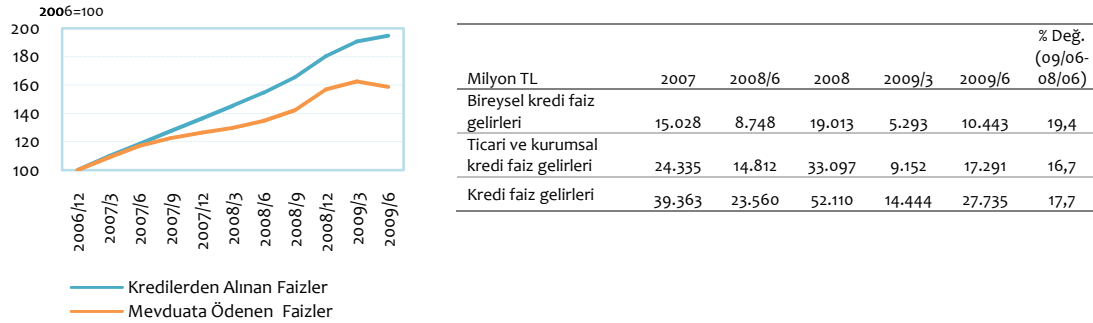
3.6 Kârlılık Analizi

2009 yılı ikinci çeyreğinde, bankacılık sektörünün dönem net kârı, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %33 oranında artarak 11 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. İkinci çeyrekte, bir önceki çeyreğe göre dönem net kârında meydana gelen artış %92 düzeyindedir.

Sektörün net faiz gelirleri, önceki yılın aynı dönemine göre 5,3 milyar TL düzeyinde, ikinci çeyrekte ise 10,5 milyar TL düzeyinde artmıştır. TCMB'nin gerçekleştirdiği faiz indirimleri, net faiz gelirlerindeki söz konusu artışta etkili olmuştur. Türk bankacılık sektöründe ağırlıklı olarak kısa vadeli fonların, uzun vadeli varlıklara plase edilmesinin bir sonucu olarak, yükümlülüklerin yeniden fiyatlandırma dönemleri, varlıkların yeniden fiyatlandırma dönemlerinden kısa olmakta ve faiz oranlarındaki değişiklikler, yükümlülük fiyatlarına kısa sürede yansıtılırken; değişikliklerin, varlık fiyatlarına yansıtılması daha uzun sürede olmaktadır. Dolayısıyla, faiz oranlarındaki indirim sonucunda bankaların finansman maliyetleri azalmakta, ancak uzun vadeli kredilerden alınan faizler paralel bir biçimde azalmamaktadır. Aktif-pasif vade uyumsuzluğu şeklinde değerlendirilebilecek mekanizmanın sonucu olarak, politika faiz oranları düştüğünde, bankaların net faiz gelirleri artmaktadır. Nitekim, sektörün net faiz gelirleri, geçen yılın aynı dönemine göre %35, bir önceki çeyreğe göre de %106 oranında artmıştır.

2006 yıl sonu baz alınarak oluşturulan endeks, kredilerden alınan faiz gelirlerindeki artışın, mevduata ödenen faiz giderlerindeki artışın üzerinde olduğunu; yılın ilk çeyreğinde mevduat toplamı artmış, kredi toplamı azalmış olmasına rağmen kredilerden alınan faiz gelirlerinin, mevduata ödenen faiz giderlerindeki artış oranının üzerinde arttığını göstermektedir. Yılın ikinci çeyreğinde ise, on iki aylık toplamda mevduata ödenen faiz giderlerinin düşmesi, son dönemde meydana gelen faiz indirimlerinin, kısa vadeli yapısı sebebiyle mevduata daha erken yansıtılırken, kredi faiz oranlarının indirimlere gecikmeli tepki verdiğini göstermektedir.

Grafik 3.6-1: Kredilerden Alınan Faizler-Mevduata Ödenen Faizler Değişim Endeksi

Sektörün kârlılığını etkileyen bir diğer unsur, faiz oranlarındaki değişimin, sektörün menkul değerler portföyü üzerindeki etkisidir. Menkul değerler portföyünün değeri, faiz indirimleri ile birlikte yükselmekte, buna bağlı olarak sektörün menkul değerlerden alınan faizler kalemi büyümektedir. Menkul değerlerden alınan faizler, geçen yılın aynı dönemine göre %13,4 oranında artış göstermiştir.

Bankacılık sektörünün seçilmiş gelir ve gider kalemleri incelendiğinde, Haziran 2009 itibarıyla kredilerden alınan faizlerin, toplam gelirlerin %49'unu oluşturduğu görülmektedir. Haziran itibarıyla, kredilerden alınan faizler, önceki yılın aynı dönemine göre 4,2 milyar TL artarak 27,7 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

Menkul değerlerden alınan faizler, toplam gelirlerin %25,6'sını oluşturmaktadır. 2009 yılı Haziran ayından önceki bir yıllık dönemde, menkul değerlerden alınan faizlerde %13,4 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde sektörün menkul değerler portföyünde ise, %28 oranında bir büyüme olmuştur.

Seçilmiş bazı gider kalemlerinin toplam giderler içindeki ağırlıkları incelendiğinde, mevduat ağırlıklı finansman yapısının devam ettiği görülmektedir. Nitekim mevduata verilen faizler, toplam giderlerin %52,5'ini oluşturmakta; buna karşılık mali piyasalara ödenen faizlerin payı %11,1 düzeyinde bulunmaktadır.

2009 yılı ikinci çeyreğinde sektörün faiz gelirleri, önceki çeyreğe göre, faiz giderlerindeki artış oranının üzerinde ve %92 oranında artarken; faiz giderleri artış oranı %81,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak net faiz gelirleri, %106 oranında artmıştır. Aynı dönemde kredilerden alınan ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirlerinin, toplam gelirler içindeki payı %18 düzeyindedir. Söz konusu kalemlerin toplamı, ikinci çeyrekte, %104,5 oranında artmıştır.

2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla gelir kalemlerinin, toplam gelirler içindeki dağılımı incelendiğinde; kredilerden alınan faizler, ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirleri toplamının, sektörün gelirlerinin %67'sini oluşturduğu görülmektedir. Söz konusu oranın geçtiğimiz çeyrekte %60,6 düzeyinde olması, aracılık faaliyetlerinden kaynaklanan kârın,

toplam kâr içindeki payının arttığını ve sektörde müşteri odaklı kârlılık eğiliminin artarak devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 3.6-1: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Görünümü

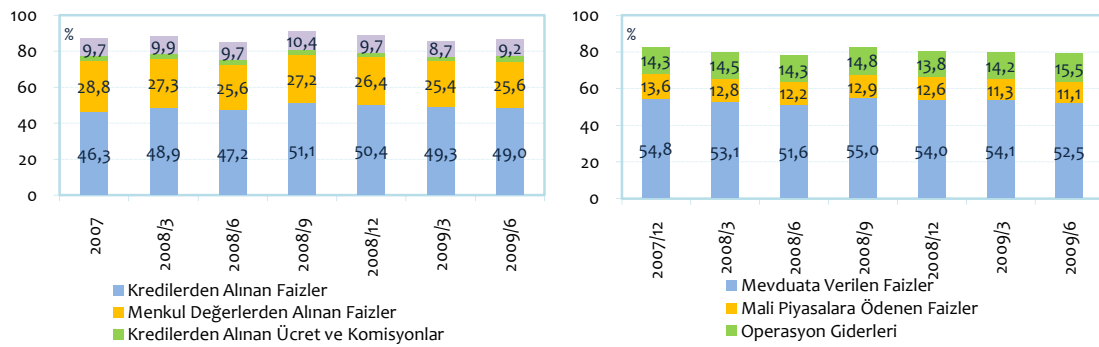
Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008	2009/3	2009/6	2009/6- 2008/6 % Değişim	2009/3- 2009/6 % Değişim
Kredilerden Alınan Faizler	39.363	11.449	23.560	36.879	52.070	14.444	27.735	17,7	92,0
Mali Piyasalardan Alınan Faizler	2.777	1.004	1.896	2.866	3.994	884	1.529	-19,3	73,0
Menkul Değerlerden Alınan Faizler	24.511	6.382	12.757	19.646	27.256	7.442	14.464	13,4	94,4
Toplam Faiz Gelirleri	70.553	19.428	39.768	61.729	85.708	23.312	44.759	12,5	92,0
Mevduata Verilen Faizler	35.444	9.384	19.396	30.672	43.965	10.971	19.869	2,4	81,1
Mali Piyasalara Ödenen Faizler	8.815	2.258	4.579	7.187	10.257	2.301	4.217	-7,9	83,3
Toplam Faiz Giderleri	44.503	11.833	24.650	38.857	54.779	13.416	24.359	-1,2	81,6
Net Faiz Gelirleri	26.049	7.595	15.118	22.872	30.928	9.896	20.400	34,9	106,1
Kredilerden Alınan Ücret ve Komisyonlar	2.050	573	1.217	1.836	2.517	763	1.573	29,3	106,2
Bankacılık Hizmetleri Gelirleri	8.283	2.315	4.847	7.464	10.028	2.552	5.207	7,4	104,0
Toplam Faiz Dışı Gelirler	16.025	4.837	9.377	13.325	17.396	5.144	9.924	5,8	92,9
Operasyon Giderleri	9.271	2.558	5.381	8.263	11.195	2.882	5.876	9,2	103,9
Toplam Faiz Dışı Giderler	22.218	6.541	12.924	19.486	26.568	6.855	13.474	4,3	96,6
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları (Zararları)	-811	408	455	117	1.524	1.001	1.683	269,6	68,1
Kambiyo Kârları (Zararları)	1.664	-622	28	39	-1.598	-138	241	750,1	-274,6
Toplam Diğer Faiz Dışı Gelirler	1.312	33	733	405	272	863	1.923	162,3	122,8
Dönem Net Kârı	14.859	3.920	8.281	11.138	13.304	5.159	11.018	33,0	113,6

MDP Faiz Gelirleri: Alım Satım Amaçlı Menkul Değer + Satılmaya Hazır Menkul Değer + VKET Menkul Değerlerden Alınan Faizler
Mali Piyasalardan Alınan Faizler: Bankalardan Alınan Faizler+Para Piyasasından Alınan Faizler+Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler
Bankacılık Hizmet Gelirleri: Havale Komisyonları + Tahsil ve Tediye Komisyonları +Kredi Kartı Ücret ve Komisyonları + Diğer
Operasyon Giderleri: Personel Giderleri + Kıdem Tazminatı Karşılık Giderleri + Amortisman Giderleri
Mali Piyasalara Ödenen Faizler: Repo Faiz Giderleri + Bankalara Ödenen Faiz Giderleri + Para Piyasası İşlemleri Faiz Gideri
Sermaye Piyasası İşlem Kârı/Zararı: Menkul Değerler Alım/Satım Kârı/Zararı + Türev Finansal Araçlardan Kâr/Zarar

Toplam gelirlerin, gelir kalemleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde; kredilerden alınan faizlerin, toplam gelir içindeki payının son dört çeyrekte azalma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Menkul değerlerden alınan faizler ise, ilk çeyrekte azalma gösterirken, ikinci çeyrekte 0,2 puanlık bir artış göstermiştir. Bununla beraber; havale Komisyonları, tahsil ve tediye komisyonları ile kredi kartı ücret ve komisyonlarından oluşan bankacılık hizmet gelirlerinde, yılın ikinci çeyreğinde 0,5 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

Gider kalemlerinin toplam içindeki dağılımında ise, dikkat çekici husus, mevduata verilen faizlerin payının yılın ikinci çeyreğinde 1,6 puan azalmasıdır. Söz konusu dönemde, operasyon giderlerinin toplamdaki payı ise 1,3 puan artmıştır.

Grafik 3.6-2: Gelir-Gider Kalemlerinin Toplam Gelir-Gider İçindeki Payları

Bankacılık sektörünün aktif ve özkaynak kârlılığında, 2008 yılında büyük oranlarda olmamakla beraber görülen düşme eğilimi, sektörün dönem net kârındaki artışla birlikte 2009 yılı ilk çeyreğinden itibaren yükselmiştir. Söz konusu oranlar, Haziran 2009 itibarıyla sırasıyla %2,2 ve

%18,2 düzeyine yükselmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde özellikle katılım bankalarının aktif ve özkaynak kârlılıklarının diğer banka gruplarından daha yüksek düzeyde arttığı görülmektedir.

Tablo 3.6-2: Aktif ve Özkaynak Getiri Oranları

	ROA (%)					ROE (%)				
	2007	2008/6	2008	2009/3	2009/6	2007	2008/6	2008	2009/3	2009/6
Sektör	2,8	2,6	2,0	2,1	2,2	21,7	20,3	16,8	17,7	18,2
Mevduat	2,7	2,5	1,9	2,0	2,1	23,1	21,6	17,5	18,5	19,4
Katılım	3,2	3,0	2,8	2,2	2,8	27,3	24,6	21,6	16,4	19,9
KYB	5,0	4,8	4,5	4,5	4,5	10,5	10,1	9,4	9,6	9,7
Büyük Ölçek	2,8	2,9	2,2	2,2	2,2	24,9	22,7	19,3	20,1	21,3
Orta Ölçek	2,2	2,1	1,4	1,6	1,4	18,1	15,9	10,2	12,1	10,8
Küçük Ölçek	3,5	2,9	2,4	2,7	3,0	11,8	10,8	9,9	10,7	10,6

Bankacılık sektöründe Haziran 2009 itibarıyla, varlıkların gelir yaratma oranının, önceki yılın aynı dönemine göre 0,8 puan azaldığı görülmektedir. Sektörün ortalama aktif büyüklüğü %25 oranında artarken, faiz oranlarındaki düşmenin de etkisiyle toplam gelir artış oranının %13,5 ile bu oranın altında kalması, toplam gelirler/ortalama toplam aktif rasyosunun düşmesine sebep olmuştur. Bununla beraber, toplam giderlerin yükümlülükler oranı da yine faiz oranlarındaki düşme sebebiyle 1,3 puan azalarak %5,3 düzeyine gerilemiştir. Toplam giderler/ortalama yükümlülük oranındaki gerilemenin toplam gelirler/ortalama varlıklar oranındaki gerilemeden daha büyük olması, sektörde mevcut olan varlık-yükümlülük vade uyumsuzluğundan kaynaklanmaktadır.

2009 yılının ikinci çeyreğinde faiz gelirlerindeki artış oranının, faiz giderlerindeki artış oranından yüksek olması sebebiyle faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranında artış görülmektedir. Bu dönemde faiz gelirleri faiz giderlerinin 1,84 katı kadardır.

Sektörün toplam aktiflerinden ne kadar faiz geliri elde ettiğini gösteren net faiz marjı, geçen yılın aynı dönemine göre yükselmiş olup, Haziran 2009 itibarıyla %2,8 düzeyindedir. Aynı dönemde faiz getirili aktiflerin faiz geliri yaratma kapasitesi %6,9 iken; faiz giderlerinin faiz maliyetli pasiflere oranı %4'tür. Faiz gelir marjı ile faiz gider marjı arasındaki farkı ifade eden spread %2,9 düzeyine yükselmiş olup, bankaların yatırım/plasman politikalarının verimliliğinin arttığına işaret etmektedir.

2009 yılı ikinci çeyreğinde faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranı, bir önceki çeyreğe göre 0,3 puanlık küçük bir artışla %87,9 düzeyine yükselmiştir. Söz konusu oranın %100'den düşük olması, olumsuz olarak değerlendirilmekle beraber, oranın artış trendine girmesi, olumlu bir gelişme olarak kabul edilmektedir.

Tablo 3.6-3: Kârlılık Göstergelerine İlişkin Rasyolar

	2003	2004	2005	2006	2007	2008/6	2008	2009/3	2009/6
Toplam Gelirler/Ort. Top. Aktif (%)	22,9	17,2	15,9	15,5	16,4	8,7	15,9	4,3	7,9
Toplam Giderler/Ort.Top. Pasif (%)	18,1	13,4	12,6	11,8	12,5	6,6	12,5	2,9	5,3
Net faiz marjı (%)	5,1	6,4	5,4	4,7	4,9	2,6	4,8	1,4	2,8
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri (%)	140,8	177,6	176,3	160,9	158,0	161,3	156,5	173,8	183,7
Faiz Gelirleri/Toplam Gelir	76,2	84,5	78,0	80,2	80,6	79,7	83,0	79,5	79,1
Faiz Gelirleri/Faiz Getirili Aktifler	19,7	16,2	12,6	12,9	14,0	7,8	13,9	3,7	6,9
Faiz Giderleri/Faiz Maliyetli Pasifler	14,2	9,6	7,4	8,4	9,5	4,7	9,3	2,2	4,0
Spread	5,5	6,7	5,1	4,6	4,5	3,0	4,6	1,4	2,9
Bankacılık Hizmet Gelirleri/Toplam Gelirler	6,1	8,8	9,5	9,5	9,5	9,7	9,7	8,7	9,2
Kredilerden Alınan Ücret ve Komisyonlar/Toplam Gelirler	1,7	2,4	2,4	2,2	2,0	2,4	2,4	2,6	2,8
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	95,5	50,9	63,0	74,8	77,7	78,2	66,2	87,6	87,9
Faiz Giderleri/Toplam Gider	68,5	61,0	55,8	65,3	67,1	65,6	67,3	66,2	64,4
İşletme Giderleri/Toplam Gelir	24,9	30,4	35,0	26,5	25,0	25,9	21,1	23,4	16,0
Mevduata Ödenen Faiz/Ort.Mevduat	16,6	11,0	9,5	10,0	10,8	5,5	11,0	2,6	4,5
Kredilerden Faiz Geliri/Ort.Krediler	19,9	18,9	16,7	15,1	16,1	8,5	15,8	4,1	7,8
Menkul değerlerden Faiz Geliri/Ort.MDP	24,5	18,1	14,0	14,0	14,8	7,5	15,3	15,3	7,3

Net faiz marjı: Net Faiz Gelirleri/Ortalama Toplam Aktifler

Spread: (Faiz gelirleri/Faiz getirili aktifler)-(Faiz giderleri/Faiz maliyetli pasifler)

BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

Atatürk Bulvarı No:191 06680 Kavaklıdere / ANKARA
Tel : (0312) 455 65 29 Fax: (0312) 424 08 74

www.bddk.org.tr